

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

katedra humanitních věd

Diplomová práce

Venkovská rodina a domácnost

Bc. Monika Šišková

© 2015 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Monika Šišková

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Venkovská rodina a domácnost

Název anglicky

Rural Family and Household

Cíle práce

Diplomová práce je tématicky zaměřena na problematiku venkovské rodiny a domácnosti ve spojitosti s jejich životním stylem. Hlavním cílem práce je analyzovat životní styl venkovských domácností a porovnat se životním stylem rodin malého města.

Metodika

Metodika řešení problematiky diplomové práce, především pak teoretická část, je založena na studiu a analýze odborných informačních zdrojů. Praktická část je zaměřena na analýzu životního stylu prostřednictvím dotazníkového šetření. Na základě syntézy poznatků z teoretické části a výsledků výzkumu praktické části budou formulovány závěry diplomové práce.

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Klíčová slova

Rodina, domácnost, venkov, generace, region, ekologie, příroda

Doporučené zdroje informací

HUDEČKOVÁ, H., LOŠŤÁK, M. Sociologie I. (Úvod do sociologie a sociologie venkova). 3. vyd. Praha: CREDIT, 2000. ISBN 80-213-0592-4.

MAJEROVÁ, V. a kol. Český venkov 2004: Život mladých a starých lidí. 1. vyd. Praha: ČZU v Praze. 2005. ISBN 80-213-1281-5

MAJEROVÁ, V. a kol. Český venkov 2006: Sociální mobilita a kvalita života venkovské populace. 1. vyd. Praha: ČZU v Praze. 2007. ISBN 978-80-213-1631-7

MAJEROVÁ, V. a kol. Český venkov 2008: Proměny venkova. 1. vyd. Praha: ČZU v Praze. 2009. ISBN 978-80-213-1911-0

PLAŇAVA, I., PILÁT, I. Děti, mládež a rodiny v období transformace. 1. vyd. Brno: nakladatelství Barrister & Principal. ISBN 80-86598-36-5.

Předběžný termín obhajoby

2015/16 ZS – PEF

Vedoucí práce

prof. PhDr. Ing. Věra Majerová, CSc.

Garantující pracoviště

Katedra humanitních věd

Elektronicky schváleno dne 22. 11. 2013

prof. PhDr. Ing. Věra Majerová, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 5. 12. 2013

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 19. 11. 2015

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Venkovská rodina a domácnost" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne _____

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala profesorce PhDr. Ing. Věře Majerové, CSc. za vedení mé diplomové práce, její odborné názory a doporučení.

Další velké díky patří mé odborné konzultantce Ing. Pavle Maříkové za její připomínky, poskytnuté cenné rady, pomoc a její ochotu věnovat mi mnoho svého času.

Poděkování směřuji také své rodině, která mi byla oporou, útočištěm, zdrojem duševní podpory a v neposlední řadě také pomocí při samotné tvorbě práce.

Vděčnost vyjadřuji i vůči obyvatelům zkoumaných oblastí Zahořan i Kdyně a respondentům, kteří byli ochotni poskytnout cenné informace, které mi umožnily samotný výzkum.

Venkovská rodina a domácnost

Souhrn

Venkov a s ním spojené substance jako rodina, domácnost, jednotlivec, životní styl, či způsob života jsou tématy, která si zaslouží pozornost a další zkoumání. Proto je diplomová práce zaměřena na tuto problematiku a je rozdělena do dvou základních částí.

První částí je teoretické hledisko, jež se zabývá deskripcí jednotlivých pojmů venkova, venkovské rodiny a domácnosti, jejich stylu života, ale také dalšími pojmy s tím spojenými. Tento úsek je však věnován i seznámení s obdobnými pojmy, avšak spojenými s městem (městská rodina, městský způsob života, apod.). Metodou pro získání potřebných výstupů je podrobné studium a práce s odbornou literaturou a dalšími zdroji.

Druhá část je zaměřena na samotný výzkum, který obsahuje popis daných lokalit a získání reálných dat venkovských, ale i městských rodin, pomocí terénního výzkumu obyvatel obcí v lokalitě Zahořan a Kdyně (tedy typické venkovské oblasti a malého města s okolními obcemi). Tyto agregované informace týkající se způsobu a stylu života, spjatostí s přírodou, postoji venkova a města, jsou dále zpracovány, analyzovány a porovnány s teoretickými východisky první části práce. Vygenerované tabulky a grafy slouží k lepšímu pochopení výsledků získaných dat, tak aby bylo možno vyhodnotit závěry, resp., shrnout výsledky, porovnat s vytyčenými hypotézami a zhodnotit závěry diplomové práce.

Klíčová slova: Rodina, domácnost, venkov, město, vesnice, generace, životní styl.

Rural Family and Household

Summary

The country and all connected subject as family, an individual, lifestyle present a topic deserving the attention and the exploration, as well. Therefore this work is aimed at these problems and it is divided into two essential parts.

The first part presents a theoretical point of view and deals with description of particular notions of the country, rural family and household, their lifestyle and with other coherent ideas. This part is dedicated to get acquainted with alike notions, in fact connecting with a town (family of town type, municipal lifestyle, etc.). Detailed research and work based on studying expert literature was a vital method to get needed data.

The second part is aimed at the research containing description of given locations and gaining of real data from both rural and town families through terrain research in the area of Záhoryany and Kdyně (a typical rural location and small town with surrounding villages). All gained information concerning lifestyle, joined with nature, attitudes of the country and town are compiled, analysed and compared with theoretical aspects of the first part. There are tables and graphs for better understanding of the results based on achieved data to be able to evaluate conclusions, in other words to summarize results and to compare them with lay out hypotheses and valorize conclusions of the diploma work.

Keywords: Family, household, rural, town, village, generations, lifestyles.

Obsah

1. Úvod	12
2. Cíl práce a metodika.....	13
2.1. Cíle práce	13
2.2. Metodika	14
3. Teoretická východiska.....	16
3.1. Venkov	16
3.1.1. Obec	18
3.1.2. Venkovská obec (vesnice)	19
3.1.3. Město	20
3.1.4. Region.....	22
3.1.5. Venkovský region	23
3.1.6. Venkov vs. město ze sociologického hlediska.....	24
3.2. Rodina	25
3.2.1. Typy rodin.....	28
3.3. Domácnost.....	30
3.4. Generace.....	32
3.4.1. Mezigenerační aspekty	34
3.4.2. Generace a venkov	35
3.5. Volný čas.....	36
3.6. Životní styl	37
3.6.1. Venkovský životní styl	39
3.6.2. Městský životní styl.....	40
4. Praktická část.....	41
4.1. Charakteristika regionu	41
4.2. Obecná charakteristika zkoumané oblasti.....	41
4.2.1. Západní Čechy	41
4.2.2. Plzeňský kraj.....	43
4.2.3. Okres Domažlice.....	46
4.3. Charakteristika vybrané obce Zahořany.....	48
4.3.1. Základní informace	48
4.3.2. Charakteristika jednotlivých místních částí obce	51

4.3.3.	Obyvatelstvo	52
4.3.4.	Ekonomika a zaměstnanost.....	59
4.4.	Charakteristika obce Kdyně	62
4.4.1.	Základní informace	62
4.4.2.	Charakteristika jednotlivých místních částí obce	65
4.4.3.	Charakteristika obce Brnířov	67
4.5.	Vlastní šetření.....	72
4.5.1.	Metodika výzkumu	72
4.5.2.	Popis souboru respondentů	76
5.	Zhodnocení výsledků a doporučení.....	79
5.1.	Vlastní zjištění vlastního výzkumu	79
5.2.	Ověření hypotéz	85
5.3.	Závěr šetření.....	93
	Závěr práce.....	95
	Seznam použitých zdrojů	98
	Příloha č. 1 Dotazník	108
	Příloha č. 2 Datové médium – CD	110
	Seznam tabulek	
	Tabulka 1 Základní geografické jednotlivých krajů k 1.1.2014.	42
	Tabulka 2 Vybrané geografické údaje okresů k 1. 1. 2014.	44
	Tabulka 3 Průměrný podíl nezaměstnaných osob v ČR a krajích k 31.12.2014.	45
	Tabulka 4 – Základní charakteristika okresu Domažlice.....	47
	Tabulka 5 - Základní informace o obci Zahořany.	49
	Tabulka 6 – Tabulka věkové struktury obyvatel obce Zahořan v roce 2001 a 2013.....	57
	Tabulka 7 Obyvatelstvo podle nejvyššího ukončeného vzdělání v obci Zahořany v roce 2011.	58
	Tabulka 8 Hospodařící domácnosti podle typu v obci Zahořany v roce 2011.	58
	Tabulka 9 Rozložení ekonomických aktivit občanů obce Zahořany dle jednotlivých odvětví	60
	Tabulka 10 – Počty jednotlivých druhů podnikatelských subjektů v obci Zahořany.	61
	Tabulka 11 Základní statistické údaje obce Kdyně.	63

Tabulka 12 Obyvatelstvo obce Brnířov podle nejvyššího ukončeného vzdělání k 31.12.2014.	67
Tabulka 13 Stav obyvatel obce Brnířov k 31.12.2014.	67
Tabulka 14 Hospodařící domácnosti podle typu obce Brnířov 31.12.2014.	68
Tabulka 15 Věkové složení obyvatel v obci Kdyně k 31.12.2014.	68
Tabulka 16 Demografické změny v obci v letech 2010 – 2014.	69
Tabulka 17 Obyvatelstvo obce Kdyně podle věku v roce 2011.	70
Tabulka 18 Průměrný věk obyvatel v obci Kdyně k 31.12.2014.	70
Tabulka 19 Obyvatelstvo podle nejvyššího ukončeného vzdělání obce Kdyně v roce 2011.	71
Tabulka 20 Hospodařící domácnosti podle typu v obci Kdyně v roce 2011.	71
Tabulka 21 Počet respondentů v jednotlivých zkoumaných lokalitách.	77
Tabulka 22 Jednotlivé typy obce a počet respondentů v jednotlivých typech	77
Tabulka 23 Počet mužů a žen v souboru respondentů	78
Tabulka 24 Věkové složení souboru respondentů	78
Tabulka 25 Způsob bydlení respondentů	79
Tabulka 26 Jiné bydlení	80
Tabulka 27 Počet generací žijících v domácnosti	80
Tabulka 28 Způsob života respondentů	81
Tabulka 29 Spjatost respondentů s přírodou	82
Tabulka 30 Preferované místo respondentů, kde tráví volný čas	82
Tabulka 31 Přítomnost příbuzných v blízkém okolí (cca do 15 km)	83
Tabulka 32 Existence sousedů či přátel, na které se respondenti mohou spolehnout a věří jim	83
Tabulka 33 Znalost respondentů lidí v okolí (obci)	84
Tabulka 34 Optimální místo k životu	84
Tabulka 35 Pocitové hledisko	85
Tabulka 36 Rekapitulace získaných dat v rámci životního stylu ve městě a vesnici	86
Tabulka 37 Získané hodnoty témat napomáhajících k určení typu životního stylu ...	87
Tabulka 38 Spjatost respondentů s přírodou	88

Seznam grafů

Graf 1 Graf vývoje počtu narozených a zemřelých v obci Zahořany v letech 2003 – 2013.	53
Graf 2 Graf vývoje počtu vystěhovalých a přistěhovalých v obci Zahořany v letech 2000 – 2013.	54
Graf 3 Graf vývoje počtu obyvatel obce Zahořany v období let 2008 – 2013.	55
Graf 4 Graf vývoje průměrného věku obyvatel obce Zahořany v období let 2008 – 2013.	56
Graf 5 Spjatost respondentů s přírodou	89
Graf 6 Preferovaný způsob života venkovských rodin	90
Graf 7 Způsob bydlení venkovských rodin	91
Graf 8 Sociální vztahy ve městě a na vesnici	92
Graf 9 Sociální vztahy obyvatel vesnic	93

1. Úvod

Rodina, venkov, domácnost, to jsou výrazy obsažené v samotném názvu diplomové práce. Tato slova se alespoň do určité míry týkají každého člověka, každé generace, každého společenského postavení, ať už žije ve velkém městě, na vesnici, samotě, obklopen rodinou, přáteli, nebo naopak s neosobními vztahy s okolní společností. Tyto pojmy jsou významným fenoménem ovlivňující okolní svět, mají vliv na okolní prostředí, přetváří přírodu, působí na vývoj ve společnosti, infrastrukturu a v životě jako takovém.

Rodina, domácnost, venkov, generace jsou entity, kterými se ať už z politických, sociálních, psychologických, ekonomických či mnoha dalších hledisek zabývalo velké množství autorů, odborných vědeckých publikací různého zaměření, diskusí či článků.

„Vývoj“, tento úkaz je společným jmenovatelem jak venkova, rodiny a domácnosti, tak rodiny na venkově i vedení domácnosti na vesnicích. Historicky je venkov spojen s neustálými změnami. Zmíněné transformace se týkají na jednu stranu odloučení a na stranu druhou umělého sjednocování. Izolace v rámci kultury, politiky a společnosti, znamená jedinečnost, ale také jinakost, která tuto substanci (venkov) do určité míry separuje od okolních „institucí“ a vytváří z ní relativně uzavřenou společnost. „Syntetická unifikace“, jež je opačným jevem zmíněné diferenciaci, je určitým napodobováním městského života a rozrůstáním vesnic až se transformují v města.

Znatelné přeměny, probíhající průřezem časovou sférou, se týkají také samotné rodiny. Tyto metamorfózy jsou asi nejvíce znatelné na jednotlivých generacích, tzn., děti disponují jinými názory a postoji než rodiče v jejich věku a ti se opět odlišují od názorů prarodičů (tedy svých vlastních rodičů) v témže věku. Jinými slovy, nastala-li by imaginární situace, při níž by se setkaly tři generace (děti, rodiče, prarodiče, apod.) ve stejném věku, jejich přístup a postoj by se s největší pravděpodobností radikálně lišil. Odlišnost by se projevila také v rámci velikosti, struktury a v neposlední řadě spjatosti rodiny i domácnosti. V minulosti obrovské rodiny s pevnou vazbou na majetek a pevnou vazbou i mezi vzdálenými příbuznými se mění na užší rodinu s důrazem na jádro – děti, rodiče, prarodiče.

Dalším výrazným aspektem je životní styl. Styl života se liší u celých společenství, domácností, rodin, ale i jednotlivců žijících v těchto „skupinách“. Vliv na styl života má nejen místo, kde daný subjekt žije (venkov, město, samota, atd.), ale také samotné přesvědčení jedince, sociální zázemí, okolní společnost a mnoho dalších atributů. Pro tuto práci bude důležitý pojem venkovský životní styl a životní styl městský. Rozdílností v žití těchto dvou skupin se zabývalo a dosud zabývá mnoho autorů od německého sociologa, ekonoma a filozofa Ferdinanda Tönniese, přes britského sociologa Raymonda Edwarda Pahla, až po české autory, kterými jsou např. doktorka Jana Duffková, inženýrka Irena Herová a mnoho dalších odborníků. Rozdíly tkví v pevnosti rodinných vztahů, soužití jednotlivých generací, vztahu k okolní společnosti, způsobu trávení volného času, spjatosti s přírodou a mnoha dalších diferencích. Životní styl, životní způsob to jsou slova, která jsou neoddělitelně spojena s člověkem a jsou přímo spjata se samotným vývojem člověka a jeho osobnosti.

2. Cíl práce a metodika

2.1. Cíle práce

Hlavním cílem diplomové práce je prostřednictvím vlastního výzkumu analyzovat životní styl rodin a domácností žijících na venkově. Záměrem je následně zhodnocení jejich způsobu života a porovnání se způsoby života, životním stylem v menším městě, které disponuje jak rysy města, tak určitými znaky venkova.

Díličními cíli práce je zhodnocení jednotlivých hledisek životního stylu, jinými slovy například způsobu trávení volného času, sociálními vztahy, rodinnými aspekty, vztahem k přírodě, bydlení, či práce.

Dalšími díličními cíli je analýza a posouzení typu venkovského stylu vybrané obce. Tedy jedná-li se o tradiční venkovský styl, jenž je zaměřen převážně na hospodářství, či o styl obyvatele rodinného domu s pozemkem, který není určen převážně pro velké hospodářství. Nebo o styl obyvatele venkova, kteří jsou více spjati s městem, či jedinců toužících po zdravém žití a klidu přírody. Nebo kombinace vícero vyjmenovaných stylů.

Díličím cílem je také deskripce jednotlivých pojmů a problematik daného tématu, tak aby bylo možno následně realizovat výzkumnou část a dále zjišťovat vztahy mezi jednotlivými proměnnými a případně vysvětlit dané jevy.

2.2. Metodika

Diplomová práce, jak již bylo výše zmíněno v úvodu a cílech práce, je zaměřena na venkov, rodinu, její generace a domácnosti. Dále na jejich životní styl a aspekty spojené s touto problematikou.

Diplomová práce bude rozdělena na dvě základní části, kterými budou část teoretická a část praktická. Teoretická část bude zaměřena především na popis a objasnění jednotlivých pojmů týkajících se daného tématu a analýzu postojů jednotlivých autorů zabývajících se touto problematikou. Pro zpracování teoretické části bude využívána především práce s bibliografickými zdroji, jinými slovy lze konstatovat, že úvodní část bude započata studiem odborných pramenů. Tato činnost bude sestávat ze zkoumání a shromažďování informací, které budou následně porovnány s různými autory a prameny a konečně zpracovány. Odbornými zdroji budou především odborné publikace v knižní formě, právní předpisy, zákony, odborné časopisy a periodika, ale také webové zdroje zabývající se danou tematikou. Literární rešerše bude spočívat z již zmíněného prostudování odborné literatury týkající se rodiny, venkova, domácnosti, životního stylu a dalších aktuálních témat, shromáždění informací z internetových zdrojů, využití údajů Českého statistického úřadu a dalších. Další technikou sběru informací bude komunikace a konzultace s odborníky dané problematiky. Stěžejním úkonem této části diplomové práce bude tedy práce s daty – jejich získávání, ověřování, porovnávání, zpracovávání a následné závěry, ke kterým získaná data dopomohou. Literární rešerše bude základním kamenem k dalším krokům výzkumu.

Praktická část bude tedy zpracována na základě získaných informací literární rešerše a dále rozšířena vlastním výzkumem, ke kterému bude využita tzv. kvantitativní metoda. První kapitola praktické části bude charakterizovat zvolenou lokalitu, tedy obec Zahořany a Kdyně nacházející se v Domažlickém okrese, v Plzeňském kraji. Důvodem výběru této lokality je má osobní zainteresovanost k dané obci, ale především rozmanitost obyvatel - od starousedlíků, jež zde žijí po mnoho generací, až po „imigranty“ přicházejících před hektičností měst. Na této oblasti bude také uplatněn sociologický výzkum mé práce, do kterého budou zahrnuti obyvatelé, rodinní příslušníci, rodiny, generace rodin a celé rody. Pro tuto část diplomové práce bude využívána především metoda tzv. kvantitativního výzkumu, informace budou získávány zejména formou dotazníkového šetření.

V dalších kapitolách a podkapitolách budou výsledky dotazníkového šetření analyzovány a vyhodnoceny.

Na základě syntézy poznatků z teoretické části a výsledků výzkumu části praktické, budou formulovány závěry a možná doporučení diplomové práce.

3. Teoretická východiska

Tato kapitola je nedílnou a důležitou součástí celé diplomové práce. Obsahuje teoretická východiska a charakteristiku jednotlivých pojmů, jež jsou s tématem úzce spojeny a jejich pochopení je důležité k plnému porozumění praktické i výzkumné části. Kapitola se mimo jiné zabývá a dále podrobněji specifikuje pojmy, které jsou obsaženy v samotném názvu práce – venkov, rodina, domácnost. Tento oddíl je členěn logicky od hlavních výrazů, které jsou detailněji rozebírány a propojovány dalšími souvisejícími tématy a termíny.

3.1. Venkov

První kapitola teoretické části je věnována, jak již bylo v úvodu zmíněno, pojmu venkov. Tento termín je zásadní nejen z důvodu jeho prvotní pozice v názvu práce, ale především se jedná o logos, jenž se týká asi každého člověka, ať už v roli pouhého pozorovatele, či zúčastněné osoby.

Existuje mnoho vymezení tohoto pojmu, dle Velkého sociologického slovníku, lze pojem venkov charakterizovat jako „*obydlený prostor mimo městské lokality tradičně charakterizován orientací na zemědělství a menší hustotou obyvatel, ale i jiným způsobem života, většinou propojeným s přírodou, a také jinou sociální strukturou ve srovnání s městem*“.¹

Jedná se tedy o entitu spojenou s přírodou, zemědělstvím, nízkou hustotou osídlení, odlišnými společenskými a kulturními znaky, jiným způsobem života a dalšími podobnými atributy. Jinými slovy entitu spojenou s určitými demografickými, sociologickými, urbanistickými a geografickými specifiky.

Jeho funkcí není pouze poskytování útočiště pro obyvatele, tzn. bydlení (funkce rezidenční), ale také rekreace a odpočinek (rekreační funkce) či zemědělství (funkce produkční/ krajinotvorná).²

Dle prof. Majerové s kol., lze venkov označit jako „*celé území mimo plochy měst*“.³ Dále uvádí, že ho lze spojit s různými úhly pohledu, které mimo jiné navazují na výše zmíněné

¹ MAŘÍKOVÁ, H., PETRUSEK, M., VODÁKOVÁ, A. a kol. *Velký sociologický slovník*, s. 1380

² Funkce venkova | Úvod do geografie venkova | Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity [online], [2014-08-06]. Dostupné z [www: <http://is.muni.cz/do/rect/el/estud/pedf/js14/g_venkov/web/pages/04-funkce-venkova.html>](http://is.muni.cz/do/rect/el/estud/pedf/js14/g_venkov/web/pages/04-funkce-venkova.html)

MAJEROVÁ, V. a kol. *Český venkov 2008: Proměny venkova*, s. 16

³ MAJEROVÁ, V. a kol. *Český venkov 2008: Proměny venkova*, s. 15

funkce venkova. Lze ho vidět jako **životní styl**, který se liší od života ve městě především pevnějšími vazbami mezi rodinou a celkově obyvateli. Dále ho lze spojit s již zmíněnou funkcí **zemědělství**, kdy slouží jako prostor pro realizaci této činnosti a pro obyvatele často znamená důležitý zdroj pracovních příležitostí, ale především přetváří okolní krajinu.⁴ Hudečková a Lošťák na druhou stranu uvádějí ohledně spojitosti venkova se zemědělstvím následující fakt, „*Jestliže v minulosti bylo venkovské obyvatelstvo buď výlučně, nebo převážně činné v zemědělství, v současné době představuje zemědělsky činné obyvatelstvo jen menší část venkovské populace (podíl zemědělské na celkové populaci je užíván jako jeden z významných ukazatelů vyspělosti země).*“⁵

Také ho lze označit „opakem“ městských prostorů, tedy jako neměstský prostor s nižší hustotou obyvatel a zalidnění, jež zároveň představuje otevřený prostor, který v zastavěných městech většinou chybí. S tím spojená je i další funkce a to **rekreace a odpočinek**. Klidné prostředí venkova a jeho specifický charakter života je cílem turistiky a cestovního ruchu jako takového (mimo jiné venkovský cestovní ruch, chataření či chalupaření).⁶

Český statistický úřad vymezuje venkov jako „*všechny obce s velikostí do 2 000 obyvatel a dále obce s velikostí do 3 000 obyvatel, které mají hustotu zalidnění menší než 150 obyvatel/km², pokud nejsou sídlem alespoň správního obvodu obce s rozšířenou působností*“.⁷

Vymezením venkova se zabývá mnoho zahraničních i tuzemských autorů a organizací, ke kterým patří také organizace EU a mezinárodní společenství, jež za účelem možnosti mezinárodních srovnání jednoduše nadefinovaly venkov. Těmito organizacemi jsou EUROSTAT a OECD, jež mimo jiné k vymezení na lokální úrovni používají hustotu osídlení, tedy hustotu menší než 150 obyvatel na km² (shoduje s vymezením ČSÚ)⁸.

V případě vymezení na regionální úrovni OECD defínuje 3 základní regiony:

- **převážně venkovské** – za předpokladu, že ve venkovských obcích žije více než 50% obyvatel regionu,

⁴ Tamtéž, s. 15

⁵ HUDEČKOVÁ, H., LOŠŤÁK, M. *Sociologie I. (Úvod do sociologie a sociologie venkova)*, s. 35

⁶ MAJEROVÁ, V. a kol. *Český venkov 2008: Proměny venkova*, s. 15

⁷ Postavení venkova v krajích ČR | ČSÚ [online], [2014-08-08]. Dostupné z www:

<http://www.czso.cz/csu/tz.nsf/i/postaveni_venkova_v_krajich_cr >

⁸ Obce-hustota [online], [2015-09-15]. Dostupné z www:

<http://is.hvjdesign.eu/dokumenty/nsmascr/narodni_strategicky_plan_vize_2014+/nsmascr_1331578745.pdf >

- **významně venkovské** – jedná se o případ, kdy 15 – 50% obyvatel regionu žije ve venkovských obcích,
- **výrazně městské** - poslední skupina se vyznačuje obýváním venkovských obcí méně než 15-ti % obyvatel regionu.⁹

Ministerstvo pro místní rozvoj (MMR) udává další vymezení a to dle polohy venkovských obcí, tedy v závislosti na vzdálenosti venkovských obcí od městských center. Jsou jimi 3 základní skupiny:

- **příměstský venkov** – oblasti v zázemí velkých měst ovlivněné supurbanizací a jejichž populace významně roste, obyvatelé pracují převážně ve službách a výrobě, ale většina půdy v těchto oblastech se využívá k zemědělství,
- **mezilehlý venkov** – průměrně rozvinuté venkovské oblasti s dostačujícím dopravním spojením s více vzdálenými významnými sídelními středisky, jež disponují určitým rekreačním potenciálem,
- **venkov odlehlý** – řídko obydlené, odloučené, okrajové venkovské oblasti s nedostatečnou dopravní sítí (problémy s dostupností regionálních center – vyšší nezaměstnanost, nižší příjmy, nedostatek základních služeb, apod.).¹⁰

Z předešlého vymezení venkova je jasné, že tento pojem je spojen s dalšími geografickými substancemi, které jsou v následujících podkapitolách dále specifikovány a charakterizovány.

3.1.1. Obec

Ve spojitosti s venkovem nelze nezmínit geografickou a veřejnoprávní korporaci, jíž je obec. Z hlediska legislativního, tedy stanoveného zákonem, zní definice takto, „*obec je základním územním samosprávným společenstvím občanů; tvoří územní celek, který je vymezen hranicí území obce*“.¹¹

Zákon č. 128/2000 Sb., O obcích (obecní zřízení), § 3 mimo jiné vymezuje obec z hlediska počtu obyvatel, tj. do 3 000 obyvatel.

⁹ Venkov2007 [online], [2015-09-15]. Dostupné z www.czso.cz/documents/10180/20565975/31136109a10.pdf/4fd0c582-65a0-4a79-a86a-1e88bb4c3e8c?version=1.0

¹⁰ Strategie regionálního rozvoje ČR 2014-2020 (MMR ČR), [online], [2015-09-15]. Dostupné z <http://www.mmr.cz/getmedia/08e2e8d8-4c18-4e15-a7e2-0fa481336016/SRR-2014-2020.pdf?ext=.pdf>

¹¹ Parlament České republiky, *Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení); §1; ve znění ze dne 2014-10-04*, sbirkazakonu.cz

Maříková uvádí širší spektrum ukazatelů, jejichž pomocí lze definovat obec. Těmito ukazateli jsou:

- **postavení obcí ve správním systému** (veřejná správa) – třemi základními kategoriemi jsou obce s obecním úřadem, obce s pověřeným obecním úřadem a obce s rozšířenou působností¹²,
- **označení obcí** (statut obcí) – určuje tedy zařazení obcí dle označení, těmito statuty jsou: hlavní město, statutární město, město, městys, obec, vojenský újezd. Český statistický úřad pravidelně vydává zařazení konkrétních obcí do jednotlivých kategorií, tato publikace (Lexikon obcí) je z důvodů neustálých změn zařazení obcí vydávána každoročně,
- **počet obyvatel** – určujícím kritériem je celkový počet obyvatel v obci,
- **hustota zalidnění** – Maříková uvádí, že hustota zalidnění „*vyjadřuje počet obyvatel vztahený k velikosti území (katastru) dané obce*“.¹³

3.1.2. Venkovská obec (vesnice)

Dalším pojmem, kterému je ve spojitosti s venkovem třeba věnovat pozornost, je typická sídelní jednotka (zastavěná plocha), již je vesnice, která je často chybně používána jako synonymum venkova (plocha, souvislé území). Venkovská obec je charakteristická svojí specifickou komunitou (tzv. venkovskou komunitou), která je odlišná od komunity městské.¹⁴

Alternativou k tomuto pojmu je venkovské sídlo, které lze charakterizovat jako prostorově separátní sídelní útvar, v případě, že se nejedná o města. Lze sem zařadit vesnice, samoty či osady.¹⁵

Dalšími velice důležitými nástroji k vymezení věcného hlediska tohoto pojmu, je kvantitativní charakteristika obce. V deníku veřejné správy, jsou jako základní nástroje pro vymezení venkova, respektive venkovské obce, statistické údaje (týkající se počtu obyvatel, správní struktury, označení obce) a údaje subjektivní (obsahující individuální znaky, architekturu, urbanismus, či sociální vztahy).¹⁶

¹² Česko. Zákon č. 128/2000 Sb. ze dne 12. dubna 2000 o obcích (obecní zřízení).

¹³ MAJEROVÁ, V. a kol., *Český venkov 2008: Proměny venkova*, s. 23

¹⁴ MAŘÍKOVÁ, H., PETRUSEK, M., VODÁKOVÁ, A. a kol. *Velký sociologický slovník*, s. 1380

¹⁵ MAJEROVÁ, V. a kol., *Český venkov 2008: Proměny venkova*, s. 16.

¹⁶ Vymezení venkovských obcí v Česku – DVS [online], [2014-08-20]. Dostupné z [www: <http://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6384068>](http://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6384068)

Velký sociologický slovník uvádí, že vesnicí je „základní sídlištní jednotka ve venkovském prostoru, která jako správní celek je nazývána venkovskou obcí a vymezena maximálním počtem obyvatel (hranice se většinou pohybuje mezi 2 až 5 tisíci obyvatel), z hlediska sociologického je důležitou součástí sociální struktury, specifickou komunitou“.¹⁷

Venkovskou obec, venkovské sídlo lze vymezit pomocí různých nástrojů, dle Perlína se jedná o následující hlediska:

- **urbanistické** – definuje vesnické sídlo „jako sídlo s typickou urbanistickou strukturou nízkopodlažní zástavby s vysokým podílem rodinných domů s málo vyvinutou uliční sítí s dominantním prostorem návsi jako společenského a kulturního centra sídla a vysokým podílem zeleně v sídle“,
- **architektonické** – jedná se o sídla s převahou nízkopodlažních zástaveb (především rodinné domy), které povětšinou nedisponují přízemím, jež by sloužilo podnikatelské činnosti a je specifické také hospodářským zázemím, které v dnešní době slouží, buď to k zemědělství, nebo pouze k zabezpečení samotného domu, dále disponuje zahradou a dvorem, kdy každý z těchto částí má vlastní (oddělenou) funkci,
- **sociální** – venkovské sídlo se vyznačuje především užšími sociálními vztahy mezi jednotlivými obyvateli této jednotky,
- **ekonomické** – toto hledisko zdůrazňuje zejména zemědělství a potravinářskou prvovýrobu jako stěžejní činnost a specifikum v podobě dojíždění ekonomicky aktivního obyvatelstva mimo vesnické sídlo,
- **historické** – sídla, která v minulosti nebyla obdařena městskými právy.¹⁸

Z uvedených kritérií a jednotlivých pojetí vesnice lze vyvodit a stručně shrnout, že v případě venkovské obce se jedná o prostor, jehož sociální, ekonomická, urbanistická, architektonická, demografická a geografická specifika jsou odlišná od města.

3.1.3. Město

Legislativním hlediskem vymezení města se zabývá Zákon 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), § 3, který specifikuje město jako „obec, která má alespoň 3 000 obyvatel, je

¹⁷ MAŘÍKOVÁ, H., PETRUSEK, M., VODÁKOVÁ, A. a kol. *Velký sociologický slovník*, s. 1382

¹⁸ PERLÍN, R. *Venkov, typologie venkovského prostoru*, s. 3

městem, pokud tak na návrh obce stanoví předseda Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády“. Městem jsou dále podle tohoto zákona obce, které byly městem před 17. květnem 1954 (podmínkou je podání žádosti předsedovi Poslanecké sněmovny) a sloučené obce (2 či více), kdy alespoň jedna z nich byla před sloučením městem.

Sociologické hledisko vymezení venkova, jak již název napovídá, charakterizuje město z hlediska lidí, jejich vztahů, chování apod. Velký sociologický slovník uvádí, že město *„je formou komunity, jejíž členové žijí společně tím způsobem, že sdílejí nejen ten nebo onen dílčí zájem, nýbrž všechny základní podmínky společného života“*.¹⁹

Můžeme rozlišit čtyři základní hlediska:

1. **hmotné a morfologické** – fyzické aspekty města (budovy, jednotlivé sítě, obyvatelé, jejich hustota apod.),
2. **funkční a institucionální** – zajišťující chod společnosti po právní a funkční stránce (právo, politika, sociální pravidla, hospodaření, a jiné organizace zabezpečující toto hledisko),
3. **sociální a psychologické** – důležité hledisko, které se zabývá způsobem života obyvatel, různými typy sociálních vztahů a jiné,
4. **sémiotikou** – zabývající se především prostorem a artefakty v něm, které mimo jiné také nesou informace o společnosti a kulturu.²⁰

Základními kritérii vymezení města dle Maryáše jsou *„administrativně správní kritérium (statut města), velikost, vzhled, funkce a městský život“*.²¹ Maryáš dále uvádí dvě základní kritéria, kterými jsou administrativně-správní (specifická především městskými právy a obvykle městským úřadem) a kritérium statistické (např. počet obyvatel, hustota, atd.). Česká republika disponuje oficiálním seznamem měst (do roku 1990 schvalovány městským národním výborem a v dnešní době Parlamentem ČR).

Funkce města

Dle Bašovského lze uvést dvě základní funkce města, kterými jsou městotvorné, jež lze specifikovat jako zázemí města, lépe řečeno služby, které město určitým způsobem rozvíjejí (např. obchod, věda, zdravotnictví, průmysl, apod.) a městoobslužné jež působí na obyvatele města, ale jsou do určité míry spojené s některými městotvornými funkcemi.²²

¹⁹ MAŘÍKOVÁ, H., PETRUSEK, M., VODÁKOVÁ, A. a kol., *Velký sociologický slovník*, s. 609

²⁰ Tamtéž, s. 609

²¹ MARYÁŠ, J., VYSTOUPIL, J. *Ekonomická geografie: distanční studijní opora: pracovní texty*, s. 67

²² BAŠOVSKÝ, O. MLÁDEK, J. *Geografía obyvatel'stva a sídiel. Učební texty*

Carter uvádí 3 základní kategorie funkcí:

- **středisková** – služby poskytující městské zázemí (obytná, pracovní či obslužná)
- **speciální** – nesloužící přímo zázemí měst (průmyslová výroba pro širší trhy např. národní či mezinárodní či drobné výrobky pro samotné město)
- **transportní funkce** – prostředník na větší vzdálenosti, např. mezi dalšími městy.²³

Závěrem by bylo možno město shrnout na základě Národopisné encyklopedie Čech, Moravy a Slezska, jako „*Typ sídelního útvaru, který je charakteristický velkou hustotou a počtem obyvatel na jednotku plochy a jejich specifickou sociální a profesní strukturou, v níž hrají význačnou roli osoby zabývající se řemeslem (resp. průmyslovou výrobou), obchodem, správou, kulturou, výchovou, vzděláváním, zdravotní péčí a intelektuální činností.*“²⁴, jež je typické větším výskytem vícepatrových budov, průmyslových zón, nákupních center a dalších specifických objektů. Disponují kvalitnější, povětšinou dostačující infrastrukturou a dostupností, která je však doplněna větší anonymitou a menší pevností mezigeneračních vztahů.

3.1.4. Region

Venkov je spojen také s „formulí“ region, jež je ve své podstatě geografickým, demografickým, společenským či jiným útvarům. Výraz region je poměrně rozsáhlým pojmem. V širším slova smyslu se jedná o společenství, kterým může být určité místo, oblast, či země. Jinými slovy například stát, povodí, pohoří či správní jednotka. Tuto socio-prostorovou jednotku tvoří rodinné, přátelské, profesní či územní společenství. Lze konstatovat, že se jedná o regiony přírodní i společenské. Tyto regiony jsou proměnlivé, vyvíjejí se, reprodukují, ale je zde možnost i zániku či vzniku nového regionu. Regiony se liší také ve své velikosti, přičemž velké regiony mohou sestávat z regionů menších.²⁵

Další variantou definice regionu je z pohledu **legislativního**. Zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje § 2 uvádí, že regionem se rozumí „*územní celek vymezený pomocí administrativních hranic krajů, okresů, správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem, správních obvodů obcí s rozšířenou působností obcí nebo sdružení obcí, jehož rozvoj je podporován podle tohoto zákona*“.

²³ CARTER, H. *The Study of Urban Geography*

²⁴ UHEREK, Z. *Město*. In: Brouček, Stanislav – Jeřábek, Richard (eds.): *Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska. Lidová kultura. 2. svazek. Praha: Mladá fronta, 2007, s. 550*

²⁵ CHROMÝ, Pavel. Region a regionalismus. *Geografické rozhledy*. 2009-2010, 19. ročník, č. 1., s. 2.

Z pohledu **veřejné správy** se jedná o systém územního členění, do kterého jsou obce hierarchicky uspořádány. Takto definované regiony jsou významné z důvodu statistického výkaznictví a mezinárodního srovnání. V tomto případě se jedná o členění na nomenklatury tzv. NUTS. Dle klasifikace Českého statistického úřadu se jedná o 4 základní NUTS. Těmito nomenklaturami jsou NUTS 0 (jedná se o stát, tedy celou Českou republiku), NUTS 1 (území – Česká republika), NUTS 2 (region soudržnosti, vznikající sloučením více krajů – Praha, Střední Čechy, Jihozápad, Severozápad, Severovýchod, Jihovýchod, Střední Morava a moravskoslezsko), v ČR se jedná o 8 regionů soudržnosti. Poslední nomenklaturou je NUTS 3, tedy kraj, který je složen z bývalých okresů (jedná se o 14 krajů - Hlavní město Praha, Středočeský kraj, Jihočeský kraj, Plzeňský kraj, Karlovarský kraj, Ústecký kraj, kraj Liberecký, Královéhradecký, Pardubický, Jihomoravský, Vysočina, Olomoucký, Zlínský a Moravskoslezský).²⁶

OECD dále uvádí, že města s více než 200 tisíci obyvateli a zároveň více než 25% obyvatel celého regionu jsou regionem smíšeným a v případě města s více než 500 tisíci obyvateli a současně více než 25% obyvatel regionu hovoří se o regionu převážně městském.²⁷

3.1.5. Venkovský region

Ve výše uvedeném textu byla naznačena existence regionu venkovského, který je, jak již název sám napovídá, ve spojitosti s venkovem. Maříková uvádí, že ze statistického hlediska je venkovským regionem oblast, která je specifikována určitými kritérii, jimiž je nejčastěji používán podíl obyvatelstva žijícího ve venkovských obcích, která je zároveň ohraničena maximální hustotou obyvatel. V tomto případě se jedná o 3 základní typy:

1. **venkovský region** - Rural region – více než 50% obyv. žijících ve venkovských obcích a zároveň s hustotou zalidnění do 150 obyvatel na km²,
2. **přechodný region** – Intermediate region – 15% až 50% obyv. žijících ve venkovských obcích:
 - převážně venkovský (37,5% až 50% venkovského obyvatelstva),
 - smíšený (25% až 37,5% venkovského obyvatelstva),

²⁶ Klasifikace územních statistických jednotek (CZ-NUTS) – 2011 | ČSÚ [online], [2014-09-10]. Dostupné z [www.<http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/klasifikace_uzemnich_statistickyh_jednotek_%28cz_nuts%29_2011>](http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/klasifikace_uzemnich_statistickyh_jednotek_%28cz_nuts%29_2011)

²⁷ MATOUŠKOVÁ, Kamila. NUTS 3 a EDORA k typologii městských a venkovských regionů. *Urbanismus a územní rozvoj*. 2011, 14. ročník, č. 2, s. 6.

- převážně městský region (15% až 25% venkovského obyvatelstva,
3. **městský region** – Urban region – méně než 15% obyv. žijících ve venkovských obcích.²⁸

3.1.6. Venkov vs. město ze sociologického hlediska

Tönnies definoval „Gessellschaft“ městskou společnost a „Gemeinschaft“ společnost venkovskou. Vyjadřuje jejich odlišnost, ale zároveň zdůrazňuje autoritu městské společnosti, která tu venkovskou postupně pohltí, ne-li fyzicky, tak stylem života. Tönnies dále uvádí neosobní charakter a nestálé vztahy mezi jednotlivci městské společnosti, jinými slovy místní sociální skupiny slábnou na úkor skupin účelových.²⁹

Tönnies uvádí ve své publikaci Gemeinschaft und Gesellschaft, výraz Gemainschaft (tzn. společenství) označení pro určitou venkovskou pospolitost, která se vyznačuje užšími vztahy. Tönnies rozděluje společenství do tří základních skupin krev-vztah (dům s rodinou), místo-sousedství (lidé a objekty v okolí), duch-přátelství (lidé v okolním prostředí, kteří podobně smýšlejí).³⁰

Město je „*formou sociálního života, která odpovídá novému modernímu řádu – proměně ekonomiky, práva, sociálních vztahů*“. Šubrt dále uvádí, že město je specifická entita, která umožňuje rozvoj moci, modernizaci a novým směrům technologií a dalších aspektů, obchodu a průmyslové produkce. Důležitým aspektem je také značný vliv města na přetváření samotného člověka, jeho osobnosti.³¹

Dle Tönniese je městská společnost („Gesellschaft“) založena na individualitě, dá se říci, že se odvíjí od sobectví jedince. Vyskytuje se zde ve značné míře principu „něco za něco“ pomoc a podpora v převážné většině není nezištná a očekává se na oplátku „odměna“.³²

Pahl považuje hledání diferenciací mezi „společenstvím“ a „společností“, naopak argumentuje, že v městském prostředí jsou nedílně spojené, jak „Gemeinschaft“, tak „Gessellschaft“, jinými slovy, že jedno existuje vně druhého a totéž opačně.³³

Hruška uvádí morfologické kontinuum venkov-město, které porovnává venkov a město (též používaný výraz méně venkov). Základní rozdíly uvádí ve vztazích ve společnosti. U

²⁸ MAJEROVÁ, V. a kol., *Český venkov 2008: Proměny venkova*, s. 24

²⁹ ŠUBRT, J. a kol., *Soudobá sociologie VI (Oblast a specializace)*, s. 24

³⁰ TÖNNIES, F. (ed Jose Harris), *Community and Civil Society*, s. 22

³¹ ŠUBRT, J., a kol., *Soudobá sociologie VI (Oblast a specializace)*, s. 24

³² TÖNNIES, F. (ed Jose Harris), *Community and Civil Society*, s. 22

³³ PAHL, R. *Patterns of urban life*.

venkova se jedná o užší heterogenní vztahy mezi lidmi se společnými zájmy, u města naopak o velký početné poměrně neosobních, nepřekrývajících se vztahů, kdy místo společných zájmů, mají lidé společné potřeby. Další diferencí je počet lidí v sociálním poli – sociální pole jednotlivce na venkově zahrnuje málo lidí, na rozdíl od velkého počtu lidí, sociálního pole jednotlivce ve městě. Také role jedinců se liší, venkov je specifický svými početnějšími a mnohočetnými rolami k jedné osobě, na rozdíl od města, kdy se jedná o diferencované role vůči rozličným lidem.³⁴

Jak vyplývá z předešlých kapitol, nelze striktně odlišit město vs. venkov, protože jejich znaky, rysy, společnost, vztahy a mnoho dalších aspektů se prolínají, někdy jsou navzájem součástí a mají na sebe neodlučitelný vliv. Např. Perlín uvádí rozpor z pohledu počtu obyvatel. Jak již bylo uvedeno, v České republice se používá hraniční počet 2000 obyvatel, existují však sídla, která jsou pod touto hranicí, ale při tom jejich architektonika budov, složení hospodářských činností či urbanistická struktura napovídá spíše městský charakter a naopak na první pohled venkovské prostory mohou překročit počet obyvatel 2000.³⁵

Ať už se jedná o městskou oblast či oblast venkovskou, vždy je nejdůležitějším prvkem člověk, lidé, rodina, kteří tvoří společnost, lépe řečeno element původu vzniku uvedených sídel. Stručně a logicky lze uvést, že „bez člověka není města ani venkova“.

3.2. Rodina

Další entita, jež je situována na druhé pozici v samotném názvu práce, tedy rodina, je neodlučitelně spojená s tématem. Pojmem rodina se již mnoho let zabývá velké množství výzkumů z různých oborů vědy, kterými je například sociologie, psychologie, ale také ekonomické vědy či vědy historické. Jedná se o základní sociální skupinu každého člověka. Jednotlivé výzkumy, vědecké studie a nejrůznější publikace se zabývají rodinou jako vztahem mezi jednotlivými členy, jednotlivými generacemi této společnosti, postavením dětí, muže, ženy, starších lidí, vliv rodiny na okolní svět a vliv okolního světa na rodinu. Rodina jako taková je důležitým pojmem také pro ekonomiku, marketing a podnikatelskou sféru. Je tedy velice významným objektem, který je součástí mnoha různých směrů věd apod.

³⁴ HRUŠKA, L., TVRDÝ a kol., *Industriální město a postindustriální společnost*, s. 27

³⁵ PERLÍN, R. *Venkov, typologie venkovského prostoru*, s. 3

Vyřknout pevnou a stručnou definici vystihující rodinu je velice obtížné, protože na ní působí vlivy jako kultura, biologické aspekty, ale také vědní obor, který se výzkumem zabývá a metodické postupy, které jsou k výzkumu použity.

Tato kapitola je tedy věnována nejen definici samotného výrazu, ale zabývá se také jednotlivými typologiemi rodiny, stručným vývojem rodiny, vztahy v rodině a podobnými aspekty týkajícími se tohoto tématu.

Dle Velkého sociologického slovníku je rodina „*obecně původní a nejdůležitější společenská skupina a instituce, která je základním článkem sociální struktury i základní ekonomickou jednotkou a jejímiž hlavními funkcemi je reprodukce trvání lidského biologického druhu a výchova, respektive socializace potomstva, ale i přenos kulturních vzor a zachování kontinuity kulturního vývoje*“.³⁶

Jandourek v Sociologickém slovníku uvádí, že rodina je „*formu dlouhodobého solidárního soužití osob spojených příbuzenstvím a zahrnující přinejmenším rodiče a děti*“.³⁷

Giddens uvádí rodinu jako „*skupinu osob přímo spjatých příbuzenskými vztahy, jejíž dospělí členové jsou odpovědní za výchovu dětí*“.³⁸

Psychologických a sociologických charakteristik rodiny je poměrně velká škála, avšak zajímavou skutečností je, že český zákon pojem rodina přesně nedefinuje. Legislativa sice disponuje zákonem č. 94/1963 Sb., zákon o rodině, který byl od 1.1.2014 nahrazen (zakomponován) Občanským zákoníkem (právní předpis č. 89/2012 Sb.), ale ten se zabývá především pojmy jako manželství, rodičovská zodpovědnost, vztah mezi rodiči a dětmi apod.³⁹

Pojmem rodina se zabývá také ministerstvo sociálních věcí v Národní zprávě o rodině z roku 2004, kde se věnuje širokému pojetí. Specifikuje rodinu jako celek obsahující minimálně dvě generace (tedy rodiče a děti), mající konstantní charakter s pevnými mezigeneračními vazbami a vnitrogenerační soudržností. Dále specifikuje rodinu z pohledu v rámci Evropské unie.⁴⁰

³⁶ MAŘÍKOVÁ, H., PETRUSEK, M., VODÁKOVÁ, A. a kol., *Velký sociologický slovník*, s. 940

³⁷ JANDOUREK, J. *Sociologický slovník*, s. 206

³⁸ GIDDENS, A. *Sociologie*, s. 156

³⁹ Česko. Zákon č. 94/1963 Sb., zákon o rodině

⁴⁰ Národní zpráva o rodině 2004, Ministerstvo práce a sociálních věcí,

Hofbauer uvádí, že se rodina, jako primární sociální skupina, zásadně podílí na formování osobnosti dětí a mladých lidí. Dále vytváří sociální záštitu i hmotné podmínky a je základem hodnotové orientace či vývoje mezilidských vztahů.⁴¹

Z výše uvedených definic jednotlivých autorů vyplývá problematičnost jednoznačného vymezení definice pojmu rodina. Lze ji vysvětlovat z pohledu sociologie, práva, psychologie, ale na její specifikaci má také vliv kultura, biologické aspekty a mnoho jiných hledisek. Znakem, na kterém se shoduje většina autorů a institucí zabývajících se touto problematikou, je skutečnost, že se jedná o jednotku obsahující minimálně 2 generace (tedy rodiče a děti), přičemž mezi nimi existují vztahy, probíhají interakce a mimo jiné působí vzájemná solidarita. Rodina je důležitou entitou působící jak na samotné členy, této skupiny, ale také na morální řád, etiku, kulturu, právo, fungující stát, ale také celá společnosti.

Rodina, nebo alespoň její určité podoby, existují už tisíce let a v důsledku slova smyslu možná i miliony. Jednoduše řečeno, určitá forma rodiny existuje již od samotného vzniku prvotního života. Takto do důsledků však pozornost tomuto tématu nebude práce věnována (na toto téma by mohla být samostatná, velice rozsálá práce), ale bude se zabývat pouze tou částí, kdy je spojena s člověkem jako takovým.

Současná moderní rodina

Za rysy současné moderní společnosti Rabušic označuje odklon od manželství a přechod k tzv. „životu na hromádce“, tzn. partnerské soužití bez vstupu do manželské instituce

- možnost volby zda mít dítě a kdy,
- rozmanité a mnohostranné formy rodin a domácností,
- zacílení na pár a jeho dítě.⁴²

Podle Matouška jsou trendy dnešní moderní industriální rodiny následující:

- posunutí sňatku a rodičovství na co nejpozdější dobu,
- zvyšování míry rozvodovosti,
- prodloužení doby soužití dětí a rodičů (především Evropa).⁴³

Oba autoři se shodují na odklonu od založení rodiny na základě legálního sňatku, ale pouze neformální cestou, dále na oddálení nebo úplné odmítnutí závazných stránek vztahu (dětí,

⁴¹ HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*, s. 56

⁴² RABUŠIC, L. *Kde ty všechny děti jsou?*, s. 178

⁴³ MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*, s. 15

manželství, atd.). Odklad manželství a rodičovství, je způsobeno mimo jiné upřednostněním práce, studia, cestování, nejrůznějších aktivit spojených se zálibami, budováním zázemí (stavba domu, pořízení pozemku, apod.). Důležitým pojmem se stává pár (tedy dvě osoby, žijící vztahu s určitými specifiky), generaci již není připisován takový význam a mezigenerační vztahy již nejsou tak pevné a samozřejmé jako v minulosti.

Prognózy

Matoušek popisuje dva základní směry, kterými se do budoucna může vývoj rodiny a domácnosti ubírat:

1. poměrně negativní vývoj rodiny, by se projevoval pohasínajícími rodinnými pouty, rovnoprávností manželů s krátkým trváním manželství, odklonem od základních funkcí, kterými tradiční rodina v minulosti disponovala, a přesun plnění těchto funkcí na stát, zaměřeností především na uspokojení svých potřeb a blahobytu na úkor rodinných vztahů, které budou ztrácet na své významnosti,
2. tato prognóza předpokládá, že mužská role pozbude na své významnosti a ženy se stanou samostatnými jednotkami. Nebude se jednat o pravou formu feminismu, ale ženy se od mužů budou chtít co nejvíce odlišovat a distancovat. Negativním důsledkem by mohlo být zničení nukleární rodiny.

Optimistickým vývojem dle tohoto autora, je skutečnost, že vyhraje biologická stránka a emoční potřeby. Tedy potřeba člověka komunikovat, potřeba domova a okruhu nejbližších lidí.⁴⁴

Na závěr lze konstatovat, že sociální celek jako je rodina, se vyvíjel v čase i v místě a neustále nadále vyvíjí. Vliv na vztahy, početnosti a postavení jednotlivých členů mají nejen přírodní, časové, politické, historické, geografické, ale také kulturní podmínky. Každá doba, každá společnost, každý kontinent má svá specifika. Každá rodina je tedy jedinečná, něčím se odlišuje, něčím se podobá. Existuje však několik základních typů rodin, které jsou nastíněny v následující kapitole.

3.2.1. Typy rodin

Existuje mnoho typů rodin, které jsou ovlivněny přemírou různých faktorů, a liší se přístupem k společenskému životu, výchově, postavením jednotlivých členů (mimo jiné také muže a ženy), úplností rodiny, rolí v této jednotce, vztahy mezi generacemi a mimo

⁴⁴ MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*, s. 15

jiné vlivu na ekonomiku, politiku, rovnováhu státu či společenství států. Tento oddíl práce bude tedy věnován stručné charakteristice základních typů rodin.

Matoušek uvádí následující typologii rodiny, zaměřenou především na míru funkčnosti rodiny - **rodina funkční** (zdravá harmonizovaná rodina vyznačující se tolerancí, přímou komunikací, kladnými vztahy, respektem, ochotou a schopností pomoci) a **rodina dysfunkční** (problematická rodina s omezenou komunikací mezi členy, principem rozkazů, příkazů a zákazů).⁴⁵

Rodinu lze profilovat dle rozdělení rolí jednotlivých členů - **adekvátní rodina** (muž je v pozici živitele rodiny, zabezpečuje tedy ekonomické zázemí a žena vede domácnost). **Optimální rodina** (rovnocennost muže a ženy, kdy se oba dělí o vedení domácnosti, finanční zabezpečení, výchovu podílejí rovným dílem). Tato rodina je tedy, jak již z jejího názvu vyplývá, optimálnější než rodina adekvátní.⁴⁶

Možný se zabývá Le Playovými rodinnými typy: **Patriarchální rodina** s vůdčím postavením muže, všichni pracují ve prospěch rodiny bez osobního vlastnictví. „*Rodinné společenství sestává ze čtyř generací s více nukleárními rodinami*“. Jedná se o stabilní rodinu, s tradicí a podporou svých členů.⁴⁷

Nestabilní rodina je také extrémem, vyznačující se důrazem na vlastnictví a bohatství, sestáván pouze z rodičů a svobodných dětí a po opuštění rodiny, již zanikají veškeré závazky vůči příbuzným, rodiče a slabší jedinci rodiny jsou separováni a osamoceni. **Rozvětvená rodina** je specifická soužitím více generací v rodinném domě, majetek vždy přechází pouze na jednoho dědice, který se tím však zaváže k zabezpečení zbytku rodiny.⁴⁸

Diggens se zaměřuje na **rodinu nukleárního typu**, a uvádí, že tato rodina „*se skládá z dospělých manželů a jejich vlastních či adoptivních dětí žijících ve stejné domácnosti*“, většinou se širšími příbuzenskými vztahy.⁴⁹

Jandourek uvádí **atomární rodinu** (jinými slovy nukleární rodinu) jako, „*individualistická, desintegrováná, a především městská rodina, která vznikla jako důsledek upadajícího vlivu tradičního systému. Tvořena je rodiči a dětmi*“.⁵⁰

⁴⁵ MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*, s. 15

⁴⁶ Tamtéž, s. 15

⁴⁷ MOŽNÝ, I. *Sociologie rodiny*, s. 32

⁴⁸ MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*, s. 15

⁴⁹ GIDDENS, A. *Sociologie*, s. 156

⁵⁰ JANDOUREK, J. *Slovník sociologických pojmů: 610 hesel*, s. 196

Dále lze hovořit o rodině úplné (otec, matka a děti), neúplné (rodina, ve které chybí nějaká její člen, např. úmrtí rodiče, rozvod, svobodná matka, atd.), rozšířené (více než dvě generace v jedné domácnosti) a mnoha dalších.⁵¹

3.3. Domácnost

Předešlá kapitola byla věnována charakteristice rodině. Ve spojitosti s ní nelze nezmínit domácnost, jež je s rodinou nedílně spjata a je podstatným hlediskem v rodinném životě. Z důvodu důležitosti tohoto subjektu z právního hlediska, ale rovněž hlediska sociologického a ekonomického, je v této kapitole pojem domácnost vymezen z několika úhlů pohledu.

Definice ze sociologického hlediska specifikuje daný pojem jako „*fyzicky vymezený, institucionalizovaný, obydlený a uspořádaný prostor a zároveň skupinu lidí, která jej obývá, společně v něm hospodaří a provádí řadu společných činností vázaných na tento prostor*“.⁵²

Z legislativního hlediska je pojem domácnost obsažen v § 115 českého občanského zákoníku, v němž definice zní následovně, „*domácnost tvoří fyzické osoby, které spolu trvale žijí a společně uhrazují náklady na své potřeby*“.⁵³

Domácnost je důležitým pojmem ne jen pro sociologii, psychologii a jiné vědy, ale také pro ekonomii, přesněji řečeno pro mikroekonomii. Macáková definuje domácnosti jako „*subjekty přicházející na trh za účelem uspokojení potřeb*“.⁵⁴

Rozlišují se tři základní typy domácností, kterými jsou domácnosti censové, rodinné a bytové. V následujícím textu je uvedena stručná charakteristika vyjmenovaných domácností. **Censové domácnosti** definuje Jandourek, „*jako nejmenší kolektivity osob spojené společným bydlením, hospodařením a příbuzenskými vztahy*“.⁵⁵ **Rodinné domácnosti** jsou rozšířeny, krom manželů (nebo rodiče) a dětí, o další jedince, kteří společně bydlí a hospodaří. **Domácnosti bytové**, jedná se o největší typ domácností

⁵¹ HORSKÝ, J., SELIGOVÁ, M. *Rodina našich předků*,

⁵² JANDOUREK, J. *Slovník sociologických pojmů: 610 hesel*, s. 218

⁵³ Česko. Zákon č. 89/2012 Sb. ze dne 3. února 2012, občanský zákoník, hlava devátá: Vymezení některých pojmů, Domácnost, § 115

⁵⁴ MACÁKOVÁ, L. a kol., *Mikroekonomie základní kurz*, str. 29

⁵⁵ JANDOUREK, J. *Slovník sociologických pojmů: 610 hesel*, s. 218

z uvedené typologie, jsou složeny z více hospodařících domácností (jednotlivé tyto dílčí domácnosti jsou složeny z jedné či více censových rodin).⁵⁶

Domácnost a venkov

Domácnost je spjata s rodinou, s lidmi a rodina, lidé jsou nedílnou součástí venkova, z čehož vyplývá nezbytnost spojení domácnosti a venkova. Domácnost na venkově (menších obcích – méně než 2 tis. obyvatel) se odlišuje od domácnosti městské. Tyto rozdíly jsou zapříčiněny například velikostí domácnosti (počet členů, rodin, apod.), příjmech a na druhé straně také výdajích, pracovních příležitostech, možnostech využití okolních výhod (nevýhod) a podobně.

Český statistický úřad se zabývá ve svých výzkumech a studiích mimo jiné domácnostmi rozdělenými z hlediska velikosti obce (vesnice, malé obce a města).⁵⁷ ČSÚ specifikuje venkovskou domácnost, jako vícečlenné domácnosti, disponující větším množstvím dětí bez vlastního příjmu, což pro ně znamená vyšší výdaj. Tyto domácnosti jsou specifické především nižším průměrným příjmem, způsobeným horšími pracovními příležitostmi a z toho vyplývajícím nižším výdajem. Venkovské domácnosti nejčastěji žijí v rodinných domech, čímž je zapříčiněn vyšší výdaj na energie (elektrina, plyn, tuhá paliva, apod.), provoz rodinného domu je nákladnější než bytových prostor. Zatímco výdaje za vodu jsou nižší, mimo jiné z důvodu větších možností vlastního zdroje než ve městě (převážně odkázání na městský rozvod).⁵⁸

Největší výdaje domácností malých obcí jsou na potraviny a nealkoholické nápoje a to i přes fakt příznivějších podmínek venkova na využívání vlastního hospodářství, jinými slovy možnost spotřeby „bezplatných“ živočišných a rostlinných produktů a tím nepotřebnost nákupu některých potravin v tak velké míře, jako se jedná v městských oblastech. Hospodaření v malých obcích je svázáno s náklady na dopravu, tzn. na dojíždění do práce, za vzděláním, pořízením některého druhu zboží či služby. Znamená to tedy, že náklady na dopravu (především v podobě pohonných hmot) je vyšší než ve městech (tam se jedná především o výdaje na hromadnou dopravu).⁵⁹

⁵⁶ PALONCYOVÁ, J. *Domácnosti a rodiny podle výsledků sčítání lidu, domů a bytů.*

⁵⁷ Příjmy, výdaje a životní podmínky domácností | ČSÚ [online], [2015-07-22]. Dostupné z [www: <http://www.czso.cz/csu/czso/zivotni_uroven_spotreba_domacnosti_prace >](http://www.czso.cz/csu/czso/zivotni_uroven_spotreba_domacnosti_prace)

⁵⁸ Odbor šetření v domácnostech, Ing. Jan Srb (ředitel odboru), Vydání a spotřeba domácností statistiky rodinných účtů za rok 2013. Praha: Český statistický úřad, 2014. ISBN--80-250-2557-41804-13,

⁵⁹ Statistika a My – Vydání venkovských a městských domácností | ČSÚ [online], [2014-09-25]. Dostupné z [www: <http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/c/EA002B5942>](http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/c/EA002B5942)

Pojetí a vedení domácnosti, přístup k rodině, venkovu a samotnému žití jsou rozličné, také z pohledu jednotlivých generací. Proto je následující text věnován pojmu a vytyčení „generace“.

3.4. Generace

Tento pojem je spjat mimo jiné také s uměním, technikou, vědou, politikou, ideologií a mnoha dalšími obory a hledisky. Následující kapitola však bude věnována, z důvodu jejího tematického zaměření, do určité míry demografickému významu, ale především významu sociologickému s důrazem na rodinu.

Geografické pojetí lze vyjádřit, jako biologickou reprodukci lidského pokolení (prarodiče, rodiče a děti).⁶⁰

Sociologické pojetí je definováno, jako velká sociální seskupení, která byla vytvořena důležitou sociální událostí a souhrnem určitých společenských podmínek, které tvoří osobité generační sociální klima.⁶¹

Rodina je úzce spojena s pojmem generace, který pochází z řeckého slova genos neboli rod. Generace je „*velká, sociálně diferencovaná skupina osob, které jsou spojené dobově podmíněným stylem myšlení a jednání a prožívají podstatná období své socializace ve shodných historických a kulturních podmínkách*“.⁶²

Generace znázorňuje skupinu lidí, kteří jsou spojeni určitými společnými podmínkami (kultura, politika, geografie, období, ideologie, náboženství apod.). Hofbauer uvádí, že rodina se neustále vyvíjí a prochází neustálými změnami, mezi které patří mimo jiné také změna v oblasti generace. V minulosti, kdy byly běžné tři nebo dokonce čtyř generační rodiny se v současné době zúžily na rodinu dvougenerační, nejčastěji rodičů a jejich dětí.⁶³

Sak uvádí ve své teoreticko analytické studii 3 základní fáze generace, která se podílí na společenské reprodukci po celou dobu své existence – mladá, střední a starší generace.⁶⁴

Mladá generace

Mládež je „*termín označující buď nepřesně ohraničenou věkovou skupinu, nebo sociální kategorii vymezenou specifickými biologickými, psychologickými a sociálními znaky*“, dále

⁶⁰ LANGHMAROVÁ, J., *Demografie*, s. 12

⁶¹ SAK, P., KABÁTEK, A. Teoreticko metodologické poznámky k výzkumu mládeže a generací. *Sociologický časopis*, 1989, č. 1,

⁶² MAŘIKOVÁ, H., PETRUSEK, M., VODÁKOVÁ, A. a kol., *Velký sociologický slovník*, s. 339

⁶³ HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*,

⁶⁴ doc. PhDr. Petr Sak, CSc., Generace a její vztah ke společnosti a ke společenskému vývoji – teoreticko analytická studie, 2012, str. 16-19

se jedná věkově i sociální „mezivrstvou mezi dětmi a dospělými, která má své specifické zájmy, aspirace, postoje, společenské postavení, svou roli, prestiž“.⁶⁵

Má ve společnosti svou specifickou funkci, jíž je očista společnosti a energické přijímání, předávání a vytváření inovací. Mládež je více otevřena inovacím než generace starší. Mladá generace přijímá informace od starší generace, postupně zraje, vytváří si své postoje, názory, sociální postavení a přináší určitý aspekt vzdorů, který je stimulační pro další posun a vývoj celkové společnosti. Je formována současnými společenskými vztahy, a proto je její adaptace do soudobé éry nejsnazší z uvedených generací. Jinými slovy mladá generace se učí a přináší nové pohledy a postoje.⁶⁶

Čmejrek, Blažek a Kubálek uvádějí mládež jako nejdynamičtější komponentu společnosti, která disponuje chutí prosadit vlastní názory a to poměrně radikálním způsobem. Mladá generace představuje hlavní zdroj konfliktů se starší generací (tzv. konflikt pokolení).⁶⁷

Střední generace

Prislušníci této generace si osvojují společenské mechanismy a postupně získávají komplexnější pohled mezi myšlenkou a realizací. Jsou schopni uvědomovat si vztahy mezi kulturou, politikou, duchovnem, materializmem a ekonomikou. Posunují se na vyšší úroveň a získávají řídicí pozice. Jsou určitou spojkou mezi mladší a starší generací. Předávají své ideje mladším generacím a zároveň naráží na bariéry generace starší.⁶⁸

Starší generace

Jedná se o skupinu s nejvíce zkušenostmi, řídicími a reprezentativními pozicemi, ale minimální otevřeností k inovacím (specifická svojí konzervativností). Jsou určitým způsobem izolováni, protože jejich zrání probíhalo za jiných sociálních, politických, kulturních a jiných podmínek, než jaké působí v současnosti, mají sociální podstatu v jiné realitě.⁶⁹ Starší generace (dle Herové) v průběhu historie vždy zastupovaly výchovnou úlohu mladší generace. Předávají jim znalosti, hmotné i duchovní základy, které napomáhají pokroku a samotnému přežití lidstva.⁷⁰

⁶⁵ MAJEROVÁ, V. a kol., *Český venkov 2004: Život mladých a starých lidí*, s. 151

⁶⁶ doc. PhDr. Petr Sak, CSc., *Generace a její vztah ke společnosti a ke společenskému vývoji – teoreticko analytická studie*, 2012

⁶⁷ MAJEROVÁ, V. a kol., *Český venkov 2004: Život mladých a starých lidí*, s. 67

⁶⁸ doc. PhDr. Petr Sak, CSc., *Generace a její vztah ke společnosti a ke společenskému vývoji – teoreticko analytická studie*, 2012

⁶⁹ doc. PhDr. Petr Sak, CSc., *Generace a její vztah ke společnosti a ke společenskému vývoji – teoreticko analytická studie*, 2012

⁷⁰ MAJEROVÁ, V. a kol., *Český venkov 2004: Život mladých a starých lidí*, s. 116

Stáří „je obecné označení pozdních fází ontogeneze“, lze ho definovat jako „poslední vývojovou etapu, která uzavírá, završuje lidský život“.⁷¹ Z uvedených citací, lze vyvodit, že stáří je závěrem životního cyklu. Stáří však nelze definovat biologickým věkem, z důvodu velkých rozličností fyzického a duševního stavu stejně starých jedinců.⁷²

Senior je další pojem spojený se starší generací. Čevela a spol. uvádí, že na seniory lze pohlížet „jako na lidi sice funkčně znevýhodněné, s horším potenciálem zdraví, než jaký vykazovali ve středním věku, s vyšším rizikem onemocnění a funkční dekompenzací stavu, nikoli však jako na lidi post produktivní, vesměs závislé na pomoci jiných a funkčně nezlepšitelné“.⁷³

3.4.1. Mezigenerační aspekty

Vztahy mezi jednotlivými generacemi, jejich spjatost, postavení jednotlivých členů, soužití a mnoho dalších aspektů se liší také skutečností, zda se jedná o městské či venkovské prostředí. Generace jedné linie nemusí bydlet pouze ve městě nebo pouze na venkově, mohou spolu žít v jednom rodinném domku, v jedné vesnici, ale také mohou být rozděleni na část žijící ve městě a část na venkově nebo dokonce v jiném státě. Rozdílnost je také v početnosti spolu žijících generací a to i z pohledu času.

Matoušek specifikuje venkovský rodinný život především širšími rodinami a běžností soužití více generací, často minimálně tří generací. Jinými slovy je venkov typický soužitím dětí, rodičů a prarodičů v jednom rodinném domě. Na druhou stranu je však dnešní doba typická oddělením bydlení střední a starší generace.⁷⁴

Herová uvádí jako trend současné doby soužití dvou až tří generací, přičemž je cílem samostatnost každé z nich. Střední generace se nechce stát závislou na generaci mladší (na svých dětech) a dospělé děti usilují o včasnou nezávislost na svých rodičích. Střední vrstva je z důvodu pracovní zaneprázdněnosti neschopna starat se o své rodiče (starší generaci), kteří jsou tak odkázáni na sociální služby pro seniory.⁷⁵

Na druhou stranu se však studie „Gender studies“ zabývá, také termínem sendvičová generace, která je v dnešní době velice častým úkazem. Jedná se o situaci, kdy střední vrstva, tzn., lidé v produktivním období svého života, přibírají k péči o své vlastní

⁷¹ ČEVELA, R., KALVACH, Z., ČELEDVÁ, L. *Sociální gerontologie: Úvod do problematiky*, s.19

⁷² MAJEROVÁ, V. a kol., *Český venkov 2004: Život mladých a starých lidí*, str. 160

⁷³ ČEVELA, R., KALVACH, Z., ČELEDVÁ, L. *Sociální gerontologie: Úvod do problematiky*, s. 27

⁷⁴ MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*, s. 12

⁷⁵ MAJEROVÁ, V. a kol., *Český venkov 2004: Život mladých a starých lidí*, s. 116

neosamostatně děti navíc péči o své stárnoucí rodiče. Střední generace se stará o starší a mladší generaci zároveň a je tedy zatížena dvěma rozdílnými nároky na péči. Tento fakt je zapříčiněn také snižováním počtu dětí a zvyšováním věku početí. Péče o seniory je zcela odlišná od péče o juniorskou část rodiny.⁷⁶

Studie se také rozchází se závěry Herové, že dospělé děti se snaží co nejdříve osamostatnit. Hamanová ve své studii poukazuje právě na opačný trend, průměrný věk úplného osamostatnění dětí od svých rodičů se stále zvyšuje.⁷⁷

Jednotlivé generace se rozcházejí i ve způsobu trávení volného času a činností, které vykonávají. Mladší generace jsou zaměřené převážně na aktivní trávení svého volna, sportem, návštěvou kina, restaurace, kulturní činnost v různých organizacích apod. U starších generací je tomu trochu jinak, jejich volnočasovými aktivitami jsou především práce na zahradě, četba novin, knih, časopisů či návštěva kostela. Společnými zájmy obou generací je poslech rádia, sledování televize, procházky, přátelé a samozřejmě nicnedělání.⁷⁸

Mezigenerační vztahy jsou ovlivněny mnoha hledisky, kterými jsou např. role, normy, sociální struktury, chování, emoce a jsou typické určitou individuální samostatností, ale současně i určitou sociální závislostí.⁷⁹

3.4.2. Generace a venkov

Jak již bylo ve výše uvedené kapitole naznačeno, podmínky z hlediska generace jsou na venkově poměrně specifické a to ne pouze běžností soužití více generací. Střetávají se zde nejčastěji tři generace, které v mnoha případech žijí v jednom rodinném domě. Děti, rodiče a prarodiče spolu žijí, předávají si informace, vědomosti, zkušenosti, názory, ale také mezi nimi vznikají konflikty a rozpory. Na venkově jsou těsnější vztahy mezi jednotlivými generacemi, které jsou dlouhodobější a jejichž členové jsou si vzájemně více nápomocní než ve městě. Z tohoto důvodu se v menších obcích také udržuje více tradic a zvyků, starší

⁷⁶ Sendvičová generace narůstá, ženy se musí starat o své děti i rodiče – iDNES.cz [online], [2014-10-07]. Dostupné z [www: <http://zpravy.idnes.cz/sendvicova-generace-zen-pecuje-o-deti-i-o-starnouci-rodice-pmw-/domaci.aspx?c=A130808_124318_domaci_skr>](http://zpravy.idnes.cz/sendvicova-generace-zen-pecuje-o-deti-i-o-starnouci-rodice-pmw-/domaci.aspx?c=A130808_124318_domaci_skr)

⁷⁷ Matky samoživitelky a jejich situace v České republice. „Sandwichová generace“ – kombinování práce a péče o závislé členy rodiny (děti a seniory), Jaroslava Hamanová Marhánková, Gender Studies, o.p.s., 2011

⁷⁸ MAJEROVÁ, V. a kol., *Český venkov 2008: Proměny venkova*, str. 172-173

⁷⁹ PLAŇAVA, I., PILÁT, I. *Děti, mládež a rodiny v období transformace*, s. 73

generace učí generace mladší, ale i naopak. Starší generace získávají nové znalosti v oblasti informačních technologií, komunikačních prostředků, atd.

Rodinný majetek je také snáze rodově udržitelný, dědí se z pokolení na pokolení a případně se dále rozšiřuje. Práce na rodinném domě a okolí, popřípadě hospodářství musí zastoupit členové všech generací. Mladší generace pomáhají a ubírají práci generaci starší. Střední generace je v tomto případě nejvíce ekonomicky produktivní. Každý člen v takovéto rodině by měl mít svoji funkci a nezastupitelnou pozici.

Jsou zde užší vztahy i z hlediska vzdálenějších generací (např. čtvrtá generace), jinými slovy z historického hlediska. Tyto vztahy jsou zprostředkované například nějakým artefaktem, památkou, předmětem, který připomíná například prababičku nebo jiné rodinné předky. Dalším specifíkem jsou užší a osobnější vztahy mezi generacemi a lidmi vůbec. Tato spjatost lidí na venkově je způsobena především nižším počtem obyvatel a tím i menší anonymitou. V jedné vesnici (obci) v mnoha případech žijí lidé příbuzensky, přátelsky či jinak spjati.⁸⁰

Jednotlivé generace jsou rozličné, i co se týče volného času. Naše babičky a dědové trávili svůj volný čas jiným způsobem než jejich děti a naši rodiče a my samy se také, alespoň do určité míry, od zájmů naší matek a otců diferencujeme.

3.5. *Volný čas*

Jedná se o pojem, důležitý ne jen pro děti a mladé lidi, ale také ostatní členy společnosti. Tento aspekt, je důležitý také pro vztahy týkající se rodiny, přátel, okolí, ale také vývoj celé společnosti. Způsob trávení volného času je ovlivněn faktem, zda se jedná o venkov či městské prostředí. Venkov je dostupnější venkovním aktivitám a město zase kulturnímu a společenskému vyžití. Časový úsek, ve kterém má jedinec možnost využít k vlastním zálibám a koníčkům, je nutnou součástí života. Volnočasové aktivity mohou být ovlivněny například vztahem a velikostí rodiny, ve které jedinec žije, zdravotními omezeními (např. alergie, či jiné zdravotní problémy), zálibami, přáteli, lokalitou a mnoha dalšími aspekty. Volný čas Hofbauer definuje jako „čas, kdy člověk nevykonává činnosti pod tlakem závazků, jež vyplývají z jeho sociálních rolí, zvláště z dělby práce a nutnosti zachovat a rozvíjet svůj život“.⁸¹ Další možností vymezení tohoto důležitého pojmu je z hlediska

⁸⁰ MAJEROVÁ, V. a kol., *Český venkov 2004: Život mladých a starých lidí*, s. 160

⁸¹ HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*, s. 19

činnosti, jedná se o aktivitu, kterou člověk činní dobrovolně z vlastní vůle a přináší mu příjemné zážitky a uspokojení.⁸²

Základními funkcemi, které volný čas splňuje, jsou zábava, odpočinek a rozvoj vlastní osobnosti.⁸³

Jinými slovy jedná se o regeneraci pracovní síly, síly duševní a v neposlední řadě spoluúčast na vytváření kultury. Nezanedbatelná je také funkce ekonomická, která člověku umožňuje také seberealizaci a duševní i fyzické uspokojení.⁸⁴

V dnešní hektické a uspěchané době, kdy velkou část dne, týdne, měsíce a vůbec celého roku je věnována pracovním, osobním a jiným povinnostem, je volný čas a aktivity s tím spojené neuvěřitelně důležitou součástí života. Umožňují člověku vyrovnat se s problémy reality, odpočinout si (jak po fyzické, tak duševní stránce), upevnit sociální a rodinné vztahy a vytvářet nové. Následným efektem je i zvýšení výkonnosti v práci a účinnější řešení problematických situací. Vysoká důležitost je také pro děti, jejich biologický, psychický i sociální vývoj.⁸⁵

Každý člověk má jiné oblíbené volnočasové aktivity – spojené s aktivním pohybem, duševním a vědomostním rozvoje, relaxace mysli apod. Vliv na výběr činností ve volném čase a jeho realizaci má i životní styl, který může ovlivnit, zda aktivity budou spíše společenské, pohybové, intelektuální apod.

3.6. Životní styl

Životní styl jednotlivých lidí, rodin, domácností, či společností, se liší a ovlivňuje celý jejich život. Vliv může být zřejmý např. na zdravotním stavu, sociálních vztazích, síle rodinných vazeb, přístupu k okolnímu prostředí, vedení domácnosti a nespočtu dalších aspektů. Životní styl je nezbytně spjat s pojmem životní způsob, tyto pojmy jsou dle Duffkové trochu rozdílné.⁸⁶ Kubátová naopak uvádí, že tyto pojmy lze považovat za synonyma.⁸⁷

⁸² PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*.

⁸³ MAJEROVÁ, V. a kol., *Český venkov 2008: Proměny venkova*, s. 172

⁸⁴ HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*, s. 19

⁸⁵ PÁVKOVÁ, J. *Pedagogika volného času*.

⁸⁶ PhDr. Jana Duffková, CSc. – katedra sociologie FF UK – Sociologie životního stylu – J. Duffková: Životní způsob/styl a jeho variantnost [online], [2014-09-28]. Dostupné z [www: <http://www.janaduff.estranky.cz/clanky/sociologie-zivotniho-zpusob/styl-a-jeho-variantnost>](http://www.janaduff.estranky.cz/clanky/sociologie-zivotniho-zpusob/styl-a-jeho-variantnost)

⁸⁷ KUBÁTOVÁ, H. *Sociologie životního způsobu*

Životní způsob nebo také způsob života Duffková vymezuje jako „*system významných činností a vztahů, životních projevů a zvyklostí typických, charakteristických pro určitý subjekt (jedince či skupinu, event. i společenství či společnost coby konkrétní nositele životního způsobu)*“.⁸⁸

Životní styl lze definovat jako konkrétnější způsob života, který lze rozdělit do dvou základních skupin: životní styl jedince a životní styl skupiny. Životním stylem jedince lze tedy označit koherentní životní způsob člověka (jednotlivce), který je význačný spojitostí jednotlivých částí, které mají společné jádro, jež je význačné a typické pro existenci a bytí tohoto jedince. Zatímco životní styl skupiny je specifické přesvědčení společné pro více jednotlivců, tvořících určitou kategorii jednotlivců spojující společný způsob života.⁸⁹

Herová definuje životní styl jako „*souhrn životních způsobů skupiny lidí, charakterizovaný hmotnými podmínkami existence a uspořádání každodenního života: vztah k okolí, metody a podmínky práce, povaha zdrojů, formy bydlení, způsoby spotřeba, způsob využívání volného času, atd.*“.⁹⁰

Další definice životního stylu

Životní styl lze definovat z mnoha pohledů od duchovního zaměření, přes kulturní, zdravotní, či z hlediska trendů současné společnosti, až po rozdíly v samotném základu žití a využívání možností okolního prostředí, ve kterém jednatel, rodina, skupina či jiná entita žije.

Vymezení tohoto pojmu se vyvíjí v čase a místě. Claudie-Daniele Echaudemaison definuje životní styl, jako „*souhrn životních způsobů skupiny lidí, charakterizovaný hmotnými podmínkami existence a uspořádáním každodenního života: vztah k okolí, metody a podmínky práce, povaha zdrojů, formy bydlení, způsoby spotřeby, způsob využívání volného času atd.*“ . Dále uvádí, že rozdílnost životních stylů ve vyspělé společnosti, je způsobena především sociálními odlišnostmi.⁹¹

Velký sociologický slovník určuje životní styl následovně, jedná se o „*strukturovaný souhrn životních zvyků, obyčejů, resp. akceptovaných norem nalézajících svůj výraz v interakci, v hmotném, věcném prostředí, v prostorovém chování a v celkové stylizaci.*

⁸⁸ DUFFKOVÁ, J. „Životní způsob/styl a jeho variantnost“. In.: *Aktuální problémy životního stylu. Sborník referátů a příspěvků ze semináře sekce sociologie integrálního zkoumání člověk a sekce sociologie kultury a volného času*, s. 80

⁸⁹ Tamtéž, s. 80

⁹⁰ MAJEROVÁ, V. a kol., *Český venkov 2008: Proměny venkova*, s. 166

⁹¹ ECHAUDEMAISON, C. – D. *Slovník ekonomie a sociálních věd*, s. 321

*Předpokládá se, že styl života nějakým způsobem vyjadřuje i hodnoty a zájmy jedince, skupiny či společnosti vůbec“.*⁹²

3.6.1. Venkovský životní styl

Životní styl na vesnici, na venkově se liší od způsobu vedení života v městských oblastech. Vesnice se je význačná především spjatostí s přírodou, častější setkávání s příbuzenským kruhem a sousedy, ale také jiným způsobem trávení volného času než je tomu v městských oblastech, čemuž byla věnována kapitola „Volný čas“.

Herová uvádí čtyři základní životní styly – tradiční venkovský styl, styl obyvatel rodinného domu, obyvatel venkova spjatých s životem ve městě a styl lidí preferující zdraví a přirozený život.⁹³

Tradiční venkovský styl se vyznačuje především hospodařením, kterým lidé tráví i svůj volný čas. Jedná se hlavně o obdělávání vlastních (nebo pronajatých) pozemků (polí, velkých zahrad, atd.).

Obyvatelé rodinného domu jsou zase zaměřeni na obhospodařování svého stavení, pozemku, zahrádky, pěstování flory a fauny především pro svou potřebu. V tomto aspektu nacházejí také do určité míry zálibu, zdroj aktivního odpočinku a trávení svého volného času.

Lidé bydlicí na venkově, ale při tom lidé, kteří velkou část svého času žijí ve městě, jsou charakterističtí sice trvalým bydlištěm na venkově, ale také velkým podílem času tráveného ve městě, zaměstnáním lokalizovaným ve městě a také přáteli, kteří se nacházejí v této urbanizované oblasti.

Posledním, alespoň učebnicově nejspecifičtějšími, jsou lidé, kteří touží po **klidném zdravém životním stylu**, který není v rozporu s přírodou a okolním prostředím.⁹⁴

Venkovský životní styl je jedním z „typů“ způsobu života. Kubátová uvádí jako specifikum „*emocionalitu, silnou sociální kontrolu z osobní znalosti všech navzájem*“ a s tím spojenou osobní znalost místních lidí mezi sebou, či blízkost širší rodiny a sousedů. Venkovský životní styl je typický především vztahem k přírodě, která je ceněna, ale zároveň respektována jako hrozba, ročními obdobími, ale také s určitou pomalostí. Dodnes

⁹² MAŘÍKOVÁ, H., PETRUSEK, M., VODÁKOVÁ, A. a kol., *Velký sociologický slovník*, s. 1246

⁹³ MAJEROVÁ, V. a kol., *Český venkov 2006: Sociální mobilita a kvalita života venkovské populace*

⁹⁴ MAJEROVÁ, V. a kol., *Český venkov 2008: Proměny venkova*, s. 166

se na venkově objevuje respektování a dodržování určitých zvyklostí a kulturních specifíků (nářečí, kroje, zvyky, specifická jídla, apod.).⁹⁵

3.6.2. Městský životní styl

Jiná sociální, architektonická či kulturní struktura způsobuje rozličnost způsobu života na venkově a ve městě. Město je specifické a proto i životní styl se liší.

Symbolem města je moderní společnost, která se vyznačuje anonymitou, individualitou, účelností, lhostejností a oslabenou osobní sociální kontrolou. Příroda v tomto případě neznamena součást městského života, ale pouze rekreaci nebo nepohodlí, naopak město je spojeno s kulturou a rychlostí, uspěchaností.⁹⁶

Park stejně jako Kubátová uvádí asociálnost vztahů mezi lidmi, kdy lidé se sice fyzicky střetávají ve větší míře než na venkově, ale jejich sociální vzdálenost se rozšiřuje. Jinými slovy více lidí, ale menší osobní vztahy.⁹⁷

*„Pro městský (a zejména velkoměstský) životní způsob je tedy příznačná určitá struktura časoprostorových souvislostí mezi funkcemi danými prací, bydlením, společenským zaopatřením a odpočinkem, jíž se liší od životního způsobu na vesnici“.*⁹⁸

Městský životní styl je podle Hahna rozličný od venkovského, kdy uvádí vyšší koncentraci osob na jednom místě a především časoprostorovou separaci práce od bydlení a volného času.⁹⁹

Hruška se zabývá změnami způsobu života, které směřují k objevování nových prožitků, které jsou spojeny jak s kladnými aspekty (např. objevování nových míst, změny prostředí, turismus, cestování po a získávání nových zkušeností), ale také s aspekty zápornými jako jsou nové zážitky v podobě drog, kriminální činnosti, či alkoholu.¹⁰⁰

⁹⁵ KUBÁTOVÁ, H., *Sociologie životního způsobu*, s. 181

⁹⁶ Tamtéž, s. 181

⁹⁷ PARK, R., BURGESS, E., MCKENZIE, R. *The city*

⁹⁸ HAHN, Toni, KAHL, Alice and VOCHOČ, Ota. Městský životní způsob v rozvinuté socialistické společnosti, *Sociologický Časopis / Czech Sociological Review*, Roč. 18, Čís. 1 (1982), s. 34-48

⁹⁹ Tamtéž, s. 34-48

¹⁰⁰ HRUŠKA, L., TVRDÝ a kol., *Industriální město a postindustriální společnost*, s. 56

4. Praktická část

4.1. Charakteristika regionu

V této části diplomové práce je charakterizován region, ve kterém se nachází obec vybraná k samotnému výzkumu, tedy obec Zahořany. Obec Zahořany byla pro výzkum vybrána nejen z důvodu ideálního složení vícegeneračních rodin a typického venkovského prostředí, které skýtá mnoho příležitostí výzkumu, ale bylo to z ještě prostšího důvodu a to mou přímou zainteresovaností v této obci. Narodila jsem se a dodnes žiji ve městě Domažlice, ale shodou okolností, lépe řečeno z důvodu zakoupení pozemku mými rodiči v obci Zahořany (cca před 5 lety) a následné vlastnoruční stavbě malého domku v této lokalitě, jsem měla možnost poznat zdejší život, kulturu, obyvatele a jejich přístup k okolí a lidem. Tato obec mě okouzila natolik, že jsem si jí vybrala jako místo, kde chci provádět výzkum, jako místo, které chci poznat ještě z jiných úhlů než doposud.

Avšak než se dostanu přímo k dané obci, je třeba specifikovat i širší okolí, jako jsou celé Západní Čechy, jako je Plzeňský kraj, směrem k užšímu pojetí tj. okres Domažlice, až k samotné obci Zahořany.

V této kapitole se jedná o stručný profil zohledňující několik hledisek, region je tedy charakterizován na úrovni části České republiky, kraje a okresu. Kapitola obsahuje základní popis Západních Čech, Plzeňského kraje a okresu Domažlice, je tedy postupováno od větších rozsáhlejších oblastí, ke specifikaci užších teritorií.

4.2. Obecná charakteristika zkoumané oblasti

4.2.1. Západní Čechy

Oblast vybraná k samotnému výzkumu se nachází v regionu Západní Čechy, respektive na jihozápadě České republiky. Tato kapitola je tedy věnována stručné deskripci této zeměpisné oblasti. Následující text obsahuje především informace týkající se obyvatel, geografické charakteristiky, základní ekonomické a kulturní informace a další. Jedná se tedy o základní informace, které napomohou k lepšímu seznámení zkoumané oblasti.

Západní Čechy jsou obklopeny hranicemi se západním Německem (respektive Bavorskem). V rámci české republiky jsou jejím sousedy Severní, Střední a Jižní Čechy.¹⁰¹ Tento region se podílí na rozloze celé České republiky velikostí 10 875 km². Srdcem Západních Čech je krajské město Plzeň a jejich součástí jsou Plzeňský kraj, Karlovarský a Ústecký kraj, ale i malá část Středočeského kraje.¹⁰² Hranice s Německem jsou vytyčené hornatými oblastmi, kterými jsou Šumava, Český les a Krušné hory.¹⁰³ Následující tabulka zahrnuje základní informace týkající se krajů, které jsou součástí Západních Čech, obsahuje tedy číselnou charakteristiku rozlohy, počtu obyvatel, hustoty osídlení, počtu obcí a názvů hlavních krajských měst. V tabulce jsou uvedena také data za celou českou republiku a to z důvodu porovnání a údaje Středočeského kraje, protože z malé části zasahuje do Západních Čech.

Česká republika / Kraje	Rozloha v km ²	Počet obyvatel	Název krajského města	Počet obyvatel krajského města	Hustota osídlení (obyv./km ²)	Počet obcí	z toho: se statutem města
Česká republika	78 867,10	10 512 419			133	6 253	602
Hlavní město Praha	496,1	1 243 201	Praha	1 243 201	2 506	1	1
Středočeský kraj	11 015,70	1 302 336			118	1 145	83
Plzeňský kraj	7 561,00	573 469	Plzeň	168 034	76	501	57
Karlovarský kraj	3 314,30	300 309	Karlovy Vary	49 864	91	132	38
Ústecký kraj	5 334,60	825 120	Ústí nad Labem	93 523	155	354	59

Tabulka 1 Základní geografické jednotlivých krajů k 1.1.2014. Převzato z <http://czso.cz>

Jak již bylo uvedeno výše, tabulka 1 obsahuje údaje týkající se krajů, které jsou v určitém spojení se Západními Čechy. Zahrnuje také hlavní město Praha, protože Středočeský kraj nedisponuje vlastním hlavním krajským městem, ale spadá pod hlavní město Praha.

¹⁰¹ Jablko nebo citron [online] [2015-09-19]. Dostupné z [www](http://www.euronet.cz/projekty/jablko/terminy/):

<<http://www.euronet.cz/projekty/jablko/terminy/>>

¹⁰² Rozloha území, počet obyvatel, hustota obyvatelstva a počet obcí podle krajů a okresů k 1. 1. 2013 [online]. Praha: Český statistický úřad, [2015-05-10]. Dostupné z [www](http://www.czso.cz):

<<https://www.czso.cz/documents/10180/20548153/130055140101.pdf/ec104fff-5b76-4f81-a3e4-ad32a4dfc330>>

¹⁰³ Úvod|ČSÚ v Plzni [online], [2015-02-19]. Dostupné z [www](https://www.czso.cz/csu/xp/): <<https://www.czso.cz/csu/xp/>>

Z pohledu rozlohy má největší podíl na území Západních Čech Plzeňský kraj, který je významný také z pohledu počtu obyvatel. V tabulce lze také nalézt názvy jednotlivých krajských měst a jejich počty obyvatel, dále počet obcí a měst, kdy opět převažuje Plzeňský kraj.

Západní Čechy tedy disponují výhodnou polohou (hranice s Německem, relativní blízkost hlavního města Prahy, lázeňské oblasti a další), s tím spojenými pracovními možnostmi a možnostmi dalšího rozvoje, lákavými lokalitami pro cestovní ruch, a mnoha dalšími kladnými aspekty. Jejich součástí je Plzeňský kraj, jehož území je domovem zkoumané oblasti, proto bude následující kapitola věnována tomuto kraji.

4.2.2. Plzeňský kraj

Plzeňský kraj zastává největší část Západních Čech z dílčích krajů a jeho součástí je okres (okres Domažlice), ve kterém se nachází oblast spojená s výzkumem. Kapitola popisuje základní údaje vybrané lokality, jeho zařazení do územních statistických jednotek,

Plzeňský kraj se rozprostírá na jihozápadě ČR. Jeho sousedy jsou - Karlovarský kraj (severozápad), Ústecký kraj (sever), Středočeský kraj (severovýchod) a Jihočeský kraj (východ). Hranice se Spolkovou republikou Německo (resp. Bavorskem) na jihozápadě ČR je nejdelsí hranicí kraje, což pro tento region značí výhodu v podobě lokalizace mezi zeměmi Evropské unie a hlavním městem ČR Prahy.¹⁰⁴

Základní charakteristika

Z pohledu rozlohy (tj. 7 561 km²) je třetím největším krajem. Jedná se o nomenklaturu úrovně NUTS III, která je spolu s Jihočeským krajem součástí regionu soudržnosti (NUTS II) Jihozápad. Hlavním městem Plzeňského kraje je město Plzeň, které je důležité z pohledu kultury, sportu, pamětihodností, ale také průmyslu a pracovních příležitostí.

S počtem obyvatel 575 123 (k 31.12.2014) je jedním z méně lidnatých krajů republiky (z hlediska počtu obyvatel by se umístil na 9. místě), to se projevuje také na hustotě osídlení, kde se zařadil na 2. místo s nejnižší hustotou osídlení. Plzeňský kraj disponuje 501 obcemi, jež je v poměru s ostatními kraji poměrně velký počet.

¹⁰⁴ Charakteristika kraje – Asociace krajů České republiky (AKČR) [online], [2015-04-28]. Dostupné z [www: <http://www.asociacekrajů.cz/kraje-cr/plzensky-kraj/charakteristika-kraje-3/>](http://www.asociacekrajů.cz/kraje-cr/plzensky-kraj/charakteristika-kraje-3/)

Název NUTS	Rozloha v km ²	Počet obyvatel	Počet obyvatel okresního města	Hustota osídlení	Počet obcí	z toho: se statutem města
				(obyv./km ²)		
Plzeňský kraj (NUTS III)	7 561	573 469	228 083	76	501	57
Domažlice	1 123	60 923	11 110	54	85	8
Klatovy	1 946	87 056	22 367	45	94	15
Plzeň-jih	990	62 110		63	90	7
Plzeň-město	261	186 077	168 034	712	15	2
Plzeň-sever	1 287	76 673		60	98	11
Rokycany	575	47 799	14 002	83	68	6
Tachov	1 379	52 831	12 570	38	51	8

Tabulka 2 Vybrané geografické údaje okresů k 1. 1. 2014. Převzato z <http://czso.cz>

Ve výše uvedené tabulce jsou uvedeny základní statistické údaje jednotlivých okresů (LAU I – bývalé NUTS IV) příslušného kraje (NUTS III). Co se týče množství obyvatel je devátým nejvíce zalidněným a třetím nejrozlehlejším krajem České republiky.¹⁰⁵

Oblast ekonomiky

Jak již bylo nastíněno, tato lokalita má mnoho možností, které lze využít pro další rozvoj a rozkvět. Na oficiálních stránkách PK je uvedeno, „*Plzeňský kraj patří mezi průměrně ekonomicky rozvinuté kraje v ČR, na tvorbě HDP České republiky se podílí cca 5,5%. V podílu tvorby HDP na obyvatele zaujímá v porovnání s ostatními kraji páté místo, a to především díky vysoké ekonomické výkonnosti města Plzně, která dle odhadů vytváří téměř dvě třetiny celkového HDP Plzeňského kraje.*“¹⁰⁶ Tyto údaje jsou uvedeny k 31.12.2014 a vyplývá z nich, že plzeňský kraj je poměrně ekonomicky silné území.

¹⁰⁵ Plzeňský kraj | Plzeňský kraj [online], [2015-06-05]. Dostupné z www: < <http://www.plzensky-kraj.cz/cs/kategorie/plzensky-kraj>>

¹⁰⁶ Plzeňský kraj | Plzeňský kraj [online], [2015-04-13]. Dostupné z www: <<http://www.plzensky-kraj.cz/cs/kategorie/plzensky-kraj>>

Česká republika	7,7%
Praha	5,27%
Středočeský kraj	6,61%
Jihočeský kraj	6,43%
Plzeňský kraj	5,87%
Karlovarský kraj	8,53%
Ústecký kraj	11,06%
Liberecký kraj	8,12%
Královéhradecký kraj	6,66%
Pardubický kraj	6,63%
Kraj Vysočina	7,19%
Jihomoravský kraj	8,37%
Olomoucký kraj	9,06%
Zlínský kraj	7,55%
Moravskoslezský kraj	10,1%

Tabulka 3 Průměrný podíl nezaměstnaných osob v ČR a krajích k 31.12.2014. Převzato z

<http://www.mpsv.cz/cs/>

Výše uvedená tabulka zachycuje průměrné hodnoty podílu nezaměstnaných, kdy je patrné, že Plzeňský kraj patří k oblasti s jednou z nejmenších měr nezaměstnanosti. Jež jsou způsobeny, jak již bylo ve výše uvedeném textu nastíněno, blízkosti německých hranic (zahraniční pracovní příležitosti), hojným cestovním ruchem (zajímavé lokality a památky), menší hustota zalidnění na poměrně vysoký podíl obcí.

Dalším kladným faktem je působení třech vysokých škol – Západočeské univerzity, Metropolitní univerzity a prestiž samozřejmě neubírá ani Lékařská fakulta Univerzity Karlovy. Tyto vysokoškolské instituce umožňují získávat znalosti v mnoha oborech a jsou lákadlem ne jen pro místní obyvatele, ale i dalších částí ČR i zahraničí.

Dle českého statistického úřadu jsou nejvíce produktivnějšími obory průmysl, kdy většinou představují alespoň třetinu zaměstnanosti obyvatel v rámci oborů. Dalšími významnými

obory jsou zemědělství, školství a doprava (popř. peněžnictví, pojišťovnictví, pošty a telekomunikace, či skladování).¹⁰⁷

Závěrem lze konstatovat, že je zajímavý ne pouze svými přírodními zajímavostmi, kulturními památkami, ale také možností realizace lidí a získávání nových zkušeností a vědomostí. Z hlediska ekonomického je jedním z úspěšných krajů a láká nové obyvatele a to ne jen z České Republiky, ale také zahraničí. S poměrně rozsáhlým územím, disponuje poměrně nízkou hustotou zalidnění, s možností získání dalšího vzdělání či zaměstnání v mnoha oborech. V tuto chvíli se tedy jedná o kraj, který znamená perspektivní podmínky a možnost získávání nových obyvatel, kteří by měli v rámci možností zabezpečení a kteří by měli mít možnost dalšího rozvoje.

4.2.3. Okres Domažlice

Po specifikaci Západních Čech, po zúžení a podrobnějším popisu Západočeského kraje, je tato část práce věnována ještě více specifikované oblasti, jíž je okres Domažlice. Informace o okrese Domažlice byly získány především studií a analýzou dat Českého statistického úřadu a obecního úřadu Domažlice.

¹⁰⁷ Statistický bulletin – Plzeňský kraj – 1. čtvrtletí 2015 |ČSÚ [online], [2015-06-20]. Dostupné z [www: <https://www.czso.cz/csu/czso/statisticky-bulletin-plzensky-kraj-1-ctvrtleti-2015>](https://www.czso.cz/csu/czso/statisticky-bulletin-plzensky-kraj-1-ctvrtleti-2015)

Základní údaje

V níže uvedené tabulce jsou zachyceny základní údaje v číselné podobě, týkající se rozlohy, veřejné správy a především obyvatelstva, které byly sumarizovány na základě údajů získaných od Českého statistického úřadu.

Údaje k 1.1.2014	Míra ukazatele
Rozloha (v km ²)	1 123,00
Poměr rozlohy vůči celému Plzeňskému kraji (v %)	0,15
Počet obyvatel	60 923,00
z toho muži	30 335,00
z toho ženy	30 588,00
Celková hustota obyvatel (počet obyv. na km ²)	54,20
Počet obcí	85,00
z toho měst	8,00
Průměrný věk obyvatel (v letech)	41,30
muži	40,16
ženy	42,43
Počet osob živě narozených	575,00
Počet osob zemřelých	627,00
Počet přistěhovalých osob	832,00
Počet vystěhovalých osob	715,00
Počet registrovaných ekonomických subjektů	13 693,00

Tabulka 4 – Základní charakteristika okresu Domažlice. Převzato z <http://czso.cz>

Ohledně populace lze z tabulky vyvodit přirozený úbytek, protože počet zemřelých je vyšší než počet živě narozených, ale tento fakt je do určité míry kompenzován tzv. migračním růstem (ziskem), kdy je více přistěhovalých než naopak. Průměrný věk obyvatel se pohybuje v produktivním věku 40 let a podíl mužů a žen na celkovém obyvatelstvu je poměrně rovnoměrný. Z pohledu obyvatelstva je okres Domažlice poměrně na dobré úrovni.

4.3. Charakteristika vybrané obce Zahořany

Tento celek diplomové práce popisuje obec Zahořany. Základním zdrojem získaných informací byl obecní úřad a jeho oficiální internetové stránky, ale také nalezené kroniky (např. z roku 1929), komunikace s obyvateli a další zdroje. Tato obec se nachází na západě České republiky, v Plzeňském kraji. Po zmapování možných venkovských obcí v okolí mého bydliště v Domažlickém okrese, se naskytlo velké množství vhodných obcí pro výzkum. Po zhodnocení struktury obyvatel, jejich rozvoje, infrastruktury a dalších aspektů, byla zvolena Obec Zahořany. Důležitým prvkem pro výběr, kromě různorodosti složení obce v rámci věkové struktury, podílu starousedlíků i nově přistěhovalých, množství části obcí, byla důležitým faktorem, skutečnost přestěhování členů mé rodiny právě na okraj Zahořan. Jak již bylo řečeno v úvodu kapitoly „Charakteristiky regionu“.

4.3.1. Základní informace

Lokalizace

Zahořany se nacházejí v oblasti Západních Čech (přesněji jihozápadní části), Plzeňského kraje, okresu Domažlice. Nacházejí se přibližně 20 km od německých hranic, 25 km od nejbližší susedské německé Obce Furth im Wald a od města Cham, sídla zemského okresu Cham, jsou vzdálené cca 45 km. Okresním městem (sídlem), pod které spadají, jsou Domažlice vzdálené asi 6 km. Okolní prostředí je složeno především z luk, polí a lesů, a mnoha susedících malých vesniček a samot. Ve vzdálenosti do 10 km se nachází již zmíněné okresní město Domažlice, Bořice, Kdyně, Kout na Šumavě, Spáňov a mnoho dalších.

Zahořany jsou situovány v nevelkém údolí Koutského potoka, které je hojné na zemědělskou půdu a jeho okrajem protéká menší potok, jehož název je Zahořanský potok. Přesné zeměpisné souřadnice této obce jsou 49°26'3" severní šířky a 13°0'7" východní délky v nadmořské výšce 408 m. n. m. Tyto údaje jsou zjištěny z geografických map české republiky.¹⁰⁸

¹⁰⁸ Informace získané z rozhovorů s místními obyvateli a z internetových stránek - Turistika [online], [2015-02-15]. Dostupné z [www: <http://www.zahorany.cz/turistika>](http://www.zahorany.cz/turistika)

Základní statistické údaje

V tabulce jsou uvedena data, týkající se základní charakteristiky Zahořan. Je zde nastíněna oblast veřejné správy, tedy fakt, že Zahořany spadají do Plzeňského kraje okresu Domažlice. Pod Zahořany spadají další katastrální území (Bořice, Hříchovice, Oprechtice, Sedlice, Stanětice a samotné Zahořany). Převládajícím pohlavím v obci jsou muži, ale lze říci, že je množství mužů a žen poměrně vyrovnané. Dále jsou v tabulce uvedeny rozloha a celkový počet obyvatel.

Název	Zahořany
Status	obec
NUTS 5 (obec)	CZ0321 554464
NUTS 4 (okres)	Domažlice
NUTS 3 (kraj)	Plzeňský
Působnost	obec I. stupně ¹⁰⁹
Zařazení dle závislosti	obec s dílčí vybaveností ¹¹⁰
Počet obyvatel k 1.1.2014:	981
z toho muži	500
z toho ženy	481
Katastrální výměra	2 117 ha
Katastrální území	Bořice u Domažlic, Hříchovice, Oprechtice na Šumavě, Sedlice u Domažlic, Stanětice, Zahořany u Domažlic ¹¹¹
Počet částí obce	6

Tabulka 5 - Základní informace o obci Zahořany. Převzato z <http://czso.cz>

¹⁰⁹ dle zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení) ve znění pozdějších předpisů, se jedná o obec, která není zároveň obcí s rozšířenou působností ani obcí s pověřeným obecním úřadem

¹¹⁰ jedná se o obce, jež jsou v určitých oblastech soběstačné (např. služby školství, drobné podnikání a částečně pracovní příležitosti), ale nejsou schopny uspokojit všechny potřeby a požadavky obyvatel, jsou tedy částečně závislé na obsluhujících obcích

Obec a obecní úřad

Pod obec Zahořany spadá ještě dalších 5 obcí, jinými slovy Zahořany se skládají ze 6 částí. Jedná se tedy, kromě samotných Zahořan, o obce: Stanětice, Bořice, Hříchovice, Oprechtice a Sedlice, které se nacházejí cca v okruhu do 10 km. Disponují obecním úřadem, který má ve správě ještě dalších pět výše uvedených obcí. Jedná se o obec s dlouholetou tradicí, jež se řídí zákonem č. č. 128/2000 Sb. o obcích, v plném znění.

Nejvyšším orgánem obce je obecní zastupitelstvo, které se skládá ze 13 členů, jež je zastoupené poměrem obyvatel singulárních částí obce k celkovému počtu obyvatel a jeho činnosti jsou především věci samostatné působnosti (hospodaření s majetkem a financemi). Starostou je v současné době Ing. Miroslav Janečka a jeho zástupcem, tedy místostarostou Ing. Miroslav Koutník.¹¹²

Obecní spolky

Myslivecký svaz Úlíkovská hora Stanětice

Myslivecký svaz Škaniva Zahořany

SDH Oprechtice (Sbor dobrovolných hasičů)

Tělovýchovná jednota Sokol Zahořany

Sbor dobrovolných hasičů Zahořany

Futsalový klub Kozi Doły

Historie obce Zahořany

Původ názvu obce má několik variant vzniku, jedna je odvozena z výkladu „za horam“, což je hromadný lidový název brdského pásma nad Staněticemi, další verzí je nově vzniklá osada „za zhoří“, ale nejpravděpodobnějším je vznik názvu dle zakladatele, tedy podle Zahoře. Zahořany jsou obcí s poměrně dlouhou historií, první zmínka o obci byla zachycena v roce 1239 ve spojitosti s obcí Kladruby, kdy byla uvedena jako majetek kláštera. Autor zahořanské kroniky z roku 1929 Antonín Paul, však uvádí rok první zmínky o Zahořanech již v roce 1186 v téže spojitosti, tj. klášter obce Kladruby. Období 14. století pro obec, v tehdejší době ves, bylo spjato s dělením, jinými slovy Zahořany byly rozděleny do mnoha menších dílčích částí. Obec byla rozdělena mezi několik zemanů – 1. zeman dostal po třech čtvrtích, další po dvou čtvrtích a poslední dva zemanové každý po

¹¹² Obecní úřad Zahořany [online], [2015-02-10]. Dostupné z www: <<http://www.obeczahorany.cz/polozka.php?pid=45>>

jedné. Toto dělení bylo částečně „napraveno“ v 15. století, v tomto údobí byly určité části skoupeny zemanem jménem Jindřich Kytic, který je následně i sloučil. Jindřich Kytic byl nejvíce probírán v období 1430 až 1458, kdy byl správcem kláštera ve vsi Chotěšov. Toto sloučení a určitá samostatnost, ovšem s malou odmlkou, si Zahořany udrželi, poměrně dlouho – tj. do 1. poloviny 17. století. A právě 1. pol. 17. století byl dalším důležitým mezníkem pro další historický vývoj, Zahořany přišly o svoji samostatnost a byly přidruženy ke Koutskému velkostatku (obec Kouto na Šumavě). Po zrušení dědického práva tvořily Zahořany od roku 1850 jednu obec okresního soudu. V roce 1868 byla obec přiřazena, což platí do dnešní doby, k okresu Domažlice. Z pohledu vývoje množství obyvatelstva, respektive usedlostí, byl vývoj následující – v 2. polovině 17. století (resp. v roce 1654) 24 usedlostí, vývoj však nešel rapidně vzhůru, protože v roce 1757 byl počet usedlostí vyšší pouze o 4 jednotky, jednalo se tedy o 28 usedlostí. Ve 20. století jsou data však již uvedeny, ne v počtu usedlostí, ale v počtu domů a počtem obyvatel – v roce bylo vykazováno 109 obytných domů s 548 obyvateli, v roce 1930 111 domů s 551 obyvateli a v období roku 1991 bylo navýšení domů na počet 120 s 338 obyvateli.^{113 114}

4.3.2. Charakteristika jednotlivých místních částí obce

Jak již bylo uvedeno výše, Zahořany se skládají z 6 částí – první byly samotné Zahořany, byly charakterizovány výše, tato podkapitola je věnována stručné charakteristice jednotlivých částí obce. V minulosti byly tyto vesnice samostatné, ale od roku 1984 byly sloučeny jako části obce Zahořan. Tento fakt, je mimo jiné, viditelný z průzkumů českého statistického úřadu, kdy údaje o vývoji obyvatelstva apod. byly do roku 1984 vedeny za každou vesnici zvlášť, ale v roce 1985 jsou již údaje sloučeny pod obcí Zahořany. V následujících odstavcích jsou dílčí části stručně charakterizovány.

Stanětice

Stanětice jsou částí vzdálenou cca 2 km od Zahořan, o velikosti přibližně 380 ha a 3. nejvíce obydlenu částí obce Zahořan s cca 140 obyvateli.¹¹⁵

¹¹³ Zahořany – Historie obce [online], [2015-02-28]. Dostupné z www:

<http://www.mistopisy.cz/historie_zahorany_1836.html>

¹¹⁴ Informace týkající se ne jen historické části, byly čerpány mimo z oficiálních stránek obce Zahořany, ale také z Kroniky obce Zahořan z 1. ledna 1929 (Antonín Paul)

kronika http://www.portafontium.cz/iipimage/30160245/soap-do_00472_obec-zahorany-1929-1939_0030

¹¹⁵ Stanětice – oficiální stránky obce Stanětice [online], [2015-03-10]. Dostupné z www:

<<http://www.stanetice.cz/polozka.php?pid=480>>

Bořice

Jedná se o třetí nejbližze položenou část obce centrální obce (cca 2,5 km), která je po Zahořanech druhou nejlidnatější částí s přibližně 180 obyvateli a to i při faktu, že se jedná o 2. nejmenší část s rozlohou cca 270 ha.¹¹⁶

Hříchovice

Hříchovice se vzdáleností 4 km, jsou druhou nejbližší obcí od obecního úřadu, jejíž rozloha je cca 310 ha a počtem obyvatel pohybujících s kolem 70 obyvatel, z čehož vyplývá, že je druhou nejmenší vesnicí z hlediska zalidnění.¹¹⁷

Oprechtice

Tato část Zahořan byla založena v roce 1404, je po samotných Zahořanech druhá největší část svojí rozlohou (cca 420 ha), jejíž počet obyvatel se pohybuje kolem 120. Vzdálenost od centrální obce, tedy obce s obecním úřadem je 4,2 km, jedná se tedy o nejbližší část obce.¹¹⁸

Sedlice

Sedlice jsou nejmenší částí obce Zahořan a to jak do katastrálního výměru, který se pohybuje kolem 150 ha, ale také s počtem obyvatel, jež kolísá kolem 60 usedlíků. Sedlice jsou od centrální části vzdáleny přibližně 1 km, tedy nejbližší část obce.¹¹⁹

4.3.3. Obyvatelstvo

Informace pro tvorbu tohoto oddílu diplomové práce bylo využito údajů z Českého statistického úřadu a na základě informací ze samotného Obecního úřadu Zahořany.

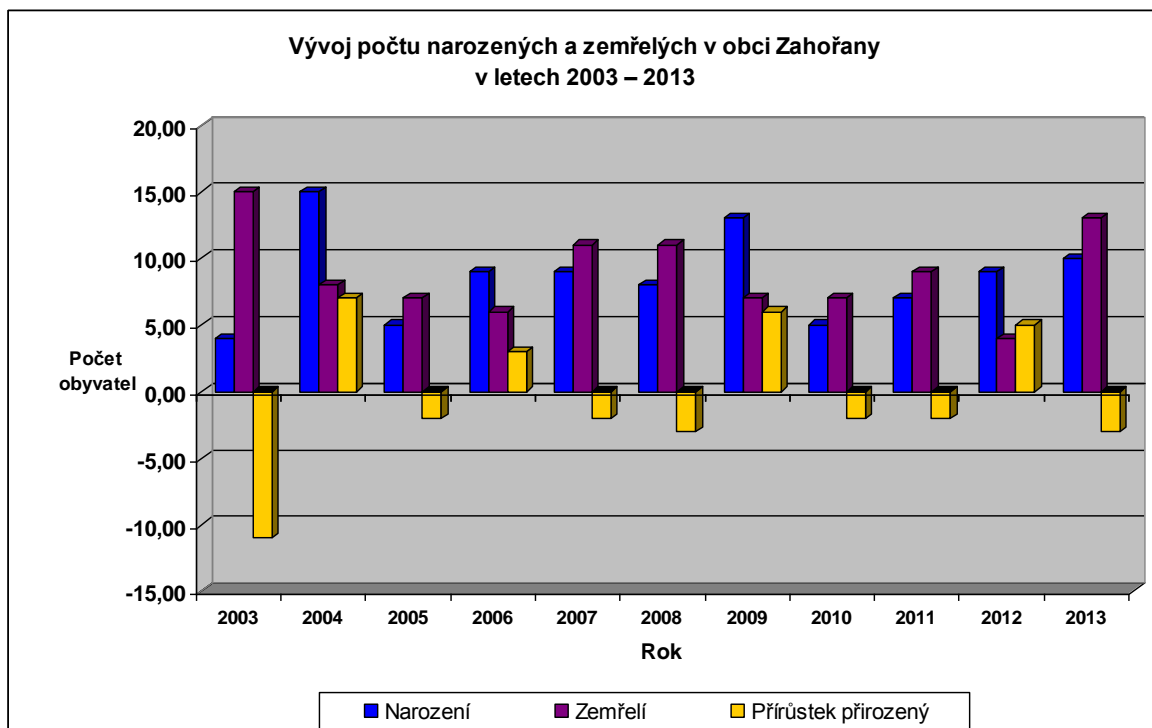
V obci Zahořany a jejích místních částech bylo k 1.1.2014 přihlášeno k trvalému pobytu 981 obyvatel, přičemž větší část tvořili muži (v počtu 500) a 481 žen. Průměrný věk obyvatel činil 42 let (muži 40,7 a ženy 43,3, z čehož vyplývá, že vyššího průměrného věku k 1.1.2014 se dožívaly ženy a to cca 2,6 let).

¹¹⁶ Stanětice – oficiální stránky obce Stanětice [online], [2015-03-10]. Dostupné z www: <<http://www.stanetice.cz/polozka.php?pid=480>>

¹¹⁷ Hříchovice [online], [2015-06-09]. Dostupné z www: <<http://www.hrichovice.cz/>>

¹¹⁸ Stanětice – oficiální stránky obce Stanětice [online], [2015-03-20]. Dostupné z www: <<http://www.stanetice.cz/polozka.php?pid=480><http://sdhoprechtice.cz/Page3.html/>>

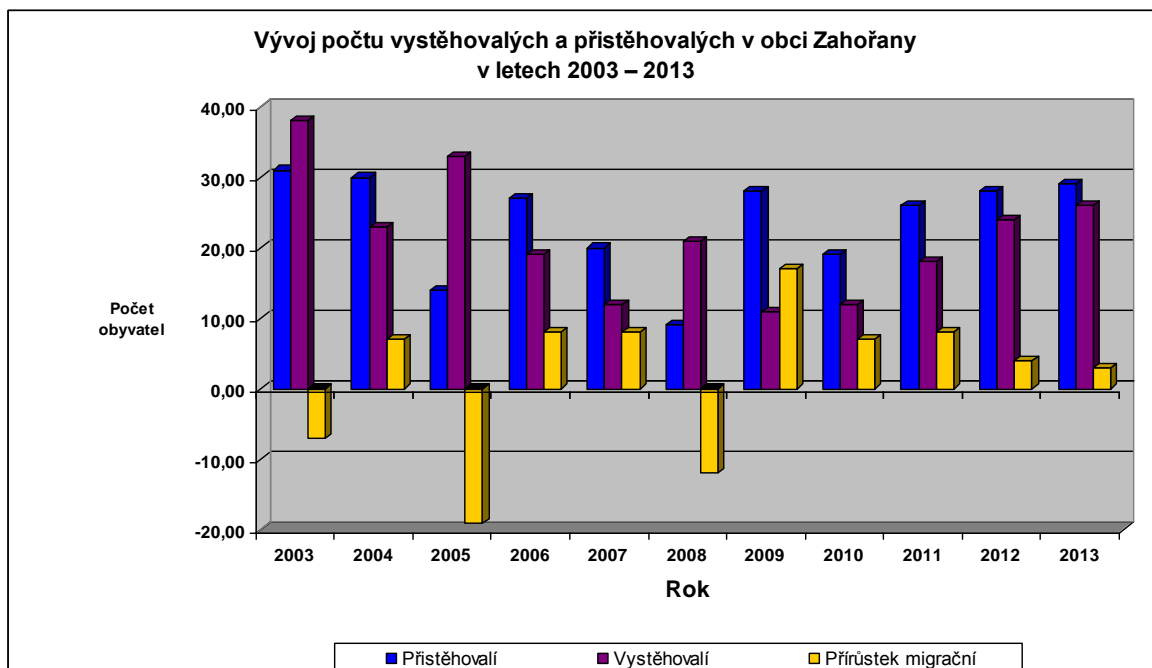
¹¹⁹ Obecní úřad Zahořany [online], [2011-01-29]. Dostupné z www: <<http://www.obeczahorany.cz/obec.php?pid=6>>

Graf 1 – Graf vývoje počtu narozených a zemřelých v obci Zahořany v letech 2003 – 2013.

Převzato z <http://czso.cz>

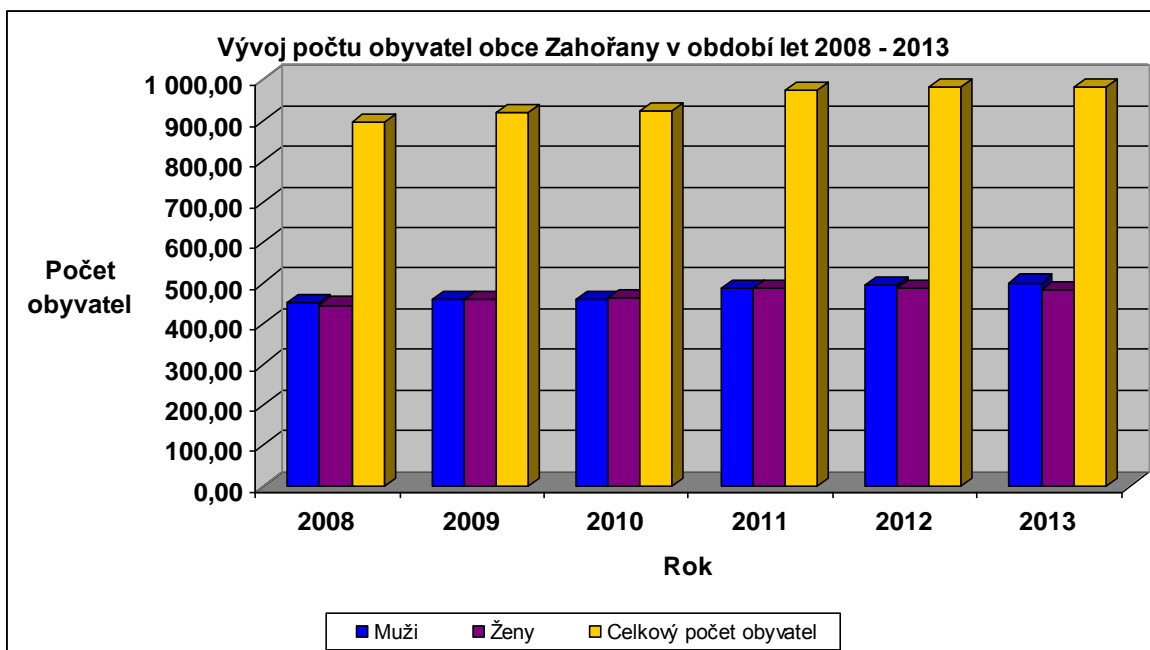
Výše uvedený graf popisuje vývoj počtu narozených a zemřelých obyvatel obce Zahořany. Charakterizuje také přirozený přírůstek/úbytek obyvatel, kdy přírůstek je uveden plusovou hodnotou (tzn., v daný rok bylo více narozených než zemřelých) a minusová hodnota představuje přirozený úbytek (více zemřelých než narozených). Většinu let uvedeného období obci spíše ubývali obyvatelé v důsledku poměru zemřelých a nově narozených, nejrapidnějším úbytkem se vyznačoval rok 2003.

Graf 2 – Graf vývoje počtu vystěhovalých a přistěhovalých v obci Zahořany v letech 2000 – 2013.

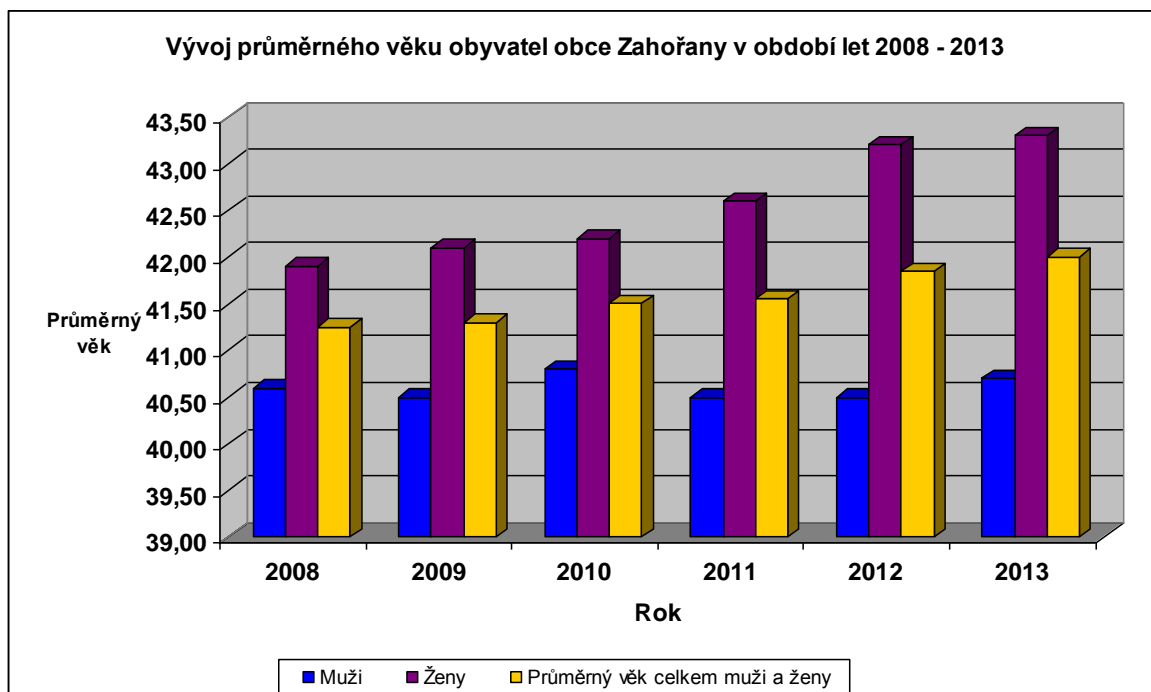
Převzato z <http://czso.cz>

Stěhování je přirozenou záležitostí každé obce, graf se zabývá vývojem počtu přistěhovalých, vystěhovalých a na základě těchto údajů, také migrační přírůstkem/úbytkem, jež je zapříčiněn buďto odlivem obyvatel v důsledku vystěhování z obce anebo převýšení vystěhovalých počtem přistěhovalých, což pro obec znamená migrační přírůstek. Z grafu je viditelné, že v průběhu deseti let převažovala migrace do obce, přistěhovalo se celkem 261 občanů a 237 občanů se z obce odstěhovalo. Nejvíce obyvatel se z obce Zahořany vystěhovalo v roce 2003 (v počtu 38 lidí) a paradoxně se nejvíce lidí i přestěhovalo (v počtu 31 lidí), v celkovém důsledku se jednalo o migrační úbytek v počtu 7 obyvatel. Důležitým obdobím z pohledu migračního přírůstku byl rok 2009, kdy vlivem pohybu obyvatel obci přibylo 17 občanů. Na druhou stranu rok 2005 byl specifický největším migračním úbytkem zvoleného období a to propadem o počtu 19 obyvatel v důsledku stěhování z obce. Od roku 2008 se migrační úbytek nevyskytl, avšak migrační přírůstek spíše nadále klesá.

Graf 3 – Graf vývoje počtu obyvatel obce Zahořany v období let 2008 – 2013. Převzato z <http://czso.cz>

Údaje uvedené v grafu jsou uvedeny za jednotlivé roky (stav brán vždy k 1.1. následujícího roku). Obec Zahořany v dnešní době disponuje 981 obyvateli (z toho 500 mužů a 481 žen), analýzou pěti po sobě jdoucích let (od 1.1.2009 do 1.1.2014), bylo zjištěno, že počet obyvatel má rostoucí tendenci, v 2012 počet obyvatel stagnoval a udržel se na 981 občanech i v roce 2013. Poměr mužů a žen je poměrně vyrovnaný a nevyznačuje se u něj žádný výrazný rostoucí, nebo klesající trend. Největší nárůst počtu obyvatel byl v roce 2011 oproti roku předešlému. Stav obyvatel je poměrně stálý a žádné velké výkyvy (záporné i kladné) se ve zkoumaném období nevyskytly.

Graf 4 – Graf vývoje průměrného věku obyvatel obce Zahořany v období let 2008 – 2013. Převzato z <http://czso.cz>

Tento graf je věnován vývoji průměrného věku obyvatel¹²⁰, který v průběhu let pozvolna roste. Při detailnějším rozboru na muže a ženy, je zřejmé, že průměrný věk žen má po celou dobu rostoucí tendenci, zatímco u mužů mírně kolísá (nejvyšší průměrný věk v roce 2010). Průměrný věk Plzeňského kraje činí v roce 2013 41,9 let, lze tedy konstatovat, že zkoumaná obec se drží tohoto krajského průměru a jedná se o poměrně „mladou“ lokalitu. V níže uvedené tabulce je otázka věkové struktury obyvatel více rozebrána.

¹²⁰ Průměrným věkem obyvatel je dle Českého statistického úřadu aritmetický průměr věku všech jedinců (v tomto případě obyvatel obce Zahořan)

Věkové skupiny	Počet obyvatel v roce 2001	Podíl věkových skupin na celkovém počtu obyvatel v %	Počet obyvatel v roce 2013	Podíl věkových skupin na celkovém počtu obyvatel v %
0-4	38,00	4,14%	49,00	4,99%
5-14	122,00	13,29%	95,00	9,68%
15-19	66,00	7,19%	44,00	4,49%
20-29	124,00	13,51%	140,00	14,27%
30-39	131,00	14,27%	130,00	13,25%
40-49	151,00	16,45%	134,00	13,66%
50-59	97,00	10,57%	164,00	16,72%
60-64	40,00	4,36%	70,00	7,14%
65-74	99,00	10,78%	71,00	7,24%
75+nezj.	50,00	5,45%	84,00	8,56%
Celkem	918,00	100,00%	981,00	100,00%

Tabulka 6 – Tabulka věkové struktury obyvatel obce Zahořan v roce 2001 a 2013. Převzato

z <http://www.czso.cz>

Největší podíl obyvatel roku 2013 lze zařadit do věkové skupiny 50 - 59 let, dá se říci, že nejvíce obyvatel Zahořan je ve věku mezi 20 – 59 lety, jedná se tedy o obec s obyvateli v produktivním věku, s možností ekonomické aktivity, možností pracovat. Dokonce skupiny 20 – 49 let patří mezi velice žádané věkové skupiny pro možnost získání nových pracovních míst. Podíl obyvatel v produktivním věku na celkovém počtu obyvatel činí větší polovinu, tedy 57,90%. Senioři činí 22,94% obyvatel a junioři 19,16%. Jedná se tedy o obec s výhodou poměrně velkého podílu produktivních obyvatel.

Rozdíly oproti roku 2001 jsou poměrně nevýrazné, snížení lze konstatovat u podílu ve věku 30 – 49, a poměrně velkého zvýšení ve věkové skupině 50 – 59 let. Podíl obyvatel v produktivním věku se zvýšil z 54,79% (rok 2001) na 57,90% (rok 2013), jedná se tedy o rostoucí trend u občanů s možností získání zaměstnání a přispívání samotnému rozvoji obce.

		Celkem	muži	ženy
Obyvatelstvo ve věku 15 a více let		824	419	405
z toho podle stupně vzdělání	bez vzdělání	5	3	2
	základní včetně neukončeného	149	54	95
	střední vč. vyučení (bez maturity)	330	195	135
	úplné střední (s maturitou)	230	107	123
	nástavbové studium	22	13	9
	vyšší odborné vzdělání	7	3	4
	vysokoškolské	69	36	33

Tabulka 7 Obyvatelstvo podle nejvyššího ukončeného vzdělání v obci Zahořany v roce 2011. Přejato z <http://www.czso.cz>

Tabulka 7 uvádí údaje o vzdělanostní struktuře obyvatel Zahořan ve věku 15 a více let. Z uvedených dat lze konstatovat, že většina obyvatel disponuje alespoň středním vzděláním, bez vzdělání je pouze ani ne 1% obyvatel (přesněji 0,61%), valná většina má alespoň základní vzdělání a to včetně neukončeného.

Typ domácnosti		Počet
Tvořené jednou rodinou		253
úplné	bez závislých dětí	125
	se závislými dětmi	99
neúplné	bez závislých dětí	18
	se závislými dětmi	11
Tvořené 2 a více rodinami		7
Domácnosti jednotlivců		95
Vícečlenné nerodinné domácnosti		9
Hospodařící domácnosti celkem		364

Tabulka 8 Hospodařící domácnosti podle typu v obci Zahořany v roce 2011. Přejato z <http://www.czso.cz>

Tabulka zachycuje hospodařící domácnosti rozdělené dle typu. Největší podíl tvoří domácnosti formovány pouze jednou rodinou. Druhými nejčastějšími jsou domácnosti jednotlivců. Z uvedených dat lze konstatovat, že domácnosti tvoří především rodinné domácnosti a nikoli jednotlivci.

4.3.4. Ekonomika a zaměstnanost

Ekonomickou výhodou obce Zahořan je lokalizace v Plzeňském kraji, který má po Praze nejnižší míru nezaměstnanosti (která k 31.12.2012 činila 7,31% okres Domažlice 7,7%, k 31.1.2015 činila 5,9%, okres Domažlice 6,03%) v České republice. Jak již bylo uvedeno v předešlé kapitole, více než polovina obyvatel je v produktivním věku a je ekonomicky aktivní.

Také možnost využití zemědělských ploch, kterých je v okolí obce Zahořan velké množství (1 534,1 ha z celkové výměry 2 117 ha – tedy více než polovina), je velkou příležitostí k ekonomickému rozvoji.

Následující tabulka popisuje podíl pracovních aktivit občanů obce Zahořany v jednotlivých odvětvích.

Ekonomické aktivity občanů	Údaj	Podíl v %
Zemědělství, lesnictví, rybářství	87	18,09%
Průmysl	149	30,98%
Stavebnictví	27	5,61%
Velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel	65	13,51%
Doprava a skladování	13	2,70%
Ubytování, stravování a pohostinství	9	1,87%
Informační a komunikační činnost	1	0,21%
Profesní, vědecké a technické činnosti	6	1,25%
Peněžnictví a pojišťovnictví	3	0,62%
Profesní, vědecké a technické činnosti	14	2,91%
Administrativní a podpůrné činnosti	2	0,42%
Veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení	7	1,46%
Vzdělávání	5	1,04%
Zdravotní a sociální péče	0	0,00%
Kulturní, zábavní a rekreační činnost	6	1,25%
Doprava, pošty a telekomunikace	27	5,61%
Veřejná správa, obrana, sociálního zabezpečení	26	5,41%
Školství, zdravotnictví, veterinární a sociální činnost	23	4,78%
Ostatní činnosti	11	2,29%
Celkem	481	100,00%

Tabulka 9 Rozložení ekonomických aktivit občanů obce Zahořany dle jednotlivých odvětví v roce 2013. Přejato z <http://www.czso.cz>

Největší podíl ekonomické aktivity v obci je soustředěna do průmyslu, nikoli do zemědělství, které je až na druhém místě a to i při množství zemědělské půdě, která se v okolí nachází. Ekonomické aktivity jsou také ve značné míře zaměřeny na velkoobchod a

maloobchod, dále dopravu a Českou poštu, veřejnou správu, obranu a sociální zabezpečení.

V Zahořanech se mimo jiné nacházejí pracovní příležitosti v podobě správy zemědělského podniku ZKS Agro s.r.o., pily, dřevozpracující provozu, autoopravny, dvou provozů kovovýroby, zámečnictví, truhlářství a další drobné podnikatelské subjekty. Dalšími objekty poskytujícími možnost využití pracovních příležitostí jsou prodejna potravin, prodejna textilu, pohostinstvím, ale také poštovní úřad, jež je v denním provozu. Tyto instituce, organizace a podniky, jsou kladným faktorem z hlediska zaměstnanosti, představují mnoho pracovních pozic, které obyvatelé Zahořan a okolí mohou využít.

Druh subjektu	Počet subjektů
Státní organizace	0
Akciové společnosti	0
Obchodní společnosti	20
Družstevní organizace	1
Podnikatelé - fyzické osoby	149
Svobodná povolání	27
Ostatní právní formy	26
Počet subjektů bez zaměstnanců	59
Počet subjektů s 1-9 zaměstnanci - mikropodniky	11
Počet subjektů s 10-49 zaměstnanci- malé podniky	4
Počet subjektů s 50-249 zaměstnanci- střední podniky	2
Počet subjektů s více než 249 zaměstnanci - velké podniky	0

Tabulka 10 – Počty jednotlivých druhů podnikatelských subjektů v obci Zahořany.

Převzato z <http://www.czso.cz>

Tabulka 8 zachycuje údaje týkající se podnikatelských a jiných subjektů. Údaje v ní jsou k roku 2013 a je zřejmé, že značně dominantní postavení pro obec Zahořany jsou podnikatelé, tedy fyzické osoby (jedná se např. o obory truhlářství, zámečnictví, kadeřnictví, kovovýroba apod.)

4.4. Charakteristika obce Kdyně

Pro srovnání s životním stylem zvolené obce Zahořany bylo pro tuto práci zvoleno malé město Kdyně a to z důvodu, že se jedná o útvar, který se vyznačuje jak rysy města, ale také určitými venkovskými aspekty, které budou blíže specifikovány v následujících podkapitolách.

4.4.1. Základní informace

Tato kapitola je věnována údajům charakterizující zvolené město, jedná se například o geografické umístění, základní statistické údaje, správní informace, data týkající se obyvatel, historie a mimo jiné zajímavostí okolí.

Lokalizace

Kdyně se nachází v oblasti Jihozápadních Čech v Plzeňském kraji, v blízkosti německých hranic. Město je vzdálené cca 7 km od Všerub, tedy hraničního přechodu se Spolkovou republikou Německo. Prochází jím hlavní silniční tah mezi Domažlicemi a Klatovy, kdy Domažlice jsou od Kdyně vzdálené cca 11 km a Klatovy přibližně 22 km. Tato obec sousedí (cca 7 km) s vybranou lokalitou Zahořany.¹²¹

Základní údaje

Kdyně je malé městečko, které má sice rysy města, ale vyznačuje se jistým způsobem vesnickými příznaky, které jsou dané možná i historickým vývojem, velikostí, ale také blízkostí mnoha vesnic, včetně těsně přilehlého Brnířova, který se nachází několik desítek metrů od Kdyně a na první pohled se zdá součástí města. Samotná Kdyně je rozdělena do dvou základních částí – Stará Kdyně a Nová Kdyně, což vzniklo v důsledku vyhoření Staré Kdyně a jejího opětovného vybudování.¹²²

¹²¹ Město Kdyně se nachází necelých 7 km od hraničního | ČSÚ [online], [2015-03-10]. Dostupné z [www: <http://www.czso.cz/csu/czso/13-3231-06-za_rok_2005-kdyne>](http://www.czso.cz/csu/czso/13-3231-06-za_rok_2005-kdyne)

Mapy Google [online], [2015-03-10]. Dostupné z [www: <http://www.google.cz/maps>](http://www.google.cz/maps)

¹²² Současnost – Oficiální stránky Města Kdyně [online], [2015-03-10]. Dostupné z [www: <http://www.kdyne.cz/pro-turisty/informace-o-meste/soucasnost/>](http://www.kdyne.cz/pro-turisty/informace-o-meste/soucasnost/)

Základní statistické údaje

Název	Kdyně
Status	město
NUTS 5 (obec)	CZ0321553786
NUTS 4 (okres)	Domažlice
NUTS 3 (kraj)	Plzeňský Kraj
Typ sídla	obec s pověřeným obecním úřadem
Správní obvod	obec s rozšířenou působností Domažlice
Počet obcí ve správě	15
Počet částí obce	10
Části obce	Branišov, Dobříkov, Hluboká, Modlín, Nové Chalupy, Podzámčí, Prapořiště, Smržovice, Starec, Vítovky
Počet obyvatel k 31.12.2014:	5 283
Katastrální výměra	2 874 ha

Tabulka 11 Základní statistické údaje obce Kdyně.¹²³

Spolky a sdružení

Podobně jako obec Zahořany, také město Kdyně má založeny spolky a sdružení, kterými jsou:

- SDH – Spolek dobrovolných hasičů (Kdyně, Starec, Prapořiště, Dobříkov, Podzámčí, Mezholezy, Hluboká a Smržovice)
- Komunitní škola Kdyně (zaměřeno na vzdělávací aktivity)

¹²³Titulní strana – Oficiální stránky Města Kdyně [online], [2015-09-29]. Dostupné z www:

<<http://orion2.gc-system.cz/kdyne.cz/>>

Město Kdyně se nachází necelých 7 km od hraničního | ČSÚ [online], [2015-09-29]. Dostupné z www:

<https://www.czso.cz/csu/czso/13-3231-06-za_rok_2005-kdyne>

Počet obyvatel v obcích české republiky k 1.1.2015 [online], [2015-09-29]. Dostupné z www:

<<https://www.czso.cz/documents/10180/20556287/1300721503.pdf>>

- TJ Sokol Kdyně (sportovní spolek – např. kuželky, tenis, stolní tenis, atd.)
- Římskokatolická farnost Kdyně
- Farnost Českobratrské církve evangelické ve Kdyni
- Pionýrská skupina Safír Kdyně
- Klub českých turistů - odbor Kdyně
- Sportovní klub Kdyně 1920
- Sportovní klub Bike Team JABKOTY
- Jezdecký oddíl Na Kobyle (jízdárna a rekreační jízda na koni)¹²⁴

Organizace zřízené městem

Město kromě spolků disponuje, lépe řečeno má možnost zřídit organizace v případě Kdyně je lze rozdělit na příspěvkové organizace a organizace ostatní, které jsou níž vyjmenovány.

Příspěvkové organizace

- MKS Modrá Hvězda, Náměstí 136
- Technické služby města Kdyně, Mlýnská 36
- Masarykova základní škola Kdyně, Komenského 134
- Základní a mateřská škola Prapořiště, Prapořiště 100
- Základní umělecká škola Kdyně, Klatovská 434
- Mateřská škola Kdyně, Markova 523
- Mateřská škola Kdyně, Dělnická 35
- Centrum vodní zábavy Kdyně, Dělnická 724

Ostatní organizace

- Vodovody a kanalizace města Kdyně, Mlýnská 36
- Transteplo Kdyně spol. s r.o., Dělnická 425
- Služby města Kdyně, spol. s r.o., Nádražní 314¹²⁵

¹²⁴ Spolky a sdružení – Oficiální stránky Města Kdyně [online], [2015-09-29]. Dostupné z [www: <http://www.kdyne.cz/pro-obcany-1/spolky-sdruzeni/ >](http://www.kdyne.cz/pro-obcany-1/spolky-sdruzeni/)

¹²⁵ Titulní strana – Oficiální stránky Města Kdyně [online], [2015-09-29]. Dostupné z [www: <http://orion2.gc-system.cz/kdyne.cz/>](http://orion2.gc-system.cz/kdyne.cz/)

4.4.2. Charakteristika jednotlivých místních částí obce

Následující kapitola je věnována stručné charakteristice jednotlivých částí města Kdyně. Společným jmenovatelem těchto vesniček je, jednak jak již bylo řečeno, město Kdyně, ale také turistický cíl v podobě rozhledny Koráb. Tyto vesničky jsou nedílnou součástí vybraného města a z tohoto důvodu je jim také věnována tato kapitola. Údaje pro tuto kapitolu byly získávány za pomoci údajů Českého statistického úřadu především údajů ze Sčítání lidu, domů a bytů z roku 2011 a informací získaných na oficiálních stránkách města Kdyně a městského úřadu.

Branišov

Branišov je charakterem malou vesnicí o rozloze 139 ha, která se nachází ve vzdálenosti cca 6 km od Kdyně a většinu objektů ve vesnici využívají především chalupáři a chataři. Leží v podhůří Šumavy v bezprostřední blízkosti pod vrchem Koráb s celkovým počtem 5 obyvatel.

Dobříkov

Toto sídlo (resp. malá vesnice) o rozloze 127 ha, jež byla v dřívějších dobách spádovou vsí, je od předešlé obce Branišova vzdálena cca 1 km a od Kdyně přibližně 4,5 kilometru. Dobříkov disponuje 44 domy, které obývá 67 obyvatel a nalézá se v něm hospůdka a kulturní dům s knihovnou. Ve vzdálenosti přibližně 2,5 km leží rozhledna horská chata Koráb.

Hluboká

Hluboká o rozloze 292 ha se nachází ve vzdálenosti asi 3 km od Kdyně a je jednou z nejvíce osídlených částí, vyplývá to z údajů Českého statistického úřadu, které udávají 346 obyvatel v 167 domech. Ve vsi se nachází koupaliště s bufetem a restaurace Hluboká.

Modlín

Jedná se o malou vesnici (rozloha 7107 ha) nacházející se přibližně 6 km na jihovýchod od Kdyně, kterou obývá 7 obyvatel a disponuje 6 domy z toho 3 domy seskupené okolo staré lípy. Toto místo svojí podobu zachovává již řadu let a civilizační rozmach na ní prozatím neměl vliv.

Nové Chalupy

Tato osada, která se rozkládá na 53 ha, což je nejmenší rozloha z uvedených obcí, se nachází ve vzdálenosti 5 kilometrů na jihovýchod od Kdyně a je v ní registrováno 10 obyvatel a 5 domů.

Podzámčí

Tato historická vesnička, rozpínající se na území o velikosti 298 ha, je spojena se zříceninou Rýzmbek s vyhlídkovou věží a přírodním divadlem. Jak již z názvu vyplývá, jedná vesničku nacházející se pod zmiňovanou zříceninou, její výhodou je tedy určitý cestovní ruch. Dále se zde nachází autoopravna společnosti Auto Kelly. Obývá jí 65 obyvatel v 30 domech. Je asi nejbližší částí Kdyně, protože se nachází cca 1 km od tohoto města.

Prapořiště

Další částí jsou Prapořiště, jež jsou jednou z nejpočetnějších ze zmiňovaných částí, obývá je 425 obyvatel a disponuje 169 domy. Po Podzámčí se jedná o nejbližší část, která je vzdálena přibližně 2 km od Kdyně. Také rozlohou získává prvenství, protože se rozkládá cca na 500 ha.

Smržovice

Smržovice se rozkládají na území o rozloze 120 ha asi 5 a půl kilometru na jihovýchod od Kdyně. Obývá je 79 obyvatel ve 42 domech. Výhodou této obce byl kamenolom, který sloužil jako zdroj štěrku pro okolní oblasti, ale v dnešní době je uzavřen. Dále disponují koupalištěm a hospodou.

Starec

Starec je situován na železniční trati mezi Klatovy a Domažlicemi. Jedná se malou vesnici, kterou obývá 128 obyvatel a nachází se v ní cca 52 domů. Jeho rozloha 246 ha je třetí největší z uvedených obcí.

Vítovky

Jedná se o vesničku vzdálenou cca 5 km od Kdyně. Vítovky se rozkládají na ploše 183 ha, která pojímají 27 obyvatel.

Všechny tyto uvedené části obce jsou na první pohled venkovského typu, sama to mohu posoudit, protože každou z nich jsem osobně navštívila. Většina stavení, domů, hospodářství jsou původní, nanejvýš podstoupili rekonstrukci. Také mají poměrně malý počet obyvatel v některých vesnicích, dá se říci minimální. Obyvatelé povětšinou zachovávají ráz krajiny a ve velké míře nepřetvářejí okolní prostředí přírody. Ani v jedné části se nenachází průmyslové centrum či nějaký podnikatelský gigant. Obyvateli jsou převážně starousedlíci, chataři, chalupáři, či potomci původních obyvatel.

4.4.3. Charakteristika obce Brnířov

Tato podkapitola je věnována obci Brnířov, jenž sice není místní částí Kdyně, ale nachází se v její absolutní blízkosti, jinými slovy nebýt dopravních značek, které ukončují Kdyni a započínají obec Brnířov, nebylo by poznat, že se nejedná o jednu obec.¹²⁶

Tato obec čítala k 1.1.2015 385 obyvatel, z čehož bylo 198 mužů a 187 žen, v průměrném věku 41,6 let (muži 39,6 a ženy 43,8 let).¹²⁷

	Celkem	muži	ženy
Obyvatelstvo ve věku 15 a více let	317	160	157
bez vzdělání	1	1	-
základní včetně neukončeného	67	28	39
střední vč. vyučení (bez maturity)	129	76	53
úplné střední (s maturitou)	68	31	37
nástavbové studium	13	5	8
vyšší odborné vzdělání	2	1	1
vysokoškolské	18	8	10

Tabulka 12 Obyvatelstvo obce Brnířov podle nejvyššího ukončeného vzdělání k 31.12.2014. Přejato z <http://www.czso.cz>

	Celkem	Muži	Ženy
Počet obyvatel	385	198	187
0-14	62	37	25
15-64	250	128	122
65 a více	73	33	40

Tabulka 13 Stav obyvatel obce Brnířov k 31.12.2014. Přejato z <http://www.czso.cz>

¹²⁶ Počet obyvatel v obcích Plzeňského kraje k 1.1.2015|ČSÚ v Plzni Kdyně [online], [2015-10-29]. Dostupné z [www: <https://www.czso.cz/csu/xp/pocet-obyvatel-v-obcich-plzenskeho-kraje-k-1-1-2015>](https://www.czso.cz/csu/xp/pocet-obyvatel-v-obcich-plzenskeho-kraje-k-1-1-2015)

¹²⁷ Seznam organizací Kdyně [online], [2015-10-29]. Dostupné z [www: <http://www.obecbrniriv.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=86&Itemid=87>](http://www.obecbrniriv.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=86&Itemid=87)

Hospodařící domácnosti celkem		146
tvořené jednou rodinou		100
úplné	<i>bez závislých dětí</i>	49
	<i>se závislými dětmi</i>	35
neúplné	<i>bez závislých dětí</i>	4
	<i>se závislými dětmi</i>	12
tvořené 2 a více rodinami		6
domácnosti jednotlivců		36
vícečlenné nerodinné domácnosti		4

Tabulka 14 Hospodařící domácnosti podle typu obce Brnířov 31.12.2014. Převzato z

<http://www.czso.cz>

Z výše uvedených tabulek lze konstatovat, že obec Brnířov je obýván především lidmi ve věkovém rozpětí 15 – 64 let. Brnířov disponuje obyvatelstvem v nejvíce produktivním a ekonomicky aktivním věku, s převažujícím středním vzděláním bez maturity, které je sjednocováno především v domácnostech, tvořených jednou rodinou.

Obyvatelstvo

Následující kapitola je věnována především statistickým údajům, které charakterizují obyvatelstvo obce Kdyně, jejich věkové složení, dosažené vzdělání a mimo jiné údaje o domácnostech. Celkový počet obyvatel k 31.12.2014 činí 5 283 lidí, kteří žijí v jednotlivých částech Kdyně.

Věková skupina	Počet obyvatel	<i>z toho muži</i>	<i>z toho ženy</i>
0-14 let	806	392	414
15-64 let	3 450	1 750	1 700
65+ let	1 027	399	628
Celkem	5 283	2 541	2 742

Tabulka 15 Věkové složení obyvatel v obci Kdyně k 31.12.2014. Převzato z <http://www.czso.cz>

Z výše uvedené tabulky č. vyplývá, že největší podíl obyvatel je ve střední věkové skupině od 15 do 64 let, tedy v tzv. produktivním věku.

Následující tabulka zachycuje pohyb obyvatel v rozmezí od roku 2010 do roku 2014.

Demografický údaj	Počet obyvatel				
	rok 2014	rok 2013	rok 2012	rok 2011	rok 2010
Stav 1.1.	5 242	<i>5 251</i>	<i>5 215</i>	<i>5 232</i>	<i>5 233</i>
Narození	39	29	59	34	41
Zemřelí	51	54	68	61	55
Přistěhovalí	161	114	138	102	122
Vystěhovalí	108	98	93	92	95
Přírůstek přirozený	-12	-25	-9	-27	-14
Přírůstek migrační	53	16	45	10	27
Přírůstek celkový	41	-9	36	-17	13
Stav 31.12.	5 283	<i>5 242</i>	<i>5 251</i>	<i>5 215</i>	<i>5 246</i>

Tabulka 16 Demografické změny v obci v letech 2010 – 2014. Zdroj <http://www.czso.cz>

V uvedeném časovém období je specifické větším množstvím zemřelých než narozených, z tohoto důvodu je přirozený přírůstek se znaménkem mínus (tzv. přirozený úbytek). Na druhou stranu je však migrační přírůstek kladný, což znamená, že do města se více lidí přistěhovalo nežli naopak (vystěhovalo). Závěrem je možno konstatovat převažuje celkový přírůstek, zemřelí jsou „nahrazení“ přistěhovalými a po většinou je i převyšší, což způsobí zvýšení počtu obyvatel v obci.

		Celkem	muži	ženy
Obyvatelstvo celkem		5 197	2 482	2 715
z toho ve věku	0 - 14	801	400	401
	15 - 19	317	166	151
	20 - 29	550	268	282
	30 - 39	837	408	429
	40 - 49	758	402	356
	50 - 59	604	315	289
	60 - 64	364	162	202
	65 - 69	336	143	193
	70 - 79	363	147	216
	80 a více let	251	63	188

Tabulka 17 Obyvatelstvo obce Kdyně podle věku v roce 2011. Převzato z <http://www.czso.cz>

Tabulka ukazuje skutečnost, že v obci Kdyně převažuje ekonomicky aktivní obyvatelstvo ve věku od 20 do 59 let, ale je nutno poukázat na poměrně vysoký podíl obyvatel ve věku 60 a více, který činí 25% (tedy čtvrtinu obyvatel obce).

Průměrný věk		
celkem	muži	ženy
42,1	40,7	43,5

Tabulka 18 Průměrný věk obyvatel v obci Kdyně k 31.12.2014. Převzato z <http://www.czso.cz>

V návaznosti na předcházející údaje tato tabulka zachycuje fakt, že průměrným věkem obyvatel je 42 let.

		Celkem	Muži	ženy
Obyvatelstvo ve věku 15 a více let		4 396	2 082	2 314
z toho podle stupně vzdělání	bez vzdělání	17	8	9
	základní včetně neukončeného	943	346	597
	střední vč. vyučení (bez maturity)	1 609	876	733
	úplné střední (s maturitou)	1 191	534	657
	nástavbové studium	98	34	64
	vyšší odborné vzdělání	39	12	27
	vysokoškolské	319	173	146

Tabulka 19 Obyvatelstvo podle nejvyššího ukončeného vzdělání obce Kdyně v roce 2011. Převzato z <http://www.czso.cz>

Vzdělanost v této oblasti je stejně jako v obci Zahořany převažuje střední vzdělání. Vysokoškolsky vzdělaní občané jsou k celkovému počtu obyvatel v poměru 7%. Vzdělanost ve Kdyni je na střední úrovni.

Typ domácnosti		Počet
Tvořené jednou rodinou		1 370
úplné	bez závislých dětí	604
	se závislými dětmi	509
neúplné	bez závislých dětí	128
	se závislými dětmi	129
Tvořené 2 a více rodinami		17
Domácnosti jednotlivců		761
Vícečlenné nerodinné domácnosti		84
Hospodařící domácnosti celkem		2 232

Tabulka 20 Hospodařící domácnosti podle typu v obci Kdyně v roce 2011. Převzato z <http://www.czso.cz>

4.5. Vlastní šetření

Pro praktickou část diplomové práce je zvolen výzkum kvantitativního charakteru, jenž je založen na základě dedukce, jinými slovy je určena teorie, která je dále specifikována v určitých hypotézách, které jsou na základě sběru dat a jejich analýzy, následně buďto potvrzeny či vyvráceny a konečné fázi vyhodnoceny závěry a jejich interpretace. Kvantitativní analýza pracuje „zejména s čísly“ a využívá především statistických a matematických metod.

4.5.1. Metodika výzkumu

1. Formulace teoretického nebo praktického sociálního problému

Jak již je uvedeno v samotném názvu diplomové práce, výzkum je zaměřen na problematiku venkovských rodin a domácností, respektive jejich životního stylu a porovnání s životním stylem malého města.

2. Formulace teoretické hypotézy

Jedná se o tvrzení o vztahu mezi dvěma či více proměnnými. Teoretická hypotéza je výrokem na obecné úrovni, jež bude výzkumem potvrzen či vyvrácen.

V tomto výzkumu se jedná o tvrzení: „Životní styl venkovských rodin a domácností se liší od životního stylu ve městě.“

3. Formulace souboru pracovních hypotéz

Pracovní hypotézy jsou již přesnější a více specifikovaná tvrzení, která teoretickou hypotézu dále rozvíjejí, zpodrobňují a více zacilují na danou problematiku.

Pracovními předpoklady tohoto výzkumu jsou následující hypotézy:

- „I někteří obyvatelé měst preferují venkovský životní styl“
- „Obyvatelé venkova jsou více spjatí s přírodou než obyvatelé města“
- „U venkovských rodin a domácností již nepřevažuje tradiční venkovský styl (tj. většinu času věnují domácímu hospodářství, obdělávání polí apod.)“
- „Venkovské rodiny žijí převážně v rodinných domech“
- „Obyvatelé venkova mají úzké sociální vztahy (se sousedy, příbuznými).“

4. Rozhodnutí o populaci

Populace

Jedná se o činnost, kdy bude zvolena skupina obyvatel, na něž je výzkum zaměřen. Zkoumanou skupinou obyvatel tohoto výzkumu je dospělá populace obcí Zahořany a Kdyně od 15 let výše.

Šetření ve vybraných obcích (tzn. obci Zahořany a Kdyně) bude probíhat formou ankety, kdy bude využita technika náhodné procházky¹²⁸. Tato metoda spočívá v náhodném výběru ulic, ve kterých je výzkum prováděn, resp. ve kterých jsou rozdány a následně opět vybrány dotazníky.

5. Pilotní studie

Smyslem pilotní studie je především ověření reálnosti provedení výzkumu v dané populaci. K získání dat pro pilotní studii bylo použito jiné techniky nežli k samotnému výzkumu. Data získaná pro posouzení reálnosti výzkumu v dané populaci, byla získána především prostřednictvím nestandardizovaných rozhovorů s malou skupinou obyvatel, tedy se sousedy a známými ze zvolené obce. Dále byla data získávána pozorováním okolí, jež bylo mapováno od roku 2013, kdy jsem se v této oblasti začala pohybovat v důsledku zakoupení pozemku obci mými rodiči a následnou stavbou rodinného domku.

6. Rozhodnutí o technice sběru informací

Pilotní studie ukázala, že nejvhodnější technikou sběru informací je formou dotazníku, která je poměrně typická pro kvantitativní výzkum. Dotazník byl zvolen především z důvodu možnosti zapojení velkého množství i prostorově vzdálených zkoumaných osob. Kladným aspektem pro výběr je i anonymita, kterou dotazník poskytuje respondentům¹²⁹ a tím jim umožňuje potlačit stud či jiné pocity, bránící upřímné odpovědi. Také možnost většího rozmyslu odpovědí na položené otázky, je pro dotazované příjemnější. Negativními prvky, jež lze obtížně eliminovat, jsou možnost přeskočení otázky či zodpovězení jiným člověkem.

7. Konstrukce nástrojů pro tento sběr

Jedná se o důležitý krok spojený s přípravou pomůcek, kterými bude sběr dat realizován. Prostředky využitými k tomuto bodu jsou především informační technologie v podobě

¹²⁸ SEDLÁKOVÁ, R., *Výzkum médií. Nejužívanější metody a techniky*. s. 98.

¹²⁹ tj. osobám, které jsou dotazované

notebooku, tabletu apod. a softwarového vybavení (zejména Microsoft Office Excel, IBM SPSS, apod.).

Stěžejním je však předem připravený dotazník, poskytnutý částečně v elektronické formě zaslané na e-mail, ale především v papírové formě.

Dotazník

Dotazník obsahuje 12 otázek (elektronická verze 13 otázek), přičemž maximální doba potřebná k vyplnění je 10 minut. Jak již bylo poukázáno, valná většina dotazníků byla poskytnuta v tištěné formě, formátu A4, v barevném provedení, s fondem velikosti písma vyhovujícím všem generacím. Úvodem byli respondenti osloveni, seznámeni s autorem a tématem výzkumu, samotným dotazníkem včetně základních instrukcí pro jeho vyplnění. Důraz je také kladen na fakt anonymity a prosbou upřímnosti a pravdivosti odpovědí a závěrečným poděkováním. Dotazník je situován od zajímavějších, složitějších (např. rodina okolí) až po nejsnazší, pro respondenty nejméně zajímavé otázky (pohlaví, věk, apod.). Všechny otázky se samozřejmě týkají tématu, aby v respondentech nevyvolávaly pocit podezření ze „zvědavosti“ tazatele.

Otázky byly tvořeny na základě předpokladu co největší stručnosti a výstižnosti. Na začátku dotazníku je uvedena instrukce k formě vyplnění, tedy zakroužkování čísla příslušné odpovědi respondentem. Vzor dotazníku viz Příloha č. 1 Dotazník.

Konstrukce dotazníku

Na základě vytyčené problematiky a specifikovaných hypotéz byl vytvořen dotazník, který vede k získání potřebných informací k samotnému výzkumu, vyvrácení či potvrzení určených tvrzení a doplnění samotného bádání. Dotazník obsahuje především uzavřené otázky, kdy respondent zaškrtně jednu z uvedených možností.

8. Předvýzkum

Jedná se o etapu, ve které jsou konstruované nástroje odzkoušeny, tzn. ověření vytvořeného dotazníku z pohledu srozumitelnosti, náročnosti, přemíry či nedostatku rozsahu, apod. Pro tento výzkum byl dotazník poskytnut menší skupině populace (kolegům, známým, příbuzným, apod.), kteří představovali pokusný soubor. Na základě připomínek, dotazů a informací od této skupiny, byl dotazník dopracován.

9. Sběr dat

Data byla shromažďována na základě použití připravených nástrojů sběru dat, tj. dotazníku. Jinými slovy se jedná o výzkum v terénu a zaznamenávání dat získaných

v tomto prostředí za pomoci zvolené techniky sběru dat, tedy dotazníku (popř. pozorování či nestandardizovaných rozhovorů).

Jak již bylo v bodě č. 4, této kapitoly uvedeno, formou distribuce dotazníku byla náhodná procházka. Tato metody spočívala v kmenovém bodě (náves, náměstí), ze kterého bylo hvězdnicovitě pokračováno do jednotlivých ulic. Dotazníky byly roznášeny osobně s upozorněním, že za určitý časový úsek (cca 20 min.) provedu opětovné vybrání vyplněných dotazníků. Ulice byly vybrány technikou náhodného výběru. Největší část dotazníků respondenti vyplnili bez mé přítomnosti, někteří respondenti mi odpovědi diktovali a já je zaznamenala do dotazníku vlastní rukou. Distribuce i sběr byl realizován osobně, bez pomoci jiné osoby, kdy jsem každou zkoumanou domácnost navštívila osobně. Distribuce dotazníků probíhala v termínu od 2.11.2015 do 9.11.2015 v odpoledních hodinách, z důvodu větší pravděpodobnosti, že respondenti budou doma zastíženi (návrat z práce, apod.). Bylo rozdáno 240 dotazníků, 223 jich bylo navraceno zpět, z toho 207 dotazníků bylo vyplněno bezchybně a mohly tedy být použity v rámci zkoumaných dat. Respondenty jsem nejprve oslovila, představila jsem se a seznámila je s tématem a cílem výzkumu, anonymitou dotazníků a faktem, že údaje, které uvedou, nebudou použity k jiným účelům, než jim bylo sděleno a tyto údaje nebudou zneužity.

Dotazníky byly rozdány do obce Zahořany a Kdyně a jejich místních částí. Přibližně 120 jich bylo rozdáno do lokality Zahořany, tedy 60 do samotných Zahořan, 12 do Bořic, do Oprechtic 8, do Hříchovic, Oprechtic, Sedlic a Stanětic po 10-ti dotaznicích.

10. Analýza dat

Získaná data z předešlé části výzkumu (viz bod č. 9 Sběr dat), bude zapotřebí dále zpracovat, zkontrolovat a roztřídit za pomoci matematických či statistických metod. Zpracování základních četností, tedy odpovědí na jednotlivé otázky dotazníku, jejich třídění, vyhodnocení významů, váhy apod. Pro analýzu dat budou využívány především funkce MS Excel a matematické funkce (průměr, četnost, atd.). Získané informace budou zaznamenány do MS Excel do datových tabulek, které obsahují: v řádcích - jednotlivé dotazníky a ve sloupcích - číselné kódy odpovědí na jednotlivé otázky. Tyto datové tabulky, budou sloužit jako podklad pro další práci se získanými daty ve statistickém softwaru IBM SPSS.

11. Interpretace, závěry, teoretická zobecnění

Tato konečná fáze výzkumu je velice důležitou součástí bádání. Jedná se o výsledky a zhodnocení získaných dat. Obsahuje přesný popis zkoumané populace, potvrzení či vyvrácení stanovených hypotéz, dále zahrnuje vyvozování souvislostí, upozorňování na jejich význam či zvláštnosti a nové poznatky z nich vyplývající.

V úvahu jsou brány, jak potvrzené, tak vyvrácené hypotézy, protože obě varianty jsou stejně důležité, obě varianty přinášejí nové poznatky a zkušenosti.

Výsledky jsou shrnuty ve smyslu stručnosti, jasnosti, stručnosti a přehlednosti.

4.5.2. Popis souboru respondentů

Distribuce dotazníků probíhala v Zahořanech a Kdyni, včetně jejich místních částí. V rámci Zahořan se jednalo o Bořice, Hříchovice, Oprechtice, Sedlice, Stanětice, jejich stručná charakteristika je uvedena v kapitole 4.2.2. (Charakteristika jednotlivých místní částí). V lokalitě Kdyně, byli osloveni respondenti z Hluboké, Podzámčí, Brnířova, Dobříkova, Prapořiště a Starce. Bližší popis těchto obcí, včetně počtu obyvatel viz kapitola č. 4.3.2. (Charakteristika jednotlivých místní částí obce) a 4.3.3. (Charakteristika obce Brnířov).

Obec	Počet respondentů	Podíl respondentů jednotlivých místních částí Zahořan	Podíl na celkový počet respondentů
Zahořany	60,00	56,1%	29,0%
Bořice	12,00	11,2%	5,8%
Hříchovice	8,00	7,5%	3,9%
Oprechtice	8,00	7,5%	3,9%
Sedlice	10,00	9,3%	4,8%
Stanětice	9,00	8,4%	4,3%
Celkem Zahořany	107,00	100,0%	51,69%
Kdyně	73,00	73,0%	35,3%
Brnířov	10,00	10,0%	4,8%
Dobříkov	4,00	4,0%	1,9%
Hluboká	3,00	3,0%	1,4%
Podzámčí	3,00	3,0%	1,4%
Prapořiště	4,00	4,0%	1,9%
Starec	3,00	3,0%	1,4%
Kdyně celkem	100,00	100,0%	48,31%
Celkem Zahořany a Kdyně	207,00		100,00%

Tabulka 21 Počet respondentů v jednotlivých zkoumaných lokalitách. Zdroj: vlastní zpracování

Typ obce	Počet	Podíl v %
město	73	35,3
místní část města	27	13,0
<i>Celkem za městskou lokalitu</i>	<i>100</i>	<i>48,3</i>
vesnice	60	29,0
místní část vesnice	47	22,7
<i>Celkem za vesnickou lokalitu</i>	<i>107</i>	<i>51,7</i>
Celkem	207	100,0

Tabulka 22 Jednotlivé typy obce a počet respondentů v jednotlivých typech Zdroj: vlastní zpracování

Z uvedené tabulky vyplývá, že větší podíl respondentů, tedy 51,7 % dotazovaných, byl ve vesnické lokalitě, tedy obce Zahořany, zbylá část (48,3%) náleží respondentům Kdyně a jejich místních částí a obce Brnířova.

			Zahořany			Kdyně		
10. Pohlaví	Celkový počet	Podíl v %	Zahořany	Místní části Zahořan	Celkem Zahořany	Kdyně	Místní části Kdyně	Celkem Kdyně
muž	117	56,5	42,0	29,0	71,0	31,0	15,0	46,0
žena	90	43,5	18,0	18,0	36,0	42,0	12,0	54,0
<i>Celkem</i>	207	100,0	60,0	47,0	107,0	73,0	27,0	100,0

Tabulka 23 Počet mužů a žen v souboru respondentů

Zdroj: vlastní zpracování

Výše uvedená tabulka zachycuje rozdělení respondentů dle pohlaví, tedy kolik jich bylo mužského a kolik ženského pohlaví. Soubor respondentů byl z hlediska pohlaví poměrně vyrovnaný celkem 117 mužů (tj. 56,5 %) a 90 žen (tj. 43,5%). V oblasti Zahořany se jednalo o mírnou převahu mužů a v lokalitě Kdyně naopak žen.

			Zahořany			Kdyně		
12. Věková kategorie	Celkový počet	Podíl v %	Zahořany	Místní části Zahořan	Celkem Zahořany	Kdyně	Místní části Kdyně	Celkem Kdyně
15-35 let	72	34,8	25,0	18,0	43,0	23,0	6,0	29,0
36-55 let	74	35,7	18,0	18,0	36,0	29,0	8,0	37,0
55 a více let	61	29,5	17,0	11,0	28,0	21,0	13,0	34,0
<i>Celkem</i>	207	100,0	60,0	47,0	107,0	73,0	27,0	100,0

Tabulka 24 Věkové složení souboru respondentů

Zdroj: vlastní zpracování

V tabulce lze vidět věkové složení respondentů, které skýtá relativní rovnováhu. Největší podíl respondentů se pohyboval ve věkové kategorii 36-55 let. S přihlédnutím na lokalitu, bylo v oblasti Zahořany nejvíce dotazovaných v rozmezí mezi 15-35 lety a v okolí Kdyně nepatrně převahovala věková kategorie 35-55 let.

5. Zhodnocení výsledků a doporučení

5.1. Vlastní zjištění vlastního výzkumu

Tato kapitola je věnována interpretaci dat získaných na základě vlastního výzkumu. Základem jsou získané informace od respondentů, kteří volili odpovědi na jednotlivé otázky dotazníku. Tato získaná data jsou uvedena v následujících tabulkách, které jsou rozdělené do tří sekcí – data za celý soubor respondentů, z toho data dotazovaných v obci Zahořany a jejich místních částech, a data získaná ve městě Kdyně a místních částech. Pod každou touto tabulkou je uvedena slovní interpretace, která má za účel seznámit s číselnými informacemi.

1. Kde bydlíte	Celk. počet	Podíl v %	Zahořany			Kdyně		
			Zahořany	Místní části Zahořan	Celkem Zahořany	Kdyně	Místní části Kdyně	Celkem Kdyně
rodinný dům	101	48,8	32,0	35,0	67,0	12,0	22,0	34,0
venkovská usedlost	25	12,1	14,0	7,0	21,0	0,0	4,0	4,0
byt	64	30,9	13,0	3,0	16,0	47,0	1,0	48,0
ubytovna, podnájem	6	2,9	1,0	1,0	2,0	4,0	0,0	4,0
jiné	11	5,3	0,0	1,0	1,0	10,0	0,0	10,0
<i>Celkem</i>	<i>207</i>	<i>100,0</i>	<i>60,0</i>	<i>47,0</i>	<i>107,0</i>	<i>73,0</i>	<i>27,0</i>	<i>100,0</i>

Tabulka 25 Způsob bydlení respondentů

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka zachycuje způsob bydlení respondentů a dokládá fakt, že největší podíl celkového počtu dotazovaných obývá rodinný dům. Zahořany, jejich místní části a místní části Kdyně jsou specifické faktem, že obyvatelé žijí převážně v rodinných domech, zatímco ve městě Kdyně převažuje bydlení v bytech ve vícebytových domech (může se jednat o byt soukromý, obecní, družstevní, podnikový, apod.).

Lokalita Zahořany a místní části Kdyně převažují rodinné domy a město Kdyně byty ve vícebytových domech.

			Zahořany			Kdyně		
1. Bydlení jiné	Celk. počet	Podíl v %	Zahořany	Místní části Zahořan	Celkem Zahořany	Kdyně	Místní části Kdyně	Celkem Kdyně
	196	94,7	60,0	46,0	106,0	63,0	27,0	90,0
Domov seniorů	10	4,8	0,0	0,0	0,0	10,0	0,0	10,0
Maringotka	1	0,5	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0
<i>Celkem</i>	207	100,0	60,0	47,0	107,0	73,0	27,0	100,0

Tabulka 26 Jiné bydlení

Zdroj: vlastní zpracování

Respondenti také mohli zvolit možnost bydlení „jinak“, kde uváděli jiný druh obytného zařízení, než bylo uvedeno v dotazníku, jednalo se o domov seniorů v obci Kdyně a maringotku v místní části Zahořan. Tato možnost však byla zvolena v minimálním počtu.

			Zahořany			Kdyně		
2. Kolik generací žije v domácnosti	Celk. počet	Podíl v %	Zahořany	Místní části Zahořan	Celkem Zahořany	Kdyně	Místní části Kdyně	Celkem Kdyně
jedna	87	42,0	18,0	12,0	30,0	43,0	14,0	57,0
dvě	100	48,3	31,0	32,0	63,0	27,0	10,0	37,0
více než dvě	20	9,7	11,0	3,0	14,0	3,0	3,0	6,0
<i>Celkem</i>	207	100,0	60,0	47,0	107,0	73,0	27,0	100,0

Tabulka 27 Počet generací žijících v domácnosti

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka zachycuje přítomnost jiných generací v domácnostech respondentů, což znamená, že vyjadřuje fakt, zda v jedné domácnosti žije pouze jedna generace (manžel, manželka, sourozenci, partner, partnerka, apod.) nebo dvě (s rodiči, dětmi, či prarodiči) nebo třetí možnost v případě, že respondent žije s více než dvěma generacemi. Největší podíl v celkovém počtu je přítomnost dvou generací v jedné domácnosti. Při porovnání vesnic a města, vyšlo najevo, že v oblasti Zahořan včetně místních jejich částí převládá život s dvěma generacemi a město i jeho místní části žijí převážně v jednogenerační domácnosti.

Naznačuje určitou spjatost širší rodiny ve vesnici než ve městě. Lokalita Zahořany minimálně 2 generace a Kdyně 1 generace.

3. Způsob života	Celk. počet	Podíl v %	Zahořany			Kdyně		
			Zahořany	Místní části Zahořan	Celkem Zahořany	Kdyně	Místní části Kdyně	Celkem Kdyně
tradiční venkovský styl	23	11,1	12,0	9,0	21,0	1,0	1,0	2,0
obyvatelé rodinného domu	48	23,2	23,0	13,0	36,0	2,0	10,0	12,0
venkov-město	42	20,3	18,0	12,0	30,0	3,0	9,0	12,0
soulad s přírodou	30	14,5	7,0	13,0	20,0	4,0	6,0	10,0
město	64	30,9	0,0	0,0	0,0	63,0	1,0	64,0
<i>Celkem</i>	207	100,0	60,0	47,0	107,0	73,0	27,0	100,0

Tabulka 28 Způsob života respondentů

Zdroj: vlastní zpracování

Respondenti měli možnost výběru z následujících charakteristik způsobu života (dle Herové):

- tradiční venkovský život vyznačující se především hospodařením (obdělávání půdy, hospodářská zvířata, atd.),
- obyvatelé rodinného domu, kteří mají například zahrádku (kde pěstují zeleninu, ovoce) nebo pouze malý počet domácích zvířat,
- lidé bydlící na venkově, ale s inklinací a silnou vazbou k městu (tráví tam volný čas, pracují, mají přátele, atd.),
- život na venkově na základě touhy po klidném životě a souladu s přírodou.

Zahořany i jejich místní části jsou typické především lidmi žijícími na vesnici v rodinném domě s pozemkem a např. se zahrádkou, o které se starají, popřípadě chovají pár domácích zvířat. V místních částech dále převažovala touha respondentů po zdravém klidném životním stylu, v souladu s přírodou. Obyvatelé města na rozdíl od místních částí Kdyně, kde žijí stylem „obyvatele rodinného domu“, jsou zaměřeni na město a městský životní styl.

Kdyně město a městský životní styl, Zahořany obyvatel rodinného domu.

			Zahořany			Kdyně		
4. Spjatost s přírodou	Celk. počet	Podíl v %	Zahořany	Místní části Zahořan	Celkem Zahořany	Kdyně	Místní části Kdyně	Celkem Kdyně
ano	150	72,5	41,0	39,0	80,0	47,0	23,0	70,0
ne	29	14,0	7,0	4,0	11,0	16,0	2,0	18,0
nevím	28	13,5	12,0	4,0	16,0	10,0	2,0	12,0
<i>Celkem</i>	207	100,0	60,0	47,0	107,0	73,0	27,0	100,0

Tabulka 29 Spjatost respondentů s přírodou

Zdroj: vlastní zpracování

Z výzkumu vyplynulo, že většina lidí a to bez rozdílu, zda se jedná o město či vesnici, vyjadřují a cítí určitou spjatost s přírodou a považují ji za zdroj rekreace a odpočinku, popř. zdroj obživy. Město a vesnice se v tomto případě nijak zvlášť v postoji k přírodě neliší.

Město a vesnice se v tomto případě nijak zvlášť v postoji k přírodě neliší.

			Zahořany			Kdyně		
5. Volný čas	Celk. počet	Podíl v %	Zahořany	Místní části Zahořan	Celkem Zahořany	Kdyně	Místní části Kdyně	Celkem Kdyně
doma	67	32,4	12,0	16,0	28,0	30,0	9,0	39,0
na venkově/ vesnici	87	42,0	35,0	25,0	60,0	14,0	13,0	27,0
ve městě	53	25,6	13,0	6,0	19,0	29,0	5,0	34,0
<i>Celkem</i>	207	100,0	60,0	47,0	107,0	73,0	27,0	100,0

Tabulka 30 Preferované místo respondentů, kde tráví volný čas

Zdroj: vlastní zpracování

Největší podíl respondentů města Kdyně tráví svůj volný čas především doma, ale v hojném počtu navštěvují a pobývají také ve městě. Vesnice, tj. Zahořany vč. místních částí (Zahořan i Kdyně), dominují respondenti, kteří svůj volný čas tráví buďto na venkově nebo na vesnici.

Při porovnání vesnic a města, lze konstatovat, že vesnice je specifická především trávením volného času na venkově/vesnici a město hlavně pobýváním doma či ve městě.

			Zahořany			Kdyně		
6. Příbuzní v okolí	Celk. počet	Podíl v %	Zahořany	Místní části Zahořan	Celkem Zahořany	Kdyně	Místní části Kdyně	Celkem Kdyně
ano	157	75,8	45,0	41,0	86,0	50,0	21,0	71,0
ne	50	24,2	15,0	6,0	20,0	23,0	6,0	29,0
<i>Celkem</i>	207	100,0	60,0	47,0	106,0	73,0	27,0	100,0

Tabulka 31 Přítomnost příbuzných v blízkém okolí (cca do 15 km)

Zdroj: vlastní zpracování

Výzkum odhalil, že lidé zkoumaných obcí (jak vesnických, tak městských) ve svém blízkém okolí (cca do 15 km od jejich bydliště) disponují alespoň jednou osobou v příbuzenském stavu nebo příbuznými ve větším počtu. Jedná se tedy o ukazatel, který naznačuje větší spjatost (tedy alespoň dostupnost) respondentů s jejich příbuznými osobami.

Jedná se o poměrně vyrovnaný ukazatel, kdy jak městská část dotazovaných, tak vesničtí respondenti disponují alespoň jedním nebo několika příbuznými v dostupném okolí.

			Zahořany			Kdyně		
7. Sousedé, přátelé v obci, kterým věříte	Celk. počet	Podíl v %	Zahořany	Místní části Zahořan	Celkem Zahořany	Kdyně	Místní části Kdyně	Celkem Kdyně
ano, několik	56	27,1	16,0	18,0	34,0	18,0	4,0	22,0
ano, jeden či dva	96	46,4	30,0	23,0	53,0	26,0	17,0	43,0
ne	55	26,6	14,0	6,0	20,0	29,0	6,0	35,0
<i>Celkem</i>	207	100,0	60,0	47,0	107,0	73,0	27,0	100,0

Tabulka 32 Existence sousedů či přátel, na které se respondenti mohou spolehnout a věří jim

Zdroj: vlastní zpracování

Tato tabulka vykazuje menší důvěru mezi sousedy a přáteli ve městě než na vesnici, kde valná většina dotazovaných vyjádřila existenci, alespoň jednoho souseda či přítele, kterému věří do té míry, že by mu např. svěřili klíče od bytu v jejich nepřítomnosti. Ve městě vyjádřilo 40% respondentů nedůvěru vůči okolním lidem, ale 36% věří alespoň jednomu člověku v okolí a 24% několika lidem. V závěru tedy i v samotném městě převažují respondenti s důvěrou vůči svým přátelům či sousedům.

Větší míra důvěra ve vesnických částech než ve městě.

			Zahořany			Kdyně		
8. Znáte lidi v obci	Celk. počet	Podíl v %	Zahořany	Místní části Zahořan	Celkem Zahořany	Kdyně	Místní části Kdyně	Celkem Kdyně
ano a mám zde většinu přátel	110	53,1	35,0	29,0	64,0	30,0	16,0	46,0
ano, ale přátele mám ve městě	43	20,8	10,0	7,0	17,0	19,0	7,0	26,0
ne, neznám	54	26,1	15,0	11,0	26,0	24,0	4,0	28,0
<i>Celkem</i>	207	100,0	60,0	47,0	107,0	73,0	27,0	100,0

Tabulka 33 Znalost respondentů lidí v okolí (obci)

Zdroj: vlastní zpracování

Znalost respondentů obyvatel obce je poměrně vysoká, převážná část dotazovaných většinu obyvatelů své obce znají a mají zde i své přátele. Sociální povědomí dotazovaných je tedy, jak ve městě, tak ve vesnici, dobré a jsou zde rozvíjené sociální vztahy na úrovni minimálně přátelství.

Sociální povědomí dotazovaných je tedy, jak ve městě, tak ve vesnici, dobré a jsou zde rozvíjené sociální vztahy na úrovni minimálně přátelství.

			Zahořany			Kdyně		
9. Optimální místo k životu:	Celk. počet	Podíl v %	Zahořany	Místní části Zahořan	Celkem Zahořany	Kdyně	Místní části Kdyně	Celkem Kdyně
venkov	123	59,4	39,0	36,0	75,0	28,0	20,0	48,0
město	61	29,5	10,0	9,0	19,0	37,0	5,0	42,0
nevím	23	11,1	11,0	2,0	13,0	8,0	2,0	10,0
<i>Celkem</i>	207	100,0	60,0	47,0	107,0	73,0	27,0	100,0

Tabulka 34 Optimální místo k životu

Obyvatelé vesnic preferují jako ideální místo k životu především venkov. Ve městě Kdyně sice převažuje názor respondentů na město jako optimální místo k životu, ale velká část (tj. 38%) dotazovaných uvádí právě venkov, jako jejich místo k nejlepšímu žití. Nezáleží tedy striktně na tom, zda se jedná o obyvatele města nebo vesnice, i obyvatel města může považovat za ideální místo k životu venkov a naopak.

Nezáleží tedy striktně na tom, zda se jedná o obyvatele města nebo vesnice, i obyvatel města může považovat za ideální místo k životu venkov a naopak, Ve Kdyni přesto převažuje město a ostatní místní části venkov. U lokality Zahořan se jedná o venkov.

			Zahořany			Kdyně		
10. Cítím se jako	Celkový počet	Podíl v %	Zahořany	Místní části Zahořan	Celkem Zahořany	Kdyně	Místní části Kdyně	Celkem Kdyně
venkovan	111	53,6	37,0	34,0	71,0	20,0	20,0	40,0
obyvatel města	58	28,0	9,0	8,0	17,0	37,0	4,0	41,0
nevím	38	18,4	14,0	5,0	19,0	16,0	3,0	19,0
<i>Celkem</i>	207	100,0	60,0	47,0	107,0	73,0	27,0	100,0

Tabulka 35 Pocitové hledisko

Zdroj: vlastní zpracování

Výzkum se zabýval, také pocitovým hlediskem respondentů, tedy zda se cítí jako venkované či měšťané. Dotazovaní z vesnic (Zahořan i místních částí) jsou duševně především venkované. Obyvatelé města se naopak cítí převážně jako měšťané, avšak v jeho místních částech opět převažuje postoj „cítím se jako venkovan“.

5.2. Ověření hypotéz

V metodice práce byly vytyčeny jednotlivé pracovní hypotézy, které za pomoci výzkumu, tedy jinými slovy za pomoci získaných dat týkajících se dané problematiky, tyto hypotézy buďto potvrdí nebo vyvrátí. Následující tabulky a texty jsou věnovány právě stanoveným hypotézám a zhodnocení jejich pravdivosti či nepravdivosti.

Teoretická hypotéza

„Životní styl venkovských rodin a domácností se liší od životního stylu ve městě.“

Pro potvrzení či vyvrácení této hypotézy slouží získané údaje z dotazníkového šetření, kdy odpovědi na jednotlivé otázky a četnost vybraných variant v jednotlivých typech obce, slouží jako podklad pro zhodnocení teoretické hypotézy.

Údaje vycházejí ze zhodnocení informací v kapitole 5.1. Vlastní zjištění vlastního výzkumu, kde jsou jednotlivá data porovnána z hlediska města a vesnice. Následující tabulka je stručná rekapitulace výsledků výzkumu.

Téma	Vesnice	Město
Způsob bydlení	rodinný dům	byt
Počet generací v domácnosti	minimálně 2 generace	1 generace
Způsob života	obyvatel rodinného domu	městský životní styl
Spjatost s přírodou	ano, zdroj obživy, odpočinku a rekreace	ano, zdroj obživy, odpočinku a rekreace
Volný čas (místo)	venkov/vesnice	doma, město
Příbuzní v okolí	jeden nebo několik	jeden nebo několik
Sousedé či přátelé a důvěra k nim	jeden či dva / několik	ne / ano jeden či dva
Znalost lidí v obci	ano, většina přátel	ano, většina přátel
Optimální místo k životu	venkov	město / venkov
Pocitové hledisko	venkovan	obyvatel města

Tabulka 36 Rekapitulace získaných dat v rámci životního stylu ve městě a vesnici

Zdroj: vlastní zpracování

V některých aspektech se životní styl lidí vesnice a města liší, jedná se především o způsob bydlení, počet generací ve společné domácnosti, charakteristika respondentů svého životního stylu, místo trávení volného času či pocitovým hlediskem. Avšak v několika směrech je postoj ve městě a na vesnici identický.

Teoretická hypotéza je na základě získaných informací potvrzena, ale je nutno konstatovat, že nelze použít rovnici město = typický městský životní styl a vesnice = tradiční venkovský styl.

Pracovní hypotéza 1:

„I někteří obyvatelé měst preferují venkovský životní styl.“

Téma otázky		Město	Místní část města	Kdyně celkem
1. Způsob života:	tradiční venkovský	1,0	1,0	2,0
	dům na vesnici	2,0	10,0	12,0
	venkov-město	3,0	9,0	12,0
	soulad s přírodou	4,0	6,0	10,0
	město	63,0	1,0	64,0
2. Kolik generací žije v domácnosti?	jedna	43,0	14,0	57,0
	dvě	27,0	10,0	37,0
	více než dvě	3,0	3,0	6,0
3. Spjatost s přírodou:	ano	47,0	23,0	70,0
	ne	16,0	2,0	18,0
	nevím	10,0	2,0	12,0
4. Příbuzní v okolí:	ano	50,0	21,0	71,0
	ne	23,0	6,0	29,0
5. Sousedé, přátelé v obci:	ano, několik	18,0	4,0	22,0
	ano, jeden či dva	26,0	17,0	43,0
	ne	29,0	6,0	35,0
6. Znáte lidi v obci?	ano a mám zde většinu přátel	30,0	16,0	46,0
	ano, ale přátele mám ve městě	19,0	7,0	26,0
	ne, neznám	24,0	4,0	28,0
<i>Celkem</i>		73,0	27,0	100,0
		100,0%	100,0%	100,0%

Tabulka 37 Získané hodnoty témat napomáhajících k určení typu životního stylu

Zdroj: vlastní zpracování

Při porovnání získaných údajů z hlediska města Kdyně, místních částí města a lokality Kdyně jako celku, bylo přihlédnuto k vybraným tématům, které dopomohly rozhodnutí o dané hypotéze. V rámci tohoto rozhodování bylo přihlédnuto k tématům týkajících se venkovského životního stylu, tedy samotný způsob života respondentů, ale také počet generací žijících v jedné domácnosti, jejich spjatosti s přírodou, vztahy se sousedy a míra znalost lidí v obci.

Z tabulky vyplývá, že sice většina obyvatel města preferuje městský životní styl, ale přibližně čtvrtina dotazovaných žije venkovským způsobem života, i když žijí ve městě.

Také blízkost příbuzných a znalost lidí v obci, kteří jsou často v přátelském vztahu, napovídá příklonění části městského obyvatelstva k venkovskému životnímu stylu. Posledním aspektem, podporujícím pravdivost hypotézy, je spjatost s přírodou, kdy valná většina respondentů uvedla, že příroda je pro ně zdrojem odpočinku, rekreace nebo obživy. Hypotéza je tedy potvrzena - někteří obyvatelé měst preferují venkovský životní styl.

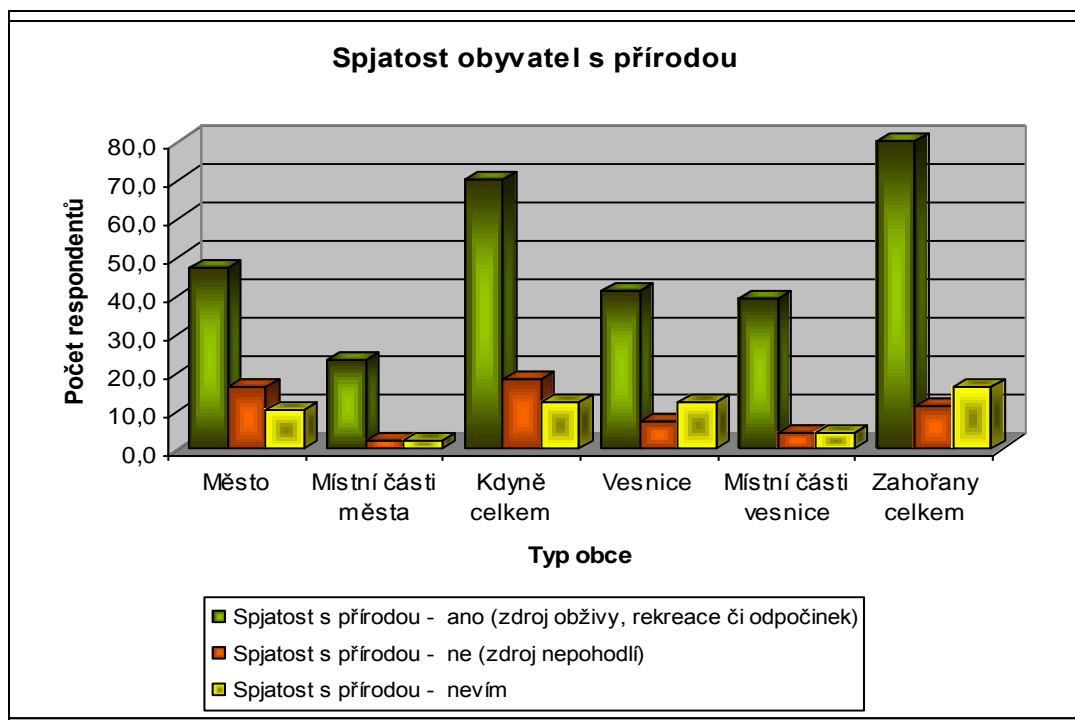
Pracovní hypotéza 2:

„Obyvatelé venkova jsou více spjati s přírodou než obyvatelé města.“

Spjatost s přírodou	Typ obce						Celkem
	město	místní část města	Kdyně celkem	vesnice	místní část vesnice	Zahořany celkem	
ano, znamená pro mě zdroj obživy, rekreaci či odpočinek	47,0	23,0	70,0	41,0	39,0	80,0	150,0
<i>Podíl na celkovém počtu respondentů</i>	<i>22%</i>	<i>11%</i>	<i>34%</i>	<i>20%</i>	<i>19%</i>	<i>39%</i>	<i>73%</i>
<i>Podíl na celk počtu resp. v daném typu obce</i>	<i>64%</i>	<i>85%</i>	<i>70%</i>	<i>68%</i>	<i>83%</i>	<i>75%</i>	<i>73%</i>
ne, je to pro mě zdroj nepohodlí	16,0	2,0	18,0	7,0	4,0	11,0	29,0
nevím	10,0	2,0	12,0	12,0	4,0	16,0	28,0
Celkem	73,0	27,0	100,0	60,0	47,0	107,0	207,0

Tabulka 38 Spjatost respondentů s přírodou

Zdroj: vlastní zpracování

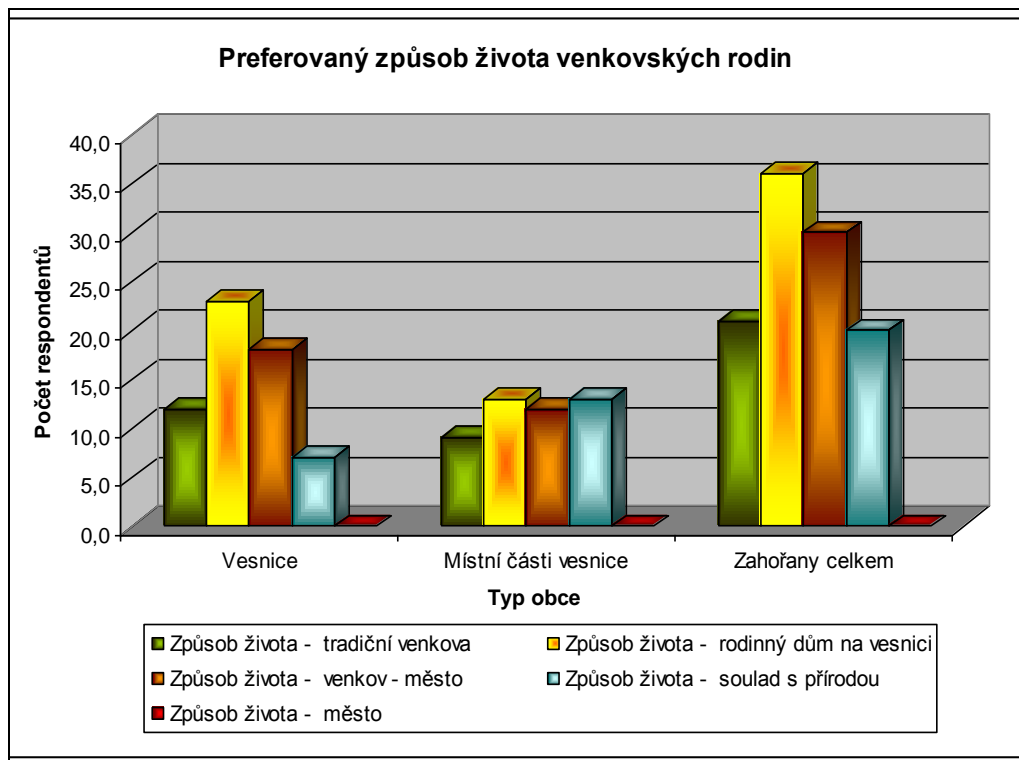
Graf 5 Spjatost respondentů s přírodou

Zdroj: vlastní zpracování

Graf a doplňující tabulka zachycují údaje získané od respondentů v rámci problematiky spjatosti s přírodou je nástrojem pro posouzení správnosti hypotézy. Při porovnání dotazovaných přímo v městské části (tedy ve Kdyni) bylo zjištěno, že spjatost s přírodou vyjadřuje přes 22% z celkového počtu respondentů, celkově v lokalitě Kdyně (i s jejími místními částmi) se jedná o více než 33% respondentů. Lokalita Zahořany (Zahořany i její místní části) přes 38% z celkového počtu respondentů. I když rozdíl není vysoký, i přesto lze hypotézu potvrdit – obyvatelé venkova jsou více spjati s přírodou než obyvatelé města a to o přibližně 4%.

Pracovní hypotéza 3:

„U venkovských rodin a domácností již nepřevažuje tradiční venkovský styl (tj. většinu času věnují domácímu hospodářství, obdělávání polí apod.).“

Graf 6 Preferovaný způsob života venkovských rodin

Zdroj: vlastní zpracování

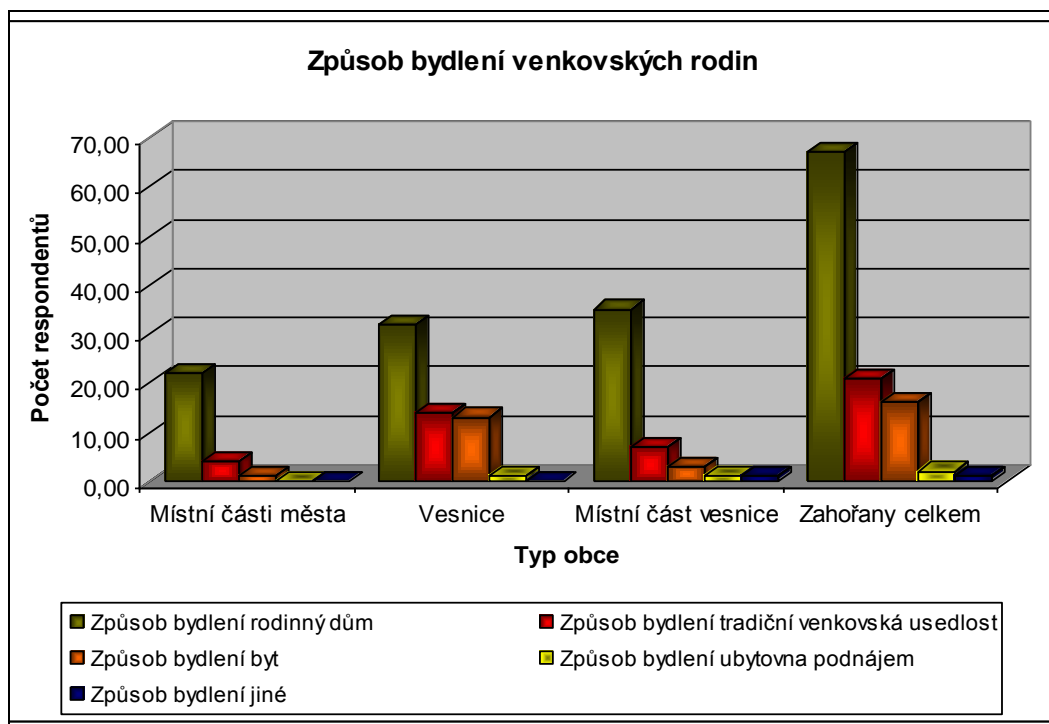
Graf zachycuje data o preferovaném způsobu života venkovských rodin. Největší počet dotazovaných zvolilo charakteristiku svého životního stylu jako obyvatele rodinného domu, kdy rodina bydlí v rodinném domku, se zahradou na níž např. pěstují ovoce či zeleninu, popřípadě chovají menší množství domácích zvířat. Dalším převažujícím způsobem života je bydlení na venkově, avšak se silnou vazbou na město, kam respondenti dojíždějí za prací, za zábavou a mají tam i většinu svých přátel.

Tradiční venkovský styl, kdy lidé věnují svůj čas především hospodaření (obdělávání půdy, chovu hospodářských zvířat, apod.), je až na třetím místě společně s venkovským životním stylem preferujícím poklidný život v souladu s přírodou.

Hypotéza je tedy potvrzena - tradiční venkovský styl již nepřevažuje u venkovských rodin a domácností.

Pracovní hypotéza 4:

„Venkovské rodiny žijí převážně v rodinných domech.“

Graf 7 Způsob bydlení venkovských rodin

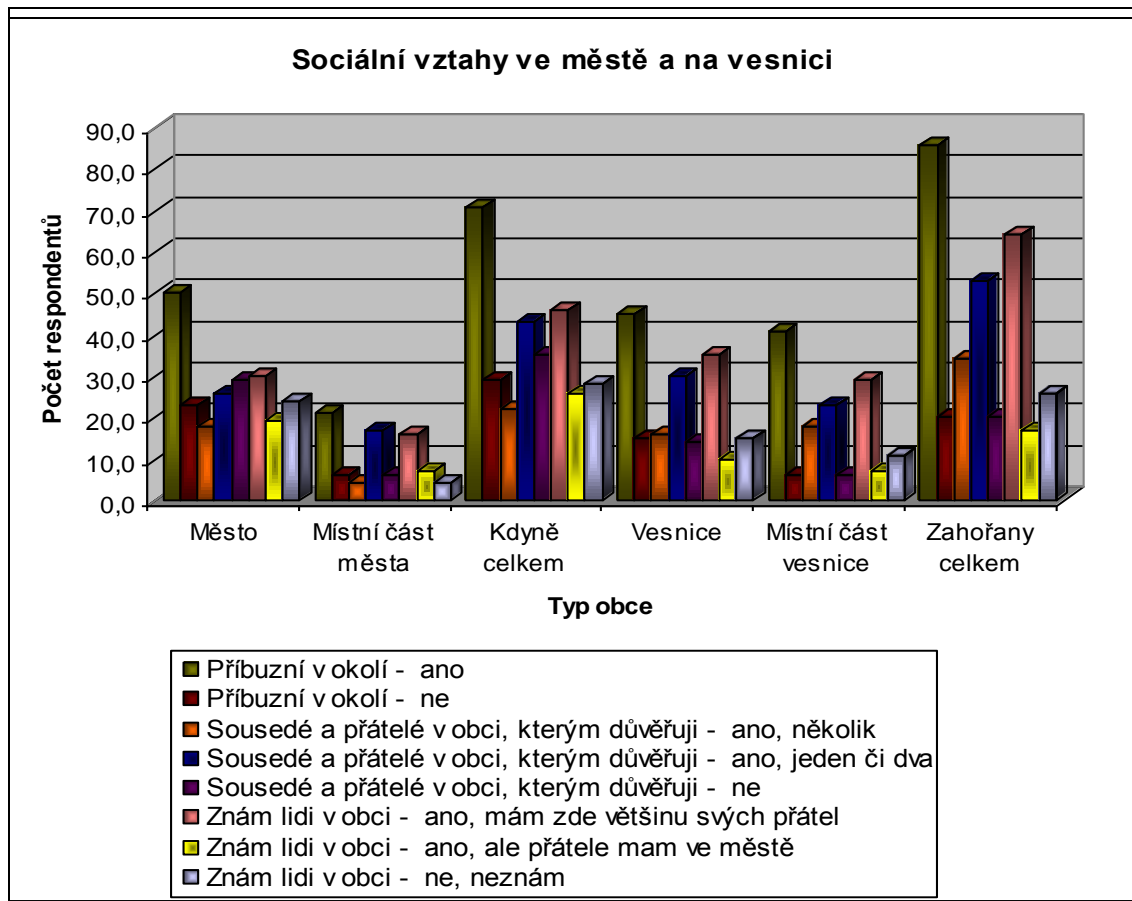
Zdroj: vlastní zpracování

V grafu jsou zachyceny i místní části města, protože se jedná o drobné vesničky a lze konstatovat, že se jedná o venkov. Převažujícím způsobem bydlení venkovských rodin jsou rodinné domy. Dotazovaní uvedli jako druhý nejčastější způsob bydlení tradiční venkovskou usedlost, jinými slovy venkovský dům s rozsáhlým hospodářským zázemím, dvorem a rozsáhlou zahradou. Hypotéza je tedy potvrzena – venkovské rodiny žijí nejčastěji v rodinných domech.

Pracovní hypotéza 5:

„Obyvatelé venkova mají úzké sociální vztahy (se sousedy, příbuznými).“

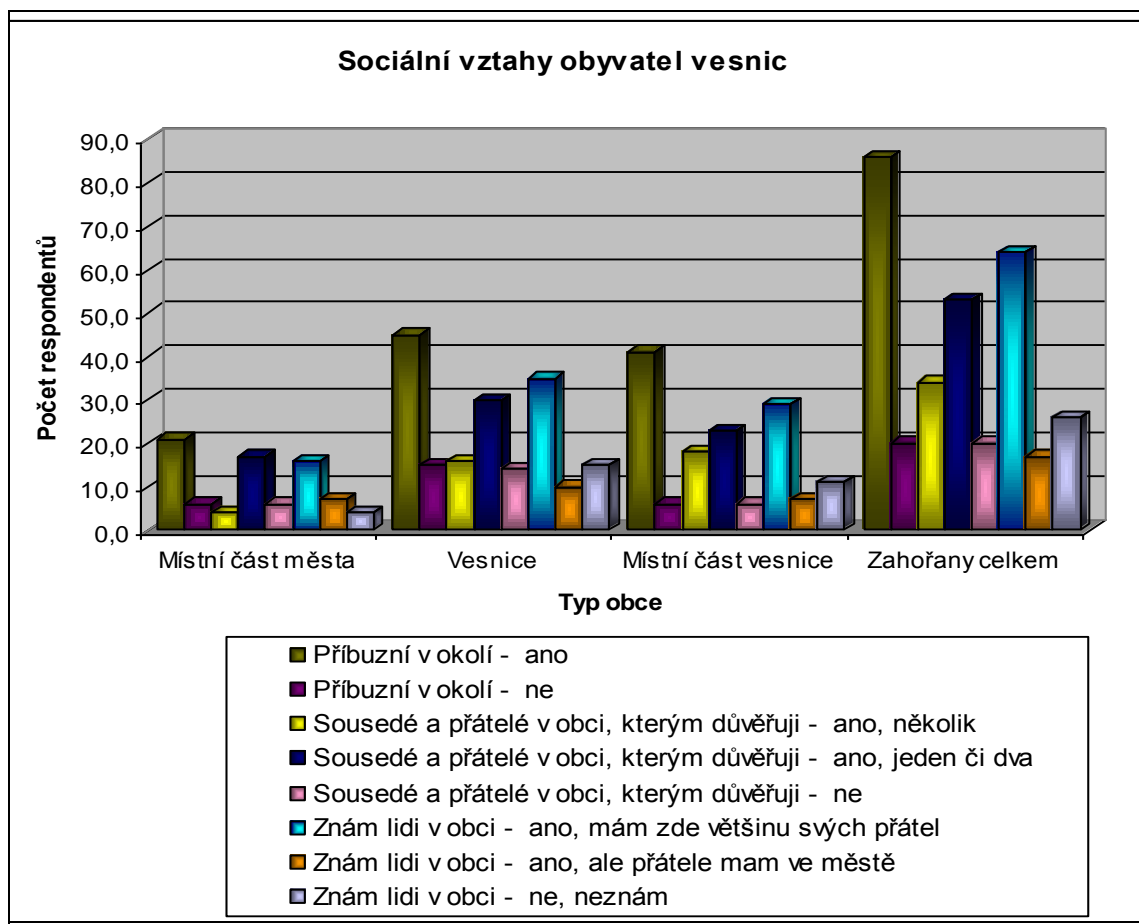
K vyhodnocení této hypotézy je použit graf, který zachycuje získaná data v rámci sociálních vztahů, tedy blízkost příbuzných, vztah k sousedům a přátelům v obci a znalost lidí své obce.

Graf 8 Sociální vztahy ve městě a na vesnici

Zdroj: vlastní zpracování

Graf zachycuje pro lepší vytvoření představy, jak údaje z města, tak vesnice. Na první pohled jsou v městské lokalitě vidět o trochu nižší hodnoty ukazatelů spjatosti s okolními lidmi a příbuznými než u vesnických lokalit. Tento rozdíl však extrémně markantní. Níže uvedený graf je zaměřen pouze na vesnice.

Graf 9 Sociální vztahy obyvatel vesnic

Zdroj: vlastní zpracování

V grafu lze spatřit převahu přítomnosti příbuzných v blízkém okolí (cca do 15 km) obyvatel vesnic. K podpoření dané hypotézy také přispívá fakt, že většina respondentů uvedla důvěru vůči svým přátelům a sousedům, kdy většina z nich má alespoň jednoho či více přátel (sousedů), kterým věří do té míry, že by jim například svěřili klíče od svého domu v jejich nepřítomnosti. Posledním údajem je znalost respondentů většiny obyvatel své obce a přátelské vztahy k několika nebo většině z nich. Hypotéza je tedy potvrzena – obyvatelé venkova mají úzké sociální vztahy, jak v rámci příbuzenských, tak sousedských a přátelských.

5.3. Závěr šetření

Předchozí kapitola byla věnována posouzení pravdivosti či nepravdivosti stanovených hypotéz. Na základě empirického výzkumu a získaných informací, byly tedy vyhodnoceny jednotlivé výsledky, jež sloužily jako základ pro potvrzení nebo vyvrácení zmíněných hypotéz. Všechny hypotézy byly na základě zpracování a vyhodnocení dat, potvrzeny a podloženy buď formou tabulky, nebo grafem, které obsahovaly výsledky odpovědí

respondentů na dotazníkové otázky. Každý z těchto objektů byl slovně okomentován a učiněn závěr.

Cílem empirického šetření bylo zjistit a zhodnotit životní styl venkovské rodiny a domácnosti, ale také životní styl obyvatel malého města a porovnat je. Z výsledků tohoto výzkumu, který probíhal ve dvou obcích v Plzeňském kraji, tzn., v obci Zahořany a jejích místních částech a městě Kdyně vč. místních částí, vyplývají skutečnosti, které napovídají, že životní styl rodin a domácností žijících na vesnici se sice do určité míry liší od životního stylu ve městě, avšak jsou zde i společné aspekty.

Ve vesnické lokalitě inklinují k vícegeneračním domácnostem, které bydlí převážně v rodinných domech se zahradou, kterou využívají například k pěstování zeleniny či ovoce (popř. chování domácích zvířat). Také spjatost s okolními lidmi a příbuznými je o něco silnější než ve městské lokalitě, kde jsou ve větší míře jednogenerační maximálně dvougenerační domácnosti, žijící v bytě nebo rodinném domě. Některé ukazatele však ukazují na shodu v rámci města a vesnice. Jedná se například o vztah k přírodě či již zmíněnou sociální stránku (přátelé, sousedé, příbuzní, atd.).

Závěrem lze prohlásit, že výsledky výzkumu poukazují na fakt, že obyvatelé města mohou žít venkovským způsobem života a vesničtí obyvatelé, mohou naopak preferovat městský styl života. Tyto kontrasty, nebo lépe řečeno provázanost, mezi městem a vesnicí, sice není výzkumem prokázána vysokým podílem takových domácností a rodin (nejedná se tedy o většinu), ale je viditelné, že takovéto domácnosti ve zkoumaných oblastech existují.

Závěr práce

Svoji práci jsem zaměřila na téma venkovská rodina a domácnost s příkloněním k jejich způsobu života. V úvodní části byla za pomoci odborné literatury knižních, periodických, internetových či jiných zdrojů charakterizována daná problematika z teoretického hlediska. Jinými slovy záměrem této sekce bylo uchopit téma v širším slova smyslu, počínaje charakteristikou jednotlivých pojmů, až po jejich provázání a spjatost s dalšími aspekty daného tématu a porovnání z hlediska venkova a města. V teoretické části bylo věnováno několik kapitol popisujících a dále vázaných k vysvětlení a dalšímu rozvedení stěžejných pojmů a témat s nimi spojených, tedy samotné rodině, domácnosti, životnímu stylu, jejich specifikace z hlediska venkova a města. Dále samotná vymezení termínu venkov, město a další entity tohoto druhu související s daným tématem.

Z mnoha prostudovaných publikací, článků a diskusí byla získána data o názorech, postojích, odborných či subjektivních stanoviscích, někdy i protichůdných idejích. Mnoho dat z těchto prostudovaných zdrojů nebylo v rámci práce použito, ale posloužilo k mým dalším postojům a pohledům na danou problematiku. Toto zkoumání rozšířilo mé povědomí nejen v rámci daného tématu, ale zavedlo mě i do vzdálenějších, na první pohled nesouvisejících témat. Čas, který jsem věnovala pročítání nejrůznějších českých či zahraničních článků, úvah a publikací, pro mne, i když nebyla zdaleka všechna použita v diplomové práci, neznamenala ztrátu času, ale znamenala určitou seberealizaci a rozšíření mého obzoru.

Jenom samotná definice základních pojmů, byla poměrně složitá, protože ani jeden z výrazů neměl svojí jednotnou a striktně danou interpretaci. Mnoho autorů, mnoha různých vědních oborů, mnoha odlišných filozofických zaměření tyto pojmy popisovali rozličně, někdy dokonce kontrastně. Proto bylo zapotřebí brát v úvahu více možností stanovisek specifikace dílčích problematik. Často se jednalo o zaměření na danou problematiku z pohledu sociologického, psychologického, filozofického, legislativního, geografického či historického, jejich porovná a posouzení jejich vhodnosti zvolenému tématu.

Rodina a domácnost jsou důležité, jak pro venkov, tak pro město, bez těchto objektů nemůže existovat společnost ani další entity. Je nutno uznat, že každý jednotlivec, pár, rodina, domácnost, či jiné uskupení je podstatné pro existenci jakéhokoliv společenství, jak venkovského, tak městského. Zajisté, i když ne zákonitě, každé se něčím liší - provázaností

a důvěrou v sociálních a příbuzenských vztazích, způsobem bydlení, pohledem na styl života, ale v mnoha směrech se naopak přibližují - blízkostí příbuzných či vztahem k přírodě.

V práci byly použity lokality typicky venkovské (Zahořany) v porovnání s malým městem (Kdyně), které má však k venkovu poměrně blízko. Samozřejmě v teoretické části, byla naznačena rozličnost města a vesnice, ale v rámci výzkumu daných lokalit, byla rozdílnost na jednu stranu potvrzena, avšak na druhou stranu do určité míry vyvrácena mnoha společnými zřeteli. V rámci samotného výzkumu, kdy byly šetřeni obyvatelé, rodiny a domácnosti, jak lokality Zahořany (vč. místních částí), tak Kdyně (město + vesnické místní části), byl prokázán fakt určitých protikladů, například větší společenské důvěry a provázanosti v rámci vesnice, ale naopak společným postojem k okolnímu prostředí, jež poskytuje „matka příroda“. Objevili se domácnosti či jednotlivci, kteří jsou typičtí měšťané (volný čas tráví ve městě, příroda je pro ně zdroj nepohodlí, mají neosobní vztahy s většinou lidí v obci a vesnický styl života je pro ně cizí, možná i odpudiví), ale z výzkumu jsem vyvodila fakt, že určitý podíl, městských obyvatel, považuje za své vysněné místo venkov a klidný život v souladu s přírodou. Tato skutečnost však platí i naopak, tzn. vesničan vs. venkovský, městský životní styl. V práci bylo stanoveno několik hypotéz, které byly v předešlých kapitolách vyhodnoceny a potvrdily určitou typičnost venkova a města, ale také nepotvrdily učebnicové charakteristiky „venkov = tradiční venkovské stavení s hospodářstvím, popř. polem a hospodářskými zvířaty“ a „město = byt, bez sociálních vazeb v okolí a odporem k přírodě“. Naopak tato studie potvrdila fakt, že provázanost venkova a města je stále větší. I venkovské rodiny žijí městským způsobem života a typičtí měšťané zase inklinují k vesnici a tamějšímu stylu žití.

Stěžejními výrazy pro tvorbu diplomové práce jsou - studium, vyhledávání pramenů, vyhledávání informací a jejich získávání, prostudování a posouzení těchto informací, selekce důležitých dat a jejich interpretace, další manipulace, porovnání a vyhodnocení pracně získaných údajů. Toto jsou činnosti, které jsou spjaty pouze s teoretickou částí, část praktická, výzkumná je dále rozšířena o mnoho dalších stránek, kterými jsou například práce s lidmi, schopnost oslovit je a získat důvěryhodné informace v dostatečném množství. Výzkumná práce tímto však nekončí, krom vytvoření nástroje (dotazníku a dalšího šetření) k získání potřebných dat, bylo důležité osvojit si práci s informační technologií a softwarovým vybavením, včetně statistických operací.

Diplomová práce mě nenaučila pouze hodinám studia nejrůznějších textů, ať už odborných či lidových, ale především mi rozšířila zkušenosti v kontaktu s lidmi, jejich oslovení, komunikace s nimi a schopnost získat jejich důvěru v rámci odpovědí na danou problematiku. Kromě těchto zkušeností, pro mě inženýrské studium znamenalo získání zkušeností v použití statistických, matematických a sociálních metod v praxi. Dále jsem měla možnost komunikace s odborníky ve zkoumaných regionech, ale také na samotné České zemědělské univerzitě v Praze, což pro mě bylo ctí a velice si toho vážím.

Seznam použitých zdrojů

Knižní publikace

CARTER, H. *The Study of Urban Geography*. 4. vyd. London: Edward Arnold 1995. 420 s. ISBN 9780713165890

ČEVELA, R., KALVACH, Z., ČELEDOVÁ, L. *Sociální gerontologie: Úvod do problematiky*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing a.s., 2012. 264 s. ISBN 978-80-247-3901-4

BAŠOVSKÝ, O. MLÁDEK, J. *Geografia obyvateľstva a sídiel*. Učební texty. 2. nezm. vyd. Bratislava: Univerzita Komenského, 1989. 221 s. ISBN 80-223-0026-8

DUFFKOVÁ, J. „*Životní způsob/styl a jeho variantnost*“. Praha: Masarykova česká sociologická společnost při AV ČR - Univerzita Karlova v Praze - Filozofická fakulta 2005. 136 s. ISBN 80-7308-131-8

ECHAUDEMAISON, C. – D.: *Slovník ekonomie a sociálních věd*. 1. vyd. Praha: E. W. A. Edition, 1995. 419 s. ISBN 80-85764-13-X

GIDDENS, A. *Sociologie*. Překlad Jan Jařab. 1. vyd., Praha: Argo, 1999. 595 s. ISBN 80-7203-124-4

HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*. 1. vyd., Praha: Portál, 2004. 173 s. ISBN 80-7178-927-5

HORSKÝ, J., SELIGOVÁ, M.: *Rodina našich předků*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1997. 143 s. ISBN 80-7106-195-6

HRUŠKA, L., TVRDÝ a kol., *Industriální město a postindustriální společnost*. 4. díl závěrečné monografie. 1. vyd. Ostrava: Addendo – Centrum pro vědu a výzkum o.p.s., 2011. 252 s. ISBN 978-80-904810-3-9

HUDEČKOVÁ, H., LOŠŤÁK, M. *Sociologie I. (Úvod do sociologie a sociologie venkova)*. 3. vyd. Praha: Credit, 2000. 93 s. ISBN 80-213-0592-4

JANDOUREK J., *Sociologický slovník*. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. 288 s. ISBN: 978-80-7367-269-0

JANDOUREK, J., *Slovník sociologických pojmů: 610 hesel*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing a.s., 2012. 264 s. ISBN 978-80-247-3679-2

KUBÁTOVÁ, H. *Sociologie životního způsobu*. 1. vyd., Praha: Grada Publishing a.s., 2010. 272 s. ISBN 978-80-247-2456-0

LANGHMAROVÁ, J. *Demografie – učební text*. Praha: VŠE, 2007. 42 s. ISBN 978-80-7399-218-7

MACÁKOVÁ, L., a kol. *Mikroekonomie základní kurz*. 8. aktualizované vyd., Praha: MELANDRIUM, 2003. 273 s. ISBN 80-86175-38-3

MAJEROVÁ, V. a kol. *Český venkov 2008: Proměny venkova*, 1. vyd. Praha: ČZU v Praze, 2009. 187 s. ISBN 978-80-213-1911-0

MAJEROVÁ, V. a kol., *Český venkov 2004: Život mladých a starých lidí* 1. vyd. Praha: ČZU v Praze, 2005. 173 s. ISBN 80-213-1281-5

MAJEROVÁ, V. a kol. *Český venkov 2006: Sociální mobilita a kvalita života venkovské populace*. 1. vyd. Praha: ČZU v Praze, 2007. 127 s. ISBN 978-80-213-1631-7

MARYÁŠ, J., VYSTOUPIL, J. *Ekonomická geografie: distanční studijní opora: pracovní texty*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2006. 164 s.

MAŘÍKOVÁ, H., PETRUSEK, M., VODÁKOVÁ, A. a kol., *Velký sociologický slovník*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, Karolinum, 1996. 1627 s. ISBN 80-7184-311-3

MATOUŠEK, O., *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 1 vyd. Praha: SOCIOLOGICKÉ NAKLADATELSTVÍ. 1993. 124 s. ISBN 80-901424-7-8

MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 3.vyd. rozšíř. a přepr. Praha: Slon, 2003. 161 s. ISBN 80-86429-19-9

MOŽNÝ, I. *Sociologie rodiny*. 1. vyd. Praha: Slon 1999. 250 s. ISBN 80-85850-75-3

Odbor šetření v domácnostech, SRB, J. (ředitel odboru) *Vydání a spotřeba domácností statistiky rodinných účtů za rok 2013*. Praha: Český statistický úřad, 2014. 129 s. ISBN 978-80-250-2557-4 (brož.)

PAHL, R. *Patterns of urban life*. London: Longmans, 1970. 152 s.
ISBN 13: 9780582488038

PALONCYOVÁ, J. *Domácnosti a rodiny podle výsledků sčítání lidu, domů a bytů*. Praha: VÚPSV, 2004. 94 s. ISBN 80-239-3873-8

PARK, R., BURGESS, E., MCKENZIE, R. *The city*, Chicago and London: University of Chicago Press, 1925. 239 s. ISBN 0-226-64611-4

PÁVKOVÁ, J. a kol. *Pedagogika volného času*. 3. aktual. vyd. Praha: Portál, 2002. 222 s.
ISBN 80-7178-711-6

PLAŇAVA, I., PILÁT, I. *Děti, mládež a rodiny v období transformace*. 1. Vyd. Brno: Barrister & Principal, 2002. 290 s. ISBN 80-86598-36-5

PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J., *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2009. 395 s. ISBN 978-80-7367-647-6

RABUŠIC, L. *Kde ty všechny děti jsou?* 1. vyd. Praha: Slon. 2001. 265 s. ISBN: 80-86429-01-6

SEDLÁKOVÁ, R. *Výzkum médií. Nejužívanější metody a techniky.* 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2014. 548 s. ISBN 978-80-247-3568-9

ŠUBRT, J., a kol. *Soudobá sociologie VI (Oblast a specializace).* 1. vyd. Praha: Karolinum Univerzita Karlova v Praze, 2014. 402 s. ISBN 978-80-246-2558-4

TÖNNIES, F. (ED JOSE HARRIS), *Community and Civil Society*, 1. vydání, Cambridge University Press, 2001, 319 s. ISBN 0-511-03824-0 eBook

UHEREK, Z. *Město.* In: Brouček, Stanislav – Jeřábek, Richard (eds.): *Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska. Lidová kultura.* 2. sv. Praha: Mladá fronta, 2007. 550 s. ISBN: 978-80-204-1712-1

Seriálové publikace (časopisy)

HAHN, Toni, KAHL, Alice and VOCHOČ, Ota. Městský životní způsob v rozvinuté socialistické společnosti, *Sociologický Časopis / Czech Sociological Review*. 1982, 18. ročník, č. 1, s. 34-48. ISSN 1210-3861

CHROMÝ, Pavel. Region a regionalismus. *Geografické rozhledy*. 2009-2010, 19. ročník, č. 1. s. 2. ISSN 1210-3004

MATOUŠKOVÁ, Kamila. NUTS 3 a EDORA k typologii městských a venkovských regionů. *Urbanismus a územní rozvoj*. 2011, 14. ročník, č. 2, s. 6. ISSN 1212-0855

SAK, P., KABÁTEK, A. *Teoreticko metodologické poznámky k výzkumu mládeže a generací*. Sociologický časopis, 1989, č. 1. ISSN 0038-0288

Ostatní zdroje

Česko. Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení) ve znění ze dne 4. října 2014.

Česko. Zákon č. 94/1963 Sb., zákon o rodině ve znění ze dne 4. prosince 1963.

Česko. Zákon č. 89/2012 Sb. ze dne 3. února 2012 občanský zákoník.

HAMANOVÁ MARHÁNKOVÁ, J. *Matky samoživitelky a jejich situace v České republice. „Sandwichová generace“ – kombinování práce a péče o závislé členy rodiny (děti a seniory)*, Praha: Gender Studies, o.p.s., 2011. [online], 2011-10-18 [2014-08-06]. 20 s (PDF). Dostupné z www:

<http://genderstudies.cz/download/samozivitelky_sendwichova.pdf>

Kronika obce Zahořan z 1. ledna 1929 (Antonín Paul). [online], [2015-09-01]. Dostupné z www: <http://www.portafontium.cz/iipimage/30160245/soap-do_00472_obec-zahorany-1929-1939_0030>

Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Národní zpráva o rodině 2004*. Praha: MPSV, 2004, [online], 2005-04-29 [2015-03-11], 226 s. (PDF). Dostupné z www:

<http://www.mpsv.cz/files/clanky/899/zprava_b.pdf>

SAK, P. *Generace a její vztah ke společnosti a ke společenskému vývoji – teoreticko analytická studie*, Praha: ASOV, 2012. [online], 2015-03-05 [2014-09-11], 24 s. (PDF).

Dostupné z www: <http://insoma.cz/1_9.pdf>

Internetové zdroje

Charakteristika kraje – Asociace krajů České republika (AKČR) [online], [2015-04-28].

Dostupné z www: <<http://www.asociacekrajů.cz/kraje-cr/plzensky-kraj/charakteristika-kraje-3/>>

Funkce venkova | Úvod do geografie venkova | Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity [online], [2014-08-06]. Dostupné z www:

<http://is.muni.cz/do/rect/el/estud/pedf/js14/g_venkov/web/pages/04-funkce-venkova.html>

Hříchovice [online], [2015-06-09]. Dostupné z www: <<http://www.hrichovice.cz/>>

Informace získané z rozhovorů s místními obyvateli a z internetových stránek - Turistika [online], [2015-02-15]. Dostupné z www: <<http://www.zahorany.cz/turistika>>

Jablko nebo citron [online] [2015-09-19]. Dostupné z www:

<<http://www.euronet.cz/projekty/jablko/terminy/>>

Klasifikace územních statistických jednotek (CZ-NUTS) – 2011 | ČSÚ [online], [2014-09-10]. Dostupné z

www:<http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/klasifikace_uzemnich_statistickyh_jednotek_%28cz_nuts%29_2011>

Mapy Google [online], [2015-03-10]. Dostupné z www: <<https://www.google.cz/maps>>

Město Kdyně se nachází necelých 7 km od hraničního | ČSÚ [online], [2015-03-10].

Dostupné z www: <https://www.czso.cz/csu/czso/13-3231-06-za_rok_2005-kdyne>

Obce-hustota [online], [2015-09-15]. Dostupné z www:

<http://is.hvjdesign.eu/dokumenty/nsmascr/narodni_strategicky_plan_vize_2014+/nsmascr_1331578745.pdf>

Obecní úřad Zahořany [online], [2015-02-10]. Dostupné z www:
<<http://www.obeczahorany.cz/polozka.php?pid=45>>

Obecní úřad Zahořany [online], [2011-01-29]. Dostupné z www:
<<http://www.obeczahorany.cz/obec.php?pid=6> >

PERLÍN, R., Venkov, typologie venkovského prostoru, Praha: Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje PřF UK [online], [2014-08-06]. Dostupné z www:
<<http://mvcr.cz/soubor/perlin-pdf.aspx>>

PhDr. Jana Duffková, CSc. – katedra sociologie FF UK – Sociologie životního stylu – J.
Duffková: Životní způsob/styl a jeho variantnost [online], [2014-09-28]. Dostupné z www:
<http://www.janaduff.estranky.cz/clanky/sociologie-zivotniho-stylu/Duffkova_zivotni_zpusob_styl_variantnost_.html>

Plzeňský kraj | Plzeňský kraj [online], [2015-04-13]. Dostupné z www:
<<http://www.plzensky-kraj.cz/cs/kategorie/plzensky-kraj>>

Počet obyvatel v obcích české republiky k 1.1.2015 [online], [2015-09-29]. Dostupné z www: <<https://www.czso.cz/documents/10180/20556287/1300721503.pdf>>

Počet obyvatel v obcích Plzeňského kraje k 1.1.2015|ČSÚ v Plzni Kdyně [online], [2015-10-29]. Dostupné z www: <<https://www.czso.cz/csu/xp/pocet-obyvatel-v-obcich-plzenskeho-kraje-k-1-1-2015>>

Postavení venkova v krajích ČR | ČSÚ [online], [2014-08-08]. Dostupné z www:
<http://www.czso.cz/csu/tz.nsf/i/postaveni_venkova_v_krajich_cr>

Příjmy, výdaje a životní podmínka domácností | ČSÚ [online], [2014-09-25]. Dostupné z www: <https://www.czso.cz/csu/czso/zivotni_uroven_spotreba_domacnosti_prace>

Rozloha území, počet obyvatel, hustota obyvatelstva a počet obcí podle krajů a okresů k 1. 1. 2013 [online], [2015-05-10]. Dostupné z www:

<<https://www.czso.cz/documents/10180/20548153/130055140101.pdf/ec104fff-5b76-4f81-a3e4-ad32a4dfc330>>

Sendvičová generace narůstá, ženy se musí starat o své děti i rodiče – iDNES.cz [online], [2014-10-07]. Dostupné z www: <http://zpravy.idnes.cz/sendvicova-generace-zen-pecuje-o-deti-i-o-starnouci-rodice-pmw-/domaci.aspx?c=A130808_124318_domaci_skr>

Seznam organizací Kdyně [online], [2015-10-29]. Dostupné z www:

<http://www.obecbrnirov.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=86&Itemid=87>

Současnost – Oficiální stránky Města Kdyně [online], [2015-03-10]. Dostupné z www:

<<http://www.kdyne.cz/pro-turisty/informace-o-meste/soucasnost/>>

Spolky a sdružení – Oficiální stránky Města Kdyně [online], [2015-09-29]. Dostupné z www: <<http://www.kdyne.cz/pro-obcany-1/spolky-sdruzeni/>>

Stanětice – oficiální stránky obce Stanětice [online], [2015-03-10]. Dostupné z www:

<<http://www.stanetice.cz/polozka.php?pid=480>>

Stanětice – oficiální stránky obce Stanětice [online], [2015-03-20]. Dostupné z www:

<<http://www.stanetice.cz/polozka.php?pid=480http://sdhoprechtice.cz/Page3.html/>>

Statistika a My – Vydání venkovských a městských domácností | ČSÚ [online], [2014-09-25]. Dostupné z www: <<http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/c/EA002B5942>>

Statistický bulletin – Plzeňský kraj – 1. čtvrtletí 2015 | ČSÚ [online], [2015-06-20].

Dostupné z www: <<https://www.czso.cz/csu/czso/statisticky-bulletin-plzensky-kraj-1-ctvrtleti-2015>>

Strategie regionálního rozvoje ČR 2014-2020 (MMR ČR), [online], [2015-09-15].
Dostupné z www: <<http://www.mmr.cz/getmedia/08e2e8d8-4c18-4e15-a7e2-0fa481336016/SRR-2014-2020.pdf?ext=.pdf>>

Titulní strana – Oficiální stránky Města Kdyně [online], [2015-09-29]. Dostupné z www:
<<http://orion2.gc-system.cz/kdyne.cz/>>

Venkov 2007 [online], [2015-09-15]. Dostupné z www:
<<https://www.czso.cz/documents/10180/20565975/31136109a10.pdf/4fd0c582-65a0-4a79-a86a-1e88bb4c3e8c?version=1.0>>

Vymezení venkovských obcí v Česku – DVS [online], [2014-08-20]. Dostupné z www:
<<http://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6384068>>

Úvod|ČSÚ v Plzni [online], [2015-02-19]. Dostupné z www:
<<https://www.czso.cz/csu/xp/>>

Zahořany – Historie obce [online], [2015-02-28]. Dostupné z www:
<http://www.mistopisy.cz/historie_zahorany_1836.html>

Příloha č. 1 Dotazník

Dotazník na téma "Venkovská rodina a domácnost"	
Dobrý den, jmenuji se Monika Šišková a v rámci své diplomové práce inženýrského studia na ČZU v Praze realizuji výzkum na téma „Venkovská rodina a domácnost“ se zaměřením na životní styl. Dovoluji si Vás tedy požádat o vyplnění tohoto dotazníku, který Vám zabere cca 10 min. Dotazník je zcela anonymní, a údaje v něm získané nebudou použity k jiným, než uvedeným účelům a v žádném případě nebudou zneužity. Prosim tedy o upřímné a pravdivé odpovědi. Předem děkuji za Vaši ochotu a čas.	
Vyhovující odpověď prosím označte zakroužkováním příslušného čísla.	
1. Kde bydlíte?	
1	v rodinném domě
2	tradiční venkovské usedlosti (tzv. venkovský dům = dům s rozsáhlejším hospodářským zázemím, dvůr a rozsáhlá zahrada)
3	v bytě, ve vícebytovém domě (obecní, družstevní, podnikový)
4	na ubytovně, v podnájmu
5	jinak, vypište
2. Kolik generací žije společně ve Vaší domácnosti?	
1	jedna (já, popř. s manželem/kou, partnerem/kou, sourozenci)
2	dvě (např. žiji s rodiči, nebo prarodiči, či se svými dětmi)
3	více než dvě
3. Která z následujících charakteristik nejlépe vystihuje Váš způsob života?	
1	žiji tradičním venkovským životem, většinu času věnuji domácímu hospodářství, obdělávám pole nebo větší zahradu
2	žiji v domě ve vesnici, ale nemám pozemek, jen zahradu, kde např. pěstuji zeleninu jen pro svou potřebu, nemám žádná, jen malá hospodářská zvířata
3	bydlím na venkově, ale většinu času trávím ve městě, mám tam práci, přátele, nemám domácí hospodářství
4	mám dům na venkově, protože chci žít zdravě, v klidu a v přírodě, v souladu s přírodou
5	žiji ve městě
4. Pociťujete určitou spjatost s přírodou?	
1	ano, znamená pro mě zdroj obživy, rekreaci či odpočinek
2	ne, je to pro mě zdroj nepohodlí
3	nevím
5. Svůj volný čas trávíte převážně:	
1	doma
2	na vesnici/venkově
3	ve městě
6. Žijí v obci nebo blízkém okolí (do 15 km) Vaši příbuzní (rodiče, prarodiče, sourozenci)?	
1	ano
2	ne

7. Máte v obci sousedy či přátele, na které se můžete spolehnout (např. svěřili byste jim klíče od Vašeho domu)?
1 ano, několik
2 ano, ale pouze jednoho či dva
3 ne, nemohu se na žádného ze sousedů spolehnout
8. Znáte většinu lidí ve Vaší obci?
1 ano a mám zde většinu svých přátel
2 ano, ale většinu přátel mám převážně ve městě
3 ne, lidi v mé vesnici příliš neznám
9. Jaké by podle Vás bylo optimální místo k životu?
1 venkov
2 město
3 nevím
10. Z duševního hlediska se cítím jako:
1 venkovan
2 obyvatel města
3 nevím, nedokážu se rozhodnout
11. Jste muž či žena?
1 muž
2 žena
12. Kolik je Vám let?
1 15 - 35
2 36 - 55
3 55 a více

Příloha č. 2 Datové médium – CD

Název: xsism001_DP.pdf

CD je umístěno v obálce na vnitřní straně vazby diplomové práce.